

DE OORLOG, 12 november 1918
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 29330]
 [Dinsdag 12 november 1918]

Inhoudsopgave 12 november 1918

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 29330]	1
DE OORLOG	3
De revolutie in Duitschland.	4
Te Berlijn.	4
Een onderhoud met den nieuwen kanselier.	4
Een soldatenraad aan het front.	5
Onlusten in het hoofdkwartier.	5
De onafhankelijken in het kabinet.	5
Helgoland in handen van de S.-raad.	6
Geen Engelsche vloot te Wilhelmshafen.	6
Hervatting van den arbeid te Berlijn.	6
Te Straatsburg.	6
De koninklijke bibliotheek.	6
Een beroep op president Wilson.	6
Saksische republiek.	6
Hindenbrug ter beschikking van de nieuwe regeering.	7
Nieuwe A.- en S.-raden.	7
Hessen een republiek.	7
De groothertog van Oldenburg afgezet.	7
Vorst Heinrich XXVII van Reuss jongere linie doet afstand.	7
Nieuwe soldatenraden.	7
Vergadering van den A. en S. raad te Berlijn.	7
De wapenstilstand.	8
De voorwaarden.	8
DUITSCHLAND.	8
De toestand.	8
Het Belangrijkste Nieuws.	10
Binnenland.	10
Buitenland.	10
De "Vorwärts" over den wapenstilstand.	10
De "Frankfurter Ztg." over de revolutie.	10
Het Pruisische ministerie.	11
Ballin gestorven.	11
Duitsche persstemmen.	11
ENGELAND.	11
Geestdrift te Londen.	11
Na de overwinning.	12
Engelsche persstemmen.	12
FRANKRIJK.	12
De eischen der Fransche socialistische partij.	12
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	13
De Duitsch-Oostenrijkers en het zelfbeschikkingsrecht.	13
De Duitsch-Oostenrijksche nationale vergadering	13
Verschillende berichten.	13
De toestand in Tirol.	13
Aansluiting van Duitsch-Oostenrijk bij Duitschland.	13
Uitlevering der O.-H. vloot aan Italië.	14
De opmarsch der Serviërs.	14
POLEN.	14
Revolutie in Warschau.	14
RUSLAND.	14
Voorstellen voor een intern. Roode Kruisconferentie.	14
ROEMENIË.	14
ITALIË.	15
In Trente.	15
SPANJE.	15
ZWITSERLAND.	15
In Wilhelmschafen.	15
Staat van beleg.	15
VEREENIGDE STATEN.	16

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

Amerika en de wapenstilstand.	16
Korte berichten.	16
Van het Westelijk oorlogsterrein.	16
De Amerikanen vechten door.	16
Het Duitsche opperbevel.	16
Fransch legerbericht.	16
Bergen bezet.	16
Duitsch legerbericht.	16
Verbroedering?	16
Spaansche Griep.	17
ZWITSERLAND.	17
Algemeene werkstaking in Zwitserland.	17
Op Zee.	17
Engelsch oorlogsschip getorpedeerd.	17
DUITSCHLAND.	17
Friedrich Adler. †	17
De Duitsche vrouwen aan die in de vijandelijke landen.	17
De revolutie.	17
Een volksregeering in Baden.	17
De Berlijnsche Beurs.	18
Nederland en de Oorlog.	18
De afgetreden Keizer.	18
De reis van Generaal van Heutsz.	20
Meer en beter brood.	21
De revolutie in Duitschland.	21
De Duitsche import.	22
Honderdduizend ontslagen krijgsgevangenen op komst.	22
Uit de revolutionaire arbeidersbeweging.	22
De wapenstilstand.	22
De wapenstilstand.	22
Uit Hansweert.	22
Zeeuwsch-Vlaanderen.	23
Steun aan gedemobiliseerden.	23
Van de grens.	23
De onderhandelingen te Londen.	23
De scheepvaart.	24
Duitsche troepen geïnterneerd.	24
BINNENLAND.	24
De Kroon en de Opperbevelhebber.	24
Het Opperbevelhebberschap.	24
BEURS EN NIJVERHEID.	24
Groote suikerbrand in Australië.	24
Uit Wallstreet.	24
Uit de Vereenigde Staten.	25
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 29330]	25
DE OORLOG.	25
De algemeene toestand.	25
De wapenstilstand.	26
De voortgezette blokkade.	26
De revolutie in Duitschland.	27
Ontwapening van Grieken.	27
Het Duitsche spoorwegpersoneel.	27
Een bataljon ontwapend.	27
Uit Beieren.	27
Op Zee.	27
Geallieerde oorlogsschepen in de Turksche wateren.	27
De "Britannia".	27
Van het Westelijk oorlogsterrein.	27
Engelsch legerbericht.	27
FRANKRIJK.	27
Vóór Foch's antwoord.	27
Een historische Kamerzitting.	30
Het Belangrijkste Nieuws.	31
Binnenland.	31
Buitenland.	31
De geestdrift in Frankrijk.	31

DUI TSCHLAND.	31
De vijandelijkheden gestaakt.	31
A. Ballin.	32
Een oproep aan de Duitsche vloot.	32
Verzoek tot opening van vredesonderhandelingen.	32
Het terugkeerende leger.	32
BELGIË.	33
De toekomstige Hollandsch-Belgische betrekkingen.	33
Het reliefwerk.	33
ENGELAND.	34
De recruteering gestaakt.	34
Geestdrift te Londen.	34
Telegram van dan koning.	35
De koning aan leger en vloot.	35
Loopgraaf-journalistiek.	35
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	35
Joodsche Nat. Raden.	35
ARMENIË.	36
De Bloedschuld: een manifest der Protestantsche kerken.	36
Amerika, Engeland en Klein-Azië.	36
ZWITSERLAND.	37
De Bolsjeviki-staat.	37
VEREENIGDE STATEN.	39
Een proclamatie van Wilson.	39
Oproepingen ingetrokken.	39
De republikeinsche meerderheid.	39
De voedselvoorziening.	39
De vreugde over den Wapenstilstand.	39
De politieke macht.	40
BINNENLAND.	41
De nieuwe koers in het leger.	41
Uit Belgisch-Vlaanderen.	42
ONDER EN STREEP.	43
Ons Oorlogsdagboek.	43
Nederland en de Oorlog.	44
De moderne arbeidersbeweging.	44
Uit de revolutionaire arbeidersbeweging.	45
De vluchtelingen naar Frankrijk terug.	46
De revolutie in Duitschland.	46
De wapenstilstand.	46
De Spaansche griep.	47
De demobilisatie en de geïnterneerden.	47
De revolutie in Duitschland.	47
De Duitsche regeering aan de proletariers van alle landen.	47
De vergadering van den Arbeidersraad te Berlijn.	47
FRANKRIJK.	48
De aankondiging van den wapenstilstand.	48
DUI TSCHLAND.	48
De dood van den kroonprins?	48
POLEN.	48
De Poolsche republiek.	48
VEREENIGDE STATEN.	48
Voorloopig geen demobilisatie van de vloot.	48
SERVIË.	48
Groot-Servië.	48
DE PERS.	49
De arbeiderseischen.	49
BEURS EN NIJVERHEID.	51
Fransche leening in Engeland.	51
Uit Zweden.	51
De wapenstilstand en de New-Yorksche beurs.	51
Voorschotten aan Amerikaansche spoorwegen.	51

DE OORLOG

De revolutie in Duitschland. - Gevechten te Berlijn. - Hindenburg stelt zich met het

leger ter beschikking der nieuwe regering. - De eischen ter Fransche socialisten.

10

De revolutie in Duitschland.

Te Berlijn.

BERLIJN, 10 Nov. (Eigen Bericht). Ter voorkoming van ongelukken bij herhaling van het schieten Unter den Linden zijn alle straten, welke daarheen leiden, afgezet van de Potsdammer Platz tot de Spittelmarkt. Deze afsluiting wordt door soldaten op uitnemend wijze uitgevoerd, zoodat van wanorde absoluut geen sprake kan zijn. Over het algemeen is de behandeling van het publiek door de Roode Garde voorbeeldig. Een dichte menigte beweegt zich moeizaam door de Leipziger Strasse zonder dat iemand wordt lastig gevallen. De trammen, die niet door deze straat kunnen rijden, staan in eindeloze rijen te trachten, de passagiers bleven in de wagens zitten. Voor hedenavond verwacht men nog Unter der Linden gevechten met de getrouwen van het oude regime. De Roode gardisten hebben niet alleen mitrailleurs-, artillerie en gepansterde auto's, maar ook tanks laten aanrukken.

BERLIJN, 10 Nov. (W. B.) In Berlijn kwam het Zaterdagnacht in Unter den Linden meermalen tot gevechten tusschen troepen van den arbeiders- en soldatenraad en aanhangers van het koningschap. De strijd duurde ook voort in den loop van Zondagmorgen. Tegen kwart voor negen des ochtends begon het vuren opnieuw. Het Victoria-café en het café-Bauer moeten nog door officieren, cadetten en jeugdweermacht bezet zijn. Ook in de bibliotheek, het Tuighuis het Oude Museum hadden koningsgezinde officieren zich verschanst. Toen opnieuw uit een dezer gebouwen eenige schoten vielen, openden de troepen van den A. en S. raad het vuur. Ook op het plein voor de Marstall werd gestreden. De verdedigers bedienden zich van onderaardsche gangen die van de Marstall naar het Slot leiden, en bezetten eenige vertrekken van het Slot, dat zich in handen van de troepen van den raad bevindt. Tegen den middag was de tegenstand bijna geheel gebroken. Het meest heeft de Marstall geleden. Of de strijd menschenlevens heeft geëischt is nog onbekend. Ook de omgeving van het station aan de Friedrichstrasse was in den afgelopen nacht het tooneel van levendige gevechten. Sedert 2 uur des nachts werd daar op patrouilles van den A. en S. raad geschoten. Ook hier zijn officieren de aanvallers geweest. Zondagmorgen werd het gebouwencomplex Aschinger-Central-hotel-station Friedrichstrasse omsingeld. Uit de koepels der beide laatste gebouwen werd plotseling machinegeweevuur geopend, dat de soldaten vanuit hunne verdeckte stellingen beantwoordden. Het gevecht duurde ongeveer 20 minuten. Niemand werd gewond. Waarop de soldaten de gebouwen binnendrongen en 5 officieren gevangen namen. Ook van de daken van sommige gebouwen werd geschoten, maar dit vuur wisten de soldaten spoedig te bedwingen. Vijf soldaten werden daarbij zwaar gewond. Tegen half elf was het geweevuur verstomd. Overal werd wacht gehouden. Men gelooft dat in de onderaardsche gangen nog 20 officieren zich schuil houden. Het Berlijnsche hoofdcommissariaat van politie wordt geleid door den onafhankelijken socialist Eichhorn, alsook de veiligheidsdienst van Groot-Berlijn. Directeur van politie is Hirsch van de socialistische meerderheidspartij.

Een onderhoud met den nieuwen kanselier.

BERLIJN, 11 Nov. (H. N.) De rijkskanselier ontving heden, eenige uren na de aanvaarding van zijn ambt, een vertegenwoordiger van het Holl. Nieuwsbureau, die over zijn bezoek het volgende mededeelt: In de late avonduren, terwijl nog de opwinding van den dag vol van zoo geweldige gebeurtenissen in de volksmassa natrilde, die nog steeds de groote straten en pleinen vulde, naderde ik het in de stille Wilhelmstrasse gelegen paleis van den rijkskanselier. Soldaten met geladen geweer onderzochten mijn legitimatie en lieten mij daarna binnentreden. Het zijn nog dezelfde voorname ontvangzalen, het zijn dezelfde trappen, met zware tapijten bedekt, die ik de laatste maal passeerde, toen graaf Hertling nog het lot van het rijk in zijne handen hield. Maar de menschen die thans komen en gaan zijn anderen en men kan het hun aanzien, dat zij tot den stand van de arbeiders behooren. In de voorkamer van den kanselier moest ik wachten. Ik zag talloze lieden zonder vormelijkheid in- en uitgaan. Op het oogenblik, dat ik een wenk kreeg om binnen te treden, kwamen twee jongelieden buiten adem aanloopen met belangrijke tijdingen, die zij den kanselier persoonlijk moesten overhandigen. Op het volgende oogenblik verlaat de staatssecretaris Scheidemann de kamer van den rijkskanselier. Berichten van groot belang schijnen binnengekomen te zijn. Een merkwaardige opwinding zweeft in de lucht en ik begrijp, dat de rijkskanselier juist op dit oogenblik niet veel tijd voor mij zal hebben. Dan sta ik plotseling voor den man, die het rijk zal moeten sturen door misschien de allerzwaarste uren van zijn bestaan. De kanselier vat de beteekenis van de

70

75 gebeurtenissen van dezen dag in het kort als volgt samen:
De zaak der vrijheid heeft heden in Duitschland een harer grootste overwinningsdagen beleefd. Het Duitsche volk heeft overwonnen en de oude heerschappij der Hohenzollerns, Wittelsbacher, Welfen enz. is ten val gebracht. Duitschland heeft zijn revolutie ten einde gebracht. Formeel heeft weliswaar prins Max, die reeds zijn
80 ontslag had ingediend, na het afdanken van den keizer de heerschappij aan mij gegeven, maar feitelijk had reeds het volk door zijn elementairen wil zelf mij tot kanselier gemaakt. Toen wij hedenmorgen uit de regeering traden, omdat het keizervraagstuk nog niet naar onzen zin was opgelost, hebben de soldaten en arbeiders van Berlijn zich bijna allen eensgezind voor ons verklaard en is de geheele oude
85 regeeringsmachine stilgelegd. Zoo hebben wij feitelijk alle macht in handen gehad eer de vertegenwoordiger van de oude regeering ze ons heeft overgedragen. Deze ontwikkeling heeft zich in Duitschland sedert het begin van den oorlog langzamerhand baan gebroken en zou wel tot uiting gekomen zijn bij het sluiten van welken vrede dan ook. Maar thans zal wel ook de grootste twijfelaar erkennen, dat het met het
90 monarchisme en imperialisme in Duitschland voor goed uit is. Hij die slechts uit bezorgdheid voor deze macht of uit haat tegen haar ons heeft bestreden, moet thans volledig tevredengesteld zijn. De Duitsche republiek zal geen hooger eerzucht kennen dan die om de Duitschers samen te brengen voor een scheppend vredeswerk. De constitueerende nationale vergadering van de Duitsche volksrepubliek zal eene
95 regeering instellen, die zooveel als maar mogelijk is nauwkeurig beantwoordt aan den wil van het volk. Op de vraag of het nieuwe republikeinsche regime nog grooter strijd zou hebben door te maken, eer het definitief geconsolideerd zou worden, antwoordde de rijkskanselier: Onze overwinning is bijna onbloedig, ik zou kunnen zeggen, gemakkelijk en volledig geweest. Dat de oude machten zich nog eenmaal zouden kunnen
100 aangorden tot den strijd om de macht, schijnt mij volkomen buitengesloten. Duitschlands toekomstige staatsvorm is de republikeinsche en de vrije Duitsche staat zal zich gelukkig voelen in den volkerenbond der vrije naties een gelijkgerechtigd medelid te worden.

105 **Een soldatenraad aan het front.**

HAMBURG, 11. Nov. (W. B.) Het groote hoofdkwartier deelt den soldatenraad het volgende mede: Aan het front is eveneens een soldatenraad gevormd. De samenstelling is rustig verlopen. De S. Raad zal zich morgen met Hindenburg in verbinding stellen en dezen de eischen voorleggen.

110

Onlusten in het hoofdkwartier.

Naar V. D. meldt, zijn te Spa, waar het hoofdkwartier is gevestigd, onder de militairen onlusten uitgebroken. Op enkele gebouwen is reeds de roode vlag geheschen.

115 **De onafhankelijken in het kabinet.**

Wij vernemen dat in bevoegde Duitsche kringen bericht is ontvangen, dat thans een regeering is gevormd met medewerking van de onafhankelijke socialisten. Liebknecht, Haase en Barth zouden in de regeering treden. Ebert blijft rijkskanselier, prins Max van Baden "Reichsverweser". Het schijnt dat het goede contact met prins Max
120 gehandhaafd is en dat hij wellicht in aanmerking zal komen voor het presidentschap eener republiek Duitschland.

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Het bestuur van de onafhankelijke S.D.P. richtte een schrijven tot het bestuur van de S.D.P. dat de voorwaarden bevat voor de toetreding
125 der onafhankelijke sociaal-democraten tot het kabinet. Dit schrijven luidt: "Aan het bestuur van de sociaal-democratische partij van Duitschland. Op uw schrijven van 9 Nov. 1918 antwoorden wij het volgende: De onafhankelijke S.D.P. is bereid om de revolutionnair-socialistische veroveringen te bevestigen, en onder de volgende voorwaarden tot het kabinet toe te treden: het kabinet mag slechts uit sociaal-
130 democraten zijn samengesteld, die als volkscommissarissen gelijk gerechtigd naast elkander staan. Voor niet-politieke ministers geldt deze beperking niet. Zij zijn slechts technische medewerkers van de beslissende factoren in het kabinet. Elk van hen worden twee leden van beide soc. dem. partijen met gelijke rechten toegevoegd, uit elke partij een. Een termijn voor de toetreding van de onafhankelijke S. D. P. tot het kabinet, waarin elke partij drie leden telt is niet gesteld. De politieke
135 macht is in banden van de arbeiders- en soldatenraden, die zoo spoedig mogelijk moeten worden bijeengeroepen tot een volledig vergadering uit het geheele rijk. Het vraagstuk van een constitueerende vergadering komt eerst bij de consolideering der door de revolutie in het leven geroepen toestanden, in aanmerking. In geval deze
140 voorwaarden worden aangenomen, hebben wij onze medeleden Haase, Dittmann en Barth

voor het kabinet aangewezen." De S.D.P. nam de in dit schrijven gestelde voorwaarden aan, waarop de onafhankelijke S. D. P. haar toestemming gaf om in de regeering te treden. De S.D.P. wees Ebert, Landsberg en Scheidemann als ministers aan. Het kabinet zal dus bestaan uit Barth, Dittmann, Ebert, Haase, Landsberg en Scheidemann.

145

Helgoland in handen van de S.-raad.

Een V. D. bericht uit Bremen meldt, dat volgens een door den Bremer S. raad ontvangen telegram de geheele Noordzeevloot en het eiland Helgoland in het bezit zijn van den S. raad.

150

Geen Engelsche vloot te Wilhelmshafen.

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Naar uit Wilhelmshafen wordt gemeld, is het gerucht dat de Engelsche vloot Wilhelmshafen is binnengelopen ongegrond. De fortten zijn tot vuren gereed.

155

Hervatting van den arbeid te Berlijn.

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) De A.- en S.-raad voor Berlijn, heeft besloten den arbeid in alle bedrijven morgen te hervatten, in de levensmiddelen- en drukkerijbranche dadelijk.

160

Te Straatsburg.

STRAATSBURG, 10 Nov. (W. B.) De Arbeiders- en Soldatenraad meldt: De arbeiders en soldatenraad paf een manifest aan de burgers uit. Er hadden geen ongeregeldheden plaats. In den gemeenteraad kozen de leden den sociaal-democratischen afgevaardigde Peirottes tot burgemeester, het liberale gemeenteraadslid Neunbürger tot plaatsvervangend burgemeester. De theaters en bioscopen blijven geopend; de café's moeten om 10 uur sluiten.

165

De koninklijke bibliotheek.

BERLIJN, 11 Nov. (H. N.) Karakteriseerend voor de houding van de nieuwe rijksregeering en haar streven om de orde te handhaven en voortbrengselen van beschaving voor schade te bewaren is een bekendmaking van de "Vorwaerts", waarin gezegd wordt, dat het in belang van de arbeiders is het gebouw van de vroegere koninklijke bibliotheek Unter den Linden met de onbetaalbare geestesschatten dat het bevat, te behouden. De directeur-generaal van de bibliotheek heeft de verzekering gegeven, dat uit het gebouw geen schoten zijn afgevuurd en dat er zich geen wapenen in bevinden.

170

175

Een beroep op president Wilson.

BERLIJN, 10 Nov. (W. B.) Officieel. Des morgens had een bespreking der staatssecretarissen plaats. Na bekendmaking van de voorwaarden voor den wapenstilstand werden deze aangenomen, en de noodige instructies aan de vredesdelegatie gegeven, waarna een draadloos telegram aan den Amerikaanschen staatssecretaris Lansing werd gezonden, onderteekend door dr. Solf, wordt betoogd dat de uitvoering van de wapenstilstandsvoorwaarden, bij het Duitsche volk niet de stemming zou wekken, die een voorwaarde is voor de nieuwe volkerengemeenschap. Daarom wordt de president verzocht aan te dringen op verzachting der vernietigende bepalingen. (Blijkbaar bestond gisteren dus nog de regeering der staatssecretarissen, zonder de sociaal-democraten dan wel te verstaan. Er zouden dan twee regeeringen zijn: die der overgebleven staatssecretarissen, en die waarin sociaal-democraten en onafhankelijke sociaal-democraten zitting hebben.)

180

185

190

Saksische republiek.

BERLIJN, 11 Nov. (H. N.) Uit Frankfort meldt de "Vorwärts" dat de koning van Saksen is afgezet en dat de staatsministers in overeenstemming met den raad van arbeiders en soldaten het bestuur voorloopig verder zullen blijven voeren en nieuwe verkiezingen zullen uitschrijven op grond van het directe geheime en gelijke kiesrecht voor mannen en vrouwen.

195

200

205

DRESDEN, 11 Nov. (H. N.) De in den afgelopen nacht uit de onafhankelijken en de gematigde sociaal-democraten gevormde arbeiders- en soldatenraad besloot: de Saksische monarchie heeft opgehouden te bestaan, de Eerste Kamer bestaat niet meer, Tweede Kamer moet oogenblikkelijk worden ontbonden en eene nationale vergadering moet gekozen worden, voor welke ook het vrouwenkiesrecht gelden zal. Eene geweldige vergadering van arbeiders en soldaten heeft heden de besluiten jubelend goedgekeurd. In het algemeen heerscht er orde in Dresden. De politie, het stadsbestuur en de

kommandantur staan onder den soldatenraad. De koning bevindt zich in zijn lustslot Dorisburg, op eenige uren afstand van Dresden.

210 **Hindenbrug ter beschikking van de nieuwe regeering.**

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Generaal-velddmaarschalk v. Hindenburg is niet naar Nederland gegaan. Hij bevindt zich in het hoofdkwartier en staat aan de zijde der nieuwe regeering. Ook het hoofdkwartier van kroonprins Rupprecht bevindt zich op zijn post en is niet gevlucht.

215

KEULEN, 11 Nov. (W. B.) De A. en S. raad deelt mede: Generaal-velddmaarschalk Von Hindenburg en "Generalquartiermeister" Gröner lieten den Keulschen arbeiders en soldatenraad vragen dadelijk een deputatie voor een belangrijke beraadslaging naar het groote hoofdkwartier te zenden. Maandagmorgen zijn van den Keulschen A. en S. raad Fuchsius, Schulte en Sollmann daarheen vertrokken. Naar de Keulsche A. en S. raad uit betrouwbare bron verneemt, stelde Hindenburg zich in een telegram aan de nieuwe regeering *met het leger* te harer beschikking om een chaos te vermijden.

220

Nieuwe A.- en S.-raden.

225

BERLIJN, (ongedateerd). (W. B.) De Duitsche vrijheidsbeweging neemt in de Westelijke deelen van het rijk toe. In Altenburg, Hildesheim, alle groote steden van Sleeswijk, Halberstadt, Duisburg, Essen, Bichuin, Dortmund, Mainz, Gelsenkirchen, Bielefeld, Aurich en vele andere plaatsen hebben zich arbeiders- en soldatenraden gevormd. Daaruit blijkt, dat thans ook het westelijk industriegebied in de beweging is

230

betrokken. Ook in het oosten ontwikkelen zich de dingen. Uit de provincie Brandenburg wordt o. a. van Trebbin, Perleberg, Jütebog, uit Silezië van Glogau, Gleiwitz, Beuthen en Oppeln de vorming van A. en S. raden gemeld. Ook het Oppersilezische kolengebied heeft zich dus aangesloten.

235

Hessen een republiek.

DARMSTADT, 11 Nov. (W. B.) In een nieuwe vergadering van den A. en S. raad werd gistermiddag de republiek Hessen uitgeroepen en de groothertog voor afgezet verklaard.

240

De groothertog van Oldenburg afgezet.

BERLIJN, (ongedateerd). (W. B.) De A. en S. raad meldt: Volgens een draadloos telegram uit Wilhelmshafen is de groothertog van Oldenburg afgezet.

Vorst Heinrich XXVII van Reuss jongere linie doet afstand.

245

GERA, 10 Nov. (W. B.) Vorst Heinrich XXVII van Reuss jongere linie heeft voor zich en zijn huis afstand gedaan van den troon.

Nieuwe soldatenraden.

250

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Te Höchst a/d. Main, Bromberg en Grandenz hebben zich A. en S. raden gevormd. Soldatenraden zijn gevormd in Jaroschin, Schmiedeberg, Görlitz, Liegnitz, Sprottan, Bentschen, Kosten, Posen en Mecklenburg. Overall wordt met de garnizoenscommando's onderhandeld.

Vergadering van den A. en S. raad te Berlijn.

255

BERLIJN, 11 Nov. (W. E.) Heden middag had in het Circus Busch een vergadering plaats van den Berlijnschen A. en S. raad. Ebert deelde onder stormachtigen bijval mede, dat de broederstrijd tusschen de soc.-dem. partij en de onafh. soc.-dem. beëindigd is. Op de vergadering werden met algemeene stemmen de volgende proclamaties van den A. en S. raad goedgekeurd:

260

Aan het nijvere volk!

Het oude Duitschland bestaat niet meer; het Duitsche volk heeft ingezien, dat het jarenlang bedrogen is. Het veelgeroemde, de geheele wereld ter navolging aanbevolen militarisme is ineengestort; de revolutie begon te Kiel haar zegetocht en zette triomfeerend voort. De dynastieën verdwenen, dragers van kronen is hun macht

265

ontnomen. Duitschland werd een republiek. Onmiddellijk zijn de gevangenen voor de wegens politiek militaire veroordeelden geopend; de dragers van de politieke macht zijn thans de A. en S. raden. In alle garnizoenen waar nog geen A. en S. raden bestaan, zullen zij ten spoedigste gevormd werden. Op het platteland zullen zich met hetzelfde doel boerenraden vormen. De taak van de voorloopige regeering, die door den

270

A. en S. raad van Berlijn is goedgekeurd, zal in de eerste plaats zijn een wapenstilstand af te sluiten en aan het moorden een einde te maken. Onmiddellijke vrede is het parool van de revolutie. Hoe ook de vrede er uit zal zien, het is beter

dan de voortzetting van deze vreeselijke menschenlaching. De snelle socialiseering van de kapitalistische productiemiddelen is volgens de sociale structuur van
275 Duitschland en de rijpheid van zijn economische en politieke organisaties zonder hevige schokken te verwezenlijken. Zij is noodig om uit de bloedgedrenkte ruinen een nieuwe economische wereld op te bouwen, teneinde een economische slavernij van de massa's bij den ondergang van de kultuur te voorkomen.

Alle arbeiders, zoowel zij die met de handen als die met het hoofd arbeiden, en die
280 van dit ideaal vervuld zijn worden tot medewerking opgeroepen om het te verwezenlijken.

De A. en S. raad is doordrongen van de overtuiging, dat zich in de geheele wereld een wijziging in gelijke richting voltrekt. Hij verwacht met vertrouwen, dat het proletariaat van andere landen zijn geheele macht zal inzetten om een kneveling van
285 het Duitsche volk aan het eind van den oorlog te verhinderen. Hij herdenkt met bewondering de Russische arbeiders en soldaten, die den weg der revolutie het eerst betreden hebben. Hij is er trotsch op, dat Duitsche arbeiders en soldaten hen volgden en daarmee den ouden roem van kampioenen der Internationale te zijn, handhaafden. Hij zendt aan de Russische arbeiders- en soldatenregeering zijn broederlijke groeten. De
290 raad besluit, dat de Duitsche republikeinsche regeering dadelijk betrekkingen op het gebied van het volkenrecht zal aanknopen met de Russische regeering, en verwacht de vertegenwoordiging van deze regeering te Berlijn.

Door den ontzettenden, meer dan vier jaar durenden oorlog is Duitschland op vreeselijke wijze verwoest en zijn niet te vervangen materiele en moreele goederen
295 vernietigd. Het is een reusachtige taak uit deze verwoestingen en vernielingen nieuw leven te voorschijn te roepen. De A. en S. raad is er zich van bewust, dat de revolutionaire macht de misdaden en fouten van het oude regime en van de bezittende klassen niet ineens kan goedmaken en dat zij de massa niet dadelijk een schitterenden
300 toestand verschaffen kan. De socialistische republiek is alleen in staat om de krachten van het internationale socialisme dienstbaar te maken aan de totstandkoming van een democratischen duurzamen vrede.

Leve de Duitsche socialistische republiek!

Op voorstel van Muller werd de keuze en de bevestiging der voorloopige regeering erkend.

305 Met een geestdriftig "hoch" op de internationale sociaaldemocratie gingen de vertegenwoordigers van den arbeiders- en soldatenraad uiteen.

De wapenstilstand.

De voorwaarden.

310 BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) In den volledigen tekst der voorwaarden voor den wapenstilstand wordt over de ontruiming van den linker-Rijnover door de Duitsche legers het volgende gezegd: De linker-Rijnover wordt door de plaatselijke autoriteiten onder toezicht der bezettingstroepen van de geallieerden en de
315 Vereenigde Staten bestuurd. Deze troepen zullen de bezetting dier gebieden verzekeren door de voornaamste overgangen over den Rijn (Mainz, Koblenz, Keulen) met inbegrip van een bruggehoofd van dertig K.M. doorsnede op den rechter-Rijnover en bovendien de strategische punten van het gebied bezetten. Op den rechter-Rijnover wordt een
320 neutrale zône gevormd. Zij strekt zich uit tusschen de rivier en een oostelijk daarvan getrokken lijn. Deze lijn loopt van de Hollandsche grens tot aan de parallel van Gemshoorn op 40 K.M., van daar tot aan de Zwitsersche grens op slechts 30 K.M. van de rivier. De ontruiming van deze Rijngebieden - (op den linker- en rechteroever) wordt zoo geregeld dat zij in een tijdruimte van nog elf dagen doorgevoerd is, dus in
325 het geheel 25 dagen na onderteekening van den wapenstilstand. Artikel 15 luidt: De geallieerden zullen vrijen toegang hebben tot de door de Duitschers aan de oostgrens ontruimde gebieden zoowel over Danzig als over den Weichsel, om de bevolking van deze gebieden te kunnen verzorgen of ook voor andere doeleinden.

DUITSCHLAND.

De toestand.

330 BERLIJN, 10 Nov. (Eigen bericht.) Wat den politieken toestand betreft, is op het oogenblik het belangrijkste, dat de oneenigheden tusschen de gematigde en de onafhankelijke socialisten wel overbrugd schijnen te zijn, maar niet bijgelegd. Dat blijkt uit het feit, dat de vorming der nieuwe regeering tot dusverre nog niet gelukt is. Ebert en Scheidemann wenschen ook verder samen te werken met de burgerlijke
335 partijen der meerderheid en eenige hunner vertegenwoordigers door radicalere te vervangen, maar toch in het algemeen de overeenkomst met de burgerlijke partijen te handhaven. De onafhankelijken willen een radicale revolutieregeering, waarin van burgerlijke leden geen sprake meer zal zijn en de onafhankelijken tegenover de

gematigde soc.-democraten den doorslag zullen geven. Daar elke revolutionaire
 340 beweging overslaat naar den radicalen kant, hopen de onafhankelijken, naast welke de
 radicalere Spartacusgroep weder staat, het overwicht te krijgen, ofschoon hun aantal
 veel geringer is dan dat der gematigde soc.-democraten. Hedenochtend zijn de
 onderhandelingen hervat en bij de gematigden verwacht men een gunstigen invloed van
 345 Haase, die tot dusverre geen deel aan de onderhandelingen heeft genomen, daar hij te
 Kiel was.

Of de eenheid tot stand komt en Ebert rijkskanselier kan blijven, is natuurlijk van
 groot gewicht, wijl bij en zijn medestanders wenschen de orde zoo spoedig mogelijk te
 herstellen. Te oordeelen naar den aanblik, dien de straat hedenochtend bood, was dit
 reeds eenigermate gelukt. De soldaten en arbeiders, die in dichtbezette door de stad
 350 redden, hadden bijna allen aan het bevel om daarmede op te houden en de auto's in
 dienst van de verzorging met levensmiddelen te zenden, gehoor gegeven. Dat er echter
 nog geen volslagen eensgezindheid tusschen gematigden en onafhankelijken heerscht,
 blijkt uit hunne bladen van hedenochtend. De "Vorwärts" geeft de bevolking den raad
 zich niet op straat te begeven, de "Rote Fahne" (zooals thans de "Berl. Lok. Anz."
 355 heet) geeft precies een tegenovergestelden raad. De bolsjewistische richting heeft
 zich niet alleen meester gemaakt van den "Lok. Anz.", maar ok van de "Nordd. Allgem.
 Zeit. für Kaiser und Reich", die thans herdoopt is in de "Internationale". De bij
 Mosse uitgegeven "Berl. Volkszeitung" heet thans: "Publikations organ des Arbeiter-
 und Soldatenrats sowie der unabhängigerer Sozialdemokratie von Berlin und de
 360 Umgebung", de "Voss. Zeit." mag alleen verschijnen onder voorwaarde, dat zij niets
 tegen de revolutie als zoodanig bevat. Zij zal zich derhalve bepalen tot de
 mededeeling van berichten. Niet alleen het "Berl. Tagebl." maar ook de al-Duitsche
 "Deutsche Tageszeitung", "Kreuzzeitung" en "Tägliche Rundschau", eerstgenoemde blad
 zelfs nog met het opschrift "Für Kaiser und Reich". In hunne hoofdartikelen
 365 ondersteunen deze bladen den wensch van de "Vorwärts" om thans in de eerste plaats
 voor rust en orde te zorgen. Desniettegenstaande was het hedenmorgen in "Unter den
 Linden", bij het "Brandenburger Tor" en bij het slot zeer onrustig. De "Berl. Zeit.
 am Mittag" beschrijft den toestand aldaar als volgt: In de straat "Unter den Linden"
 was het hedenochtend te acht uur volmaakt stil. In de straten, die erheen leiden,
 370 stonden posten van de Roode Garde om het publiek den toegang te beletten. Alleen
 vrouwen, die speciaal verlof hebben, mogen passeeren, maar er werd hen gezegd, dat
 het op hun eigen risico ging. Nadat den geheelen nacht uit verschillende gebouwen was
 geschoten, begon het schieten te kwart over negen opnieuw. De huizen van het Victoria
 Café en van het Café Bauer moeten nog door officieren, kadetten en "Jugendwehr" bezet
 375 zijn, die zich hardnekkig verdedigen. Ook in de bibliotheek, het Zeughaus en het Oude
 Museum hebben zich aan den koning trouw gebleven officieren verschanst.

Toen even voor negen uur uit eenige dezer gebouwen eenige schoten vielen, werd door
 de Roode Garde, die opgesteld waren voor de Opera, aan de nieuwe wacht en voor het
 slot met mitrailleurs een algemeen vuur geopend. Het duurde 40 minuten. Sedert
 380 hedennacht twee uur werd van de daken der huizen aan de Friedrichstrasse tusschen
 station Friedrichstrasse en den Linden en eveneens van de huizen Unter den Linden van
 de Friedrichstrasse tot aan de koninklijke bibliotheek op voorbijtrekkende
 patrouilles van den arbeiders- en soldatenraad geschoten, vermoedelijk door trouw
 gebleven officieren, die besloten hebben zich tot het uiterste te verdedigen. Het
 385 gedurende den nacht door soldaten en officieren van den soldatenraad ingestelde
 onderzoek heeft absoluut geen resultaat opgeleverd, daar al deze gebouwen door
 onderaardsche gangen met elkander verbonden zijn, door welke de aanvallers vluchten,
 waarna zij binnen enkele minuten op een ander dak verschijnen en het vuur kunnen
 heropenen. Hedenochtend te half negen kwamen talrijke troepen soldaten te voet en in
 390 auto aan. Zij omsingelden de gebouwencomplexen van Aschinger en het Centraal Hotel
 aan het station Friedrichstrasse. Toen nog een groot aantal nieuwsgierigen zich bij
 de soldaten hadden gevoegd, ratelde van de koepels dezer beide gebouwen het
 mitrailleursvuur. Alles sloeg op de vlucht en de soldaten beantwoordde uit gedekte
 stellingen het vuur, want men kon de officieren dikwijls goed zien bij het bedienen
 395 hunner geweren. Dit hevige gevecht duurde ongeveer 20 minuten. Er werd echter niemand
 gekwetst. De soldaten staakten plotseling het geweervuur en drongen met pas
 aangekomen matrozen de gebouwen binnen. Alleen de officieren, die uit het gebouw van
 Aschinger hadden geschoten, konden ontkomen. In het Centraal Hotel echter werden vijf
 officieren gearresteerd men, van welke men echter nog niet weet of zij de aanvallers
 400 waren. Intusschen werd van de daken van het Café Victoria, de koninklijke bibliotheek
 en het Café Astoria met mitrailleurs geschoten. Ook hier staakten de soldaten spoedig
 het vuur en drongen zij het gebouw binnen. Voor de officieren hunnerzijds echter het
 vuur staakten, hadden zij vijf soldaten, die tusschen Café Kranzler en Café Bauer
 stonden, gewond, ten deele ernstig.

405 Het gelukte echter den het gebouw binnengedrongen soldaten eenige officieren gevangen
te nemen. Ten bewijze van den schuld dier officieren, brachten zij eenige binnen
gevonden dum-dumkogels mede. Tegen half 10 hield het geweervuur op. Alle gebouwen
werden omsingeld en scherp bewaakt, want men vermoedde, dat zich nog ruim 20
410 officieren in de onderaardsche gangen, tot welks men zich nog geen toegang had kunnen
verschaffen, schuil hielden. Het aantal toeschouwers was sedert den voormiddag sterk
toegenomen en ook waren steeds weder nieuwe troepen soldaten aangekomen, die poogden
de orde te handhaven en vooral voor de bescherming der burgerbevolking te zorgen,
daar men er rekening mede deinde te houden, dat de beschieting door de officieren elk
415 oogenblik opnieuw kon beginnen. De soldaten hadden streng bevel ontvangen om niet
meer te schieten. Men hoopte de aanvallers in handen te krijgen door de onderaardsche
gangen en de gebouwen in alle hoeken nauwkeurig te onderzoeken. Te half 12 was Unter
den Linden de orde hersteld. Een uur later echter begon het schieten opnieuw, ook in
de buurt van het Rijksdaggebouw. Te twee uur was de rust Unter den Linden hersteld.
420 De toegangsstraten werden toen afgezet. Het verkeer te Berlijn is thans weder in
orde, het verkeer met de provincies gaat nog zeer gebrekkig. Hedenavond vertrekt
sedert dagen weder een trein naar Keulen. Hedenmiddag, onmiddellijk nadat de
afzetting van Unter den Linden opgeheven was, begon het schieten weder. De duizenden
nieuwsgierigen, waaronder zeer vele vrouwen en kinderen, die de revolutie eens wilden
425 aanzien, werden van het Brandenburger Tor in de richting Potsdamerplatz gedreven. In
het Centrum van de stad is een ontzaglijke menschenmenigte op de been, zelfs thans
nog, nu het reeds donker wordt.

Het Belangrijkste Nieuws.

Binnenland.

430 De Deutsche import staat vol komen stil.
De Geassocieerden stellen weer levensmiddelen enz. te onzer beschikking.
Honderdduizend ontslagen krijgsgevangenen op weg naar Nederland.
Het broodrantsoen wordt 300 gram en de qualiteit wordt aanmerkelijk beter.
In den eersten termijn der demobilisatie zijn 100.000 man begrepen. Daarvan hebben 25
435 à 30.000 steun nodig. Daartoe worden commissies benoemd, waarin de betrokkenen zullen
vertegenwoordigd zijn.

Buitenland.

Albert Ballin, directeur van de Hamburg-Amerika-lijn, overleden.
440 Hindenburg stelt zich met het leger ter beschikking der nieuwe regeering.
Duitsch-Oostenrijk sluit zich aan bij Duitschland.
De groothertog van Oldenburg afgezet.
De vorst van Reuss jongere linie doet afstand van den troon.
Hessen een republiek.
445 Een volksregeering in Baden ingesteld.

De "Vorwärts" over den wapenstilstand.

BERLIJN, 11 Nov. (H. N.) Over de en van den wapenstilstand merkt de "Vorwärts" op:
Deze voorwaarden zijn waarlijk vreeselijk; na de volkomen ineenstorting van het oude
450 systeem blijft echter niets anders over voor de nieuwe regeering dan ze aan te nemen.
Om ze te vervullen - want verdragen moeten gehouden worden - moet raad geschaft
worden, dat gaat slechts als wij een geordende regeering hebben. De wapenstilstand is
nog geen vrede. De taak der nieuwe regeering zal zijn een snellen en zo voordeelig
mogelijken vrede te te sluiten. Wij rekenen daarbij op de hulp van alle vrienden van
455 den vrede en de vrijheid in de geheele wereld, opdat uit deze chaos een vrede van den
volkenbond en internationale broederschap kan ontstaan.

De "Frankfurter Ztg." over de revolutie.

FRANKFORT, 11 Nov. (H. N.) In een lang artikel houdt de "Frankfurter Ztg." zich bezig
460 met de Deutsche revolutie. Zij heeft zich in een razend tempo afgespeeld en wat
gisteren nog een ontzaglijke stap voorwaarts scheen, wordt heden reeds achterhaald en
overtroffen. De weg om weer van de macht tot het recht te komen is thans gewezen. Hij
leidt over de reeds aangekondigde constitueerende nationale vergadering. Thans
spreken slechts de arbeiders en soldaten. Deze zijn echter niet het volk, het geheele
465 volk moet thans spreken om definitief de Deutsche democratie te scheppen, want de
meerderheid van het geheele Deutsche volk moet daar in beslissen. Zoo is het thans de
taak van de Deutsche burgers om hunnen stem te verheffen. Ook aan de Deutsche
bourgeoisie zal de Deutsche revolutie nieuwe kracht en nieuw leven brengen. Niet de
dictatuur van een bijzondere klasse, maar alle klassen, alle lagen der bevolking,
470 alle levende krachten, die vooruit willen, moeten de Deutsche democratie vormen, tot

heil van het Deutsche volk.

Het Pruisische ministerie.

475 BERLIJN, (ongedateerd) (W. B.) De A. en S. raad deelt mede: Staatsminister Friedberg meldt uit het Groote Hoofdkwartier, dat tot dusver alleen een verzoek om ontslag is ingekomen van de ministers van binnenlandsche zaken, landbouw en financiën.

Ballin gestorven.

480 Wij vernemen dat Ballin, de bekende directeur van de Hamburg-Amerika-lijn, aan een beroerte is overleden.

Duitsche persstemmen.

485 KEULEN, 11 Nov. (W. B.) De "Köln" schrijft: De militaire voorwaarden worden in hardheid verre overtroffen door de economische. Op het oogenblik, dat millioenen Duitsche soldaten terugkeeren, moeten wij volgens den wil der Etente zoovele verkeersmiddelen afstaan, dat wij onmogelijk voor de voeding van het volk kunnen zorgdragen; terwijl zelfs geen levensmiddelen uit het buitenland kunnen komen, daar de blokkade voortduurt. Wat de wapenen niet hebben kunnen voltooien, zal nu dus door hongersnood bereikt worden. De "Köln. Volkszeitung" zegt, de
490 wapenstilstandsvoorwaarden beteekenen capitulatie en hoonen Wilson's beginsel van verzoening en onpartijdige gerechtigheid. De vijand wil zijn wraakzucht ten volle voldoen. De vroegere verzekering, dat de strijd slechts de Deutsche autocratie gold, is een blijkbare leugen; de vrede moet Duitschland worden gedictieerd niettegenstaande Wilson's Boodschap, volgens welke slechts een vrede tusschen gelijkgestelden duurzaam
495 kan zijn.

ENGELAND.

Geestdrift te Londen.

500 LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) De onderteekening van den wapenstilstand werd officieel medegedeeld om twintig minuten over tien, ofschoon een gerucht reeds eerder was verspreid. Het nieuws ging als een loopend vuurtje rond, en bracht geweldig enthousiasme en uitingen van dankbaarheid teweeg door het geheele land. Het publiek was buiten zich zelf van vreugde. Klokken luidden, vreugdeschoten werden gelost. In
505 de Londenschen straten heerschte groote opgewondenheid en vreugde. De Lord-Mayor deelde de tijding vanaf het Mansion House aan en reusachtige menigte mede. Vanaf de talrijke omnibussen werd met vlaggen gezwaaid. Het nationale volkslied werd blootshoofds gezongen. Het volk was diep geroerd. Velen schreiden van aandoening.

510 LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) De bladen brengen bij hun beschouwingen over den val van den Keizer hulde aan Koning George en Koningin Marie om de onvermoeide hulp, die zij gedurende den oorlog hebben verleend. De Koning, de Koningin en Prinses Mary werden herkend door nieuwsgierigen, die de lange rij van veroverde kanonnen wilden zien. Hoeden en zakdoeken werden gezwaaid, hoera's gingen op, toen het koninklijke rijtuig langzaam passeerde. Een aantal kinderen hingen aan de zijde van het rijtuig tot groot
515 vermaak van den Koning en de Koningin. Dit voorval toonde, hoezeer de koninklijke familie gedurende den oorlog nader is gekomen tot het hart van het Engelsche volk. Een geestdriftige demonstratie begroette de koninklijke familie op den terugkeer naar het Buckingham Palace.

520 LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) De Koning en de Koningin, vergezeld van prinses Mary en den hertog van Connaught verschenen op het balcon van Buckingham Palace, waar zij geestdriftig werden toegejuicht door een ontzaglijke menigte, die het volkslied en "Rule Brittannia" zong. De Koning sprak de menigte toe van het balcon van Buckingham Palace en zeide: "Met u verheug ik mij en dank ik God voor de overwinningen die de
525 geallieerde legers hebben behaald waardoor zij de vijandelijkheden tot een eind en den vrede in zicht hebben gebracht." Duizenden verzamelden zich om de buitgemaakte Duitsche kanonnen, die nu ten ge van verscheidene honderden langs de Mall voor het Paleis zijn tentoongesteld. Groote geestdrift heerschte voor de gebouwen der geallieerde gezantschappen en legaties. De gezanten waren het voorwerp van groote
530 betoelingen. In Downing Street hadden onbeschrijfelijke tooneelen van geestdrift plaats; het huis van den premier werd belegerd door een menigte van duizenden, die met vlaggen zwaaiden en juichten. Aan Balfour, die uit het Foreign Office kwam werd de weg versperd door een dichte menigte; hij sprak enkele woorden. De menigte riep daarop om Lloyd George, die aan een bovenraam verscheen en zeide: "Gij hebt het recht
535 verheugd te zijn. Het volk van dit land, van zijn geallieerden en onze overzeesche "dominions" en het volk van Indië hebben een roemrijke overwinning behaald. Het waren

de zonen en de dochters van het volk, die de overwinning hebben behaald. Het is de meest bewonderenswaardige overwinning uit de wereldgeschiedenis. Laat ons God er voor danken."

540

Na de overwinning.

LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) In het Lagerhuis was geen plaatsje onbezet. Aan Lloyd George werd een levendige ovatie gebracht; de leden rezen op van hunne zetels, juichten hem toe en wuifden met hunne zakdoeken. Toen Lloyd George opstond, barstten de toejuichingen ten tweeden male los. Hij las de voorwaarden voor den wapenstilstand voor en deelde daarbij mede, dat deze 's ochtends te vijf uur, nadat de besprekingen den geheelen nacht hadden geduurd, was geteekend. Daarna vervolgde hij: "Hedenochtend is dus de oorlog, die ooit de menscheid geteisterd heeft, geëindigd. Ik hoop, dat wij zullen kunnen zeggen, dat op dien morgen een einde is gekomen aan alle oorlogen (toej.). Het is thans het oogenblik niet voor woorden, onze harten zijn te zeer vervuld van dankbaarheid, aan welke geen tong uiting kan geven. stel Ik daarom voor, dat het Huis verdaagd zal worden en dat de leden zich begeven naar de St. Margarethakerk, de kerk van het Lagerhuis, om nederig te betuigen voor de verlossing van de wereld van het groote gevaar." Asquith zeide, dat uit de voorwaarden voor den wapenstilstand blijkt, dat de oorlog niet hervat zal worden. Hij verklaarde, dat hij de hoop van Lloyd George deelt, dat de wereld een nieuw tijdperk zal zijn ingetreden, waarin het besef is doorgedrongen, dat de oorlog een anachronisme is, waartoe men nooit weer zijn toevlucht moet nemen. Het Huis werd daarop verdaagd en begaf zich in plechtigen optocht naar de kerk.

560

Engelsche persstemmen.

De "Morning Post" zegt dat de Duitsche socialisten vóór den oorlog altijd verklaarden, dat zij eerst Duitschers en dan socialisten waren, en dat zij zich evenzeer vijanden van de geallieerden hebben betoond als hun heerschers. Foch echter zal niet met de roode vlag, maar alleen met de witte onderhandelen. Omtrent het aandeel van de Britsche vloot in de overwinning zegt het blad, dat deze, daargelaten haar eigen overwinningen, de overwinning der geallieerde legers in alle werelddeelen mogelijk maakte.

De "Daily Telegraph" zegt: Dit is het einde van grooten oorlog. De geheele vreeswekkende organisatie, die wij het Pruisisch militarisme noemen, is ineengestort. De muiterij der Duitsche vloot was het roemloos einde van 's Keizers droom van de heerschappij ter zee. Toen de vloot den laatsten grooten slag weigerde, en geheel Duitschland besmette was het vonnis over den Keizer uitgesproken. Omtrent het aandeel van Groot-Brittannië in het omver werpen van het misdadige "macht is recht" zegt het blad: Lloyd George, die de ziel van Groot-Brittannië beter begreep dan enig ander staatsman, kreeg zijn belooning aan het historisch "Banquet" te Londen, waar hij den triomph van zijn plannen aanschouwde. De "Daily Chronicle" zegt: Voor de misdaden van Duitschland draagt niemand meer de directe verantwoordelijkheid dan de Keizer. Wij weten niet, hoe het Duitsche volk of hoe de geallieerde volken met hem denken te doen.

De "Daily Mail" zegt: Vermoedelijk zal de Nederlandsche regeering den Keizer, den Kroonprins en het gevolg interneeren. Het blad gaat het verleden van Ebert en Scheidemann na, en laat zien, hoe beiden de vroegere Duitsche oorlogspolitiek steunden. De brutale aanranding van België, Frankrijk, Servië en Groot-Brittannië had plaats zonder eenig protest van de socialistische leiders in den Rijksdag. De verandering in het bestuur heft niet de noodzakelijkheid op van herstel en schadevergoeding, zooals sommige leden van de Duitsche socialistische partij schijnen te meenen. Wanneer de nieuwe Duitsche regeering de sympathie der geallieerden wenscht te winnen, laat zij zich dan onthouden van bloedvergieten, en hen, die tegen de menschelijkheid zondigden, aan de geallieerden uitleveren. Zij zullen volgens strenge wetten van rechtvaardigheid worden geoordeeld.

580

FRANKRIJK.

De eischen der Fransche socialistische partij.

BERLIJN, (ongedateerd) (W. B.) De A. en S. raad deelt mede: De Fransche socialistische partij publiceert in de "Humanité" een verklaring, waarin zij verlangt: Opheffing van den staat van beleg onmiddellijk na het sluiten van den wapenstilstand, wijziging van het kiesrecht, nieuwe verkiezingen, amnestie in het bijzonder voor militaire misdrijven, aanwezigheid van gedelegeerden der arbeiders op de vredesconferentie en gelijktijdige bijeenkomst van een internationaal socialistencongres.

600

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

De Duitsch-Oostenrijkers en het zelfbeschikkingsrecht.

605 De Oostenrijksche Friedensgesellschaft heeft president Wilson een telegram gezonden
waarin met nadruk wordt betoogd dat een duurzame vrede alleen kan worden gewaarborgd
door de stichting van een volkerenbond, waarvan echter voorwaarde is, dat niet deelen
van een natie tegen hun wil aan een andere natie worden onderworpen. In het bijzonder
610 wordt daarbij dan gewezen op het vrije beschikkingsrecht van de Duitsche volksgroepen
in Bohemen, Moravië en Tirol.

De Duitsch-Oostenrijksche nationale vergadering

WEENEN, 10 Nov. (Corr. Bur.) De Duitsch-Oostenrijksche nationale vergadering zal
Dinsdag alleen besluiten over de aansluiting van Duitsch Oostenrijk bij Duitschland.
615 De vraag van den staatsvorm zelf blijft open, daar zij ook in Duitschland definitief
eerst door de constitueerende nationale vergadering zal worden beslist. De Duitsch-
Oostenrijksche nationale vergadering zal haar besluit nemen op grond van het
zelfbeschikkingsrecht der volken, dat immers door de Entente zelf is geproclameerd.

620 **Verschillende berichten.**

BOEDAPEST, 10 Nov. (H. N.) De onderhandelingen van de Hongaarsche vredesdelegatie te
Belgrado gaan zeer voorspoedig. Heden is een ministerraad bijeengeroepen om de
boodschappen te ontvangen, welke per vliegtuig uit Belgrado zullen worden gezonden.
De onderhandelingen met de Duitsche regeering betreffende den doortocht van het leger
625 van Mackensen duren voort. De voor den Joegoslavischen staat benoemde gezant van
Hongarije, dr. Balla, vertrekt heden naar Zagreb en in zijn gezelschap bevindt zich
een vertegenwoordiger van het Hongaarsche ministerie van Oorlog als militair
gevolmachtigde, wiens taak het is, met de Zuid-Slavische regeering te beraadslagen
over de ontwapening en de afscheiding van de Kroatische contingenten van het
630 Hongaarsche leger en over het huiswaarts zenden van de Hongaarsche marinesoldaten,
die zich te Pola bevinden. De Hongaarsche Minister van Oorlog zendt vier officieren
naar Praag om het terugzenden der zich nog in Bohemen bevindende Hongaarsche soldaten
te organiseren.

635 **De toestand in Tirol.**

INNSBRÜCK, 11 Nov. (W. B.) Volgens de "Innsbr. N. Morgenzeitung" is Briam gisteren
door Italianen bezet die in verschillende wijken ingekwartierd werden. De stad kwam
door dezen intocht in een zeer moeilijke positie daar de Beieren sinds twee dagen de
bijna geheel leeggeplunderde vesting "Franzenfest" bezet hebben en de rails van den
640 spoorbaan tot Briam hadden opgebroken, zoodat een gewapend conflict onvermijdelijk
scheen. Door onderhandelingen wist de burgemeester van Brixen gedaan te krijgen, dat
de Beieren aftrokken, waarop de Italianen de vesting bezetten. De Brenner en
Innsbruck zijn nog steeds door de Beieren bezet.

645 **Aansluiting van Duitsch-Oostenrijk bij Duitschland.**

WEENEN, 11 Nov. (V. D.) De Duitsch-Oostenrijksche staatsraad heeft besloten, dat
Duitsch-Oostenrijk zich bij Duitschland zal aansluiten. De binnenkort bijeen te
roepen constituante zal Duitsch-Oostenrijk tot republiek verklaren. De abdicatie van
keizer Karel kan ieder oogenblik worden verwacht.
650 WEENEN, 11 Nov. (H. N.) In een artikel over de toekomst van Duitsch-Oostenrijk
formuleert de "Arbeiter Zeitung" de eischen van de Oostenrijksch-Duitsche sociaal-
democratie na de verklaring van Duitsch-Oostenrijk tot republiek, en het plaats nemen
als bestanddeel in de Duitsche republiek, hetgeen niet alleen uit hartstochtelijke
geestdrift voor Duitschland, maar niet minder omdat men blijk geeft den toestand
655 juist in te zien. Zelfs indien een statenbond van de Oostenrijksche kroonlanden
mogelijk zou zijn, waaraan in ieder geval eenheid van regeering, leger en
buitenlandsche politiek zou ontbreken en die ook niet noodzakelijk is voor
economische kwesties, daar deze evengoed door verdragen zouden kunnen worden
geregeld, blijft toch nog het feit bestaan, dat de sociaal-democraten daarvan beslist
660 niets wenschen te weten. Zij willen dezen statenbond volstrekt niet, daar anders
Duitsch-Oostenrijk dat niet genoeg levensmiddelen kan produceeren, zonder suiker of
kolen lijdelijk tot economische ellende veroordeeld zou worden en daardoor zou
geraken in den toestand van politieke afhankelijkheid tegenover de veel gunstiger
gesitueerde Slavische staten. Duitsch-Oostenrijk zou dan afhankelijk zijn van de
665 genade der entente en de vroegere gedeelten van het oude Oostenrijk. Slechts in eene
verbinding met het groote moederland kunnen de sociaal-democraten hun krachten in
bevrijdingsstrijd van de menscheid ontplooien. De entente zal en kan ons dat niet
verbieden, omdat zij weet, dat wij het onmiddellijk na den vrede zouden doen, indien

670 wij het op het oogenblik niet konden. Bovendien is het besluit van een vrij volk om
een republiek te vormen en met een republiek samen te gaan zeker van de instemming
van alle menschen.

Uitlevering der O.-H. vloot aan Italië.

675 WEENEN, 11 Nov. (V. D.) De Zuid-Slaven hebben de Oostenrijksch-Hongaarsche vloot aan
Italië uitgeleverd.

De opmarsch der Serviërs.

680 WEENEN, 11 Nov. (V. D.) De opmarsch van de Serviërs in het Hongaarscho gebied duurt
voort. Gisteren hebben de Serviërs Ujoidek bezet.

POLEN.

Revolutie in Warschau.

685 WARSCHAU, 11 Nov. (W. B.) Gisteren zijn bij de in Warschau en omgeving liggende
troepen soldatenraden gevormd, welke met elkaar in overleg traden en 's avonds om zes
uur een vergadering hielden in het gouvernementsgebouw. Daar verscheen een eerste
luitenant als afgezant van den Poolschen regentschapsraad, die aanbood de veiligheid
van de Duitsche troepen te waarborgen, wanneer aan bepaalde voorwaarden (uitlevering
van wapens) werd voldaan. Uit de vergadering ging een krachtig protest ertegen op om
690 met een politieke richting in Polen in onderhandeling te treden. Aan den afgezant van
den gezantschapsraad werd uiteengezet dat de A. en S. raad geen ander doel heeft dan
tegenover alle politieke richtingen volkomen neutraal te staan en zoo spoedig
mogelijk naar het vaderland terug te keeren, maar niet zonder waarborg voor den
terugtocht van de in 't land verstrooide en in de Oekrajine staande kameraden. Tegen
het afstaan van de wapens werd met algemeene stemmen geprotesteerd. Er werd op
695 gewezen dat de Duitsche troepen tezamen een aanmerkelijke macht vormen, zoodat voor
een paniekstemming absoluut geen aanleiding is. Om elf uur 's nachts had een
bijeenkomst plaats met Pilsudski, die gisterenmorgen vroeg, met geestdrift begroet ta
Warschau is teruggekeerd. Vannacht zijn enkele schoten gevallen. De Duitsche troepen
stonden gereed om uit te rukken teneinde zich tegen een mogelijken overval te
700 verdedigen. In enkele gevallen werden Duitsche militairen, die zich alleen op straat
bevonden, de wapens afgenomen. Poolsche militaire en militiepatrouilles doorkruisen
de straten.

RUSLAND.

705 **Voorstellen voor een intern. Roode Kruisconferentie.**

MOSKOU, 10 Nov. H. N. (Draadloos.) Het Russische Roode Kruis aan den voorzitter van
het Amerikaansche Roode Kruis te Washington, door bemiddeling van den Amerikaansche
gezant:

Aan alle Roode-Kruisverenigingen!

710 Het Russische Roode Kruis doet een beroep op het internationale comité met het
verzoek alle noodzakelijke maatregelen te nemen om zoo spoedig mogelijk een
internationale Roode Kruis-conferentie bijeen te roepen, om aldaar de volgende
kwesties te bespreken: Ten eerste: het deelnemen van vertegenwoordigers van het Roode
Kruis aan het vredescongres. Ten tweede: de organisatie van een internationale Roode-
715 Kruis-vereniging. Ten derde: het uitwerken van algemeene statuten. Ten vierde:
geheel overeenstemmen betreffende technische en juridische bepalingen en wijzigingen
in de bepalingen van de conventies van Genève en Den Haag. Ten vijfde: het
vaststellen van het toekomstige Roode Kruiswerk. Het Deensche Roode Kruis heeft zijn
hulp beloofd voor het bijeenroepen van een congres te Kopenhagen. Met het oog op het
720 buitengewoon belangrijke en het zeer dringende van deze vraagstukken, doet de
Russische Roode Kruisvereniging een beroep op U om U te verzoeken zijn voorstel met
al uw gezag te steunen bij de internationale commissie van het Roode Kruis en
verzoekt U om alle noodige maatregelen te treffen voor de bijeenroeping van een
internationale Roode Kruis-conferentie. Het Russische Roode Kruis is overtuigd, dat
725 een dergelijke conferentie voor onze maatschappij een groot succes zal zijn evenals
voor het Roode Kruiswerk, hetwelk ons allen zeer ter harte gaat.

Get. de President van het Roode Kruis
Soerdloff. Tsjesjerin.

730 **ROEMENIË.**

BOEKAREST, 10 Nov. (W. B.) Omtrent de oorzaak van het ontslag van het kabinet
Marghiloman wordt uit Jassy bericht, dat kortgeleden uit het Fransche hoofdkwartier
een Fransche vlieger te Jassy aankwam, die een nota van de Fransche regeering aan de
Roemeensche overhandigde. Kort daarop trad Marghiloman af. fia het ontslag hield de

735 meerderheidspartij een vergadering, waarin Marghiloman wees op het verwerven van
Bessarabië. De minister van Buitenlandsche Zaken Arion zeide, dat het verdrag van
Boekarest daags te voren was geannuleerd, zoodat Roemenië weer zijn oude grenzen had.
740 Naar uit Jassy wordt gemeld, zullen nog twee ministers voor de Boekowina worden
benoemd en twee voor Zevenburgen. De koning gaf een proclamatie uit, waarin volgens
de plannen van Bratianu de invoering van het algemeen kiesrecht en verdeeling van
twee millioen H.A. land aan boeren in het uitzicht worden gesteld, en waarin het volk
tot eenheid vermaand wordt.

ITALIË.

745 **In Trente.**

LONDEN, 11 Nov. (Eigen bericht.) De correspondent van de "Times" in Trente seint dat
hij daar op 7 Nov. aankwam tegelijk met den Italiaanschen koning, minister Orlando en
generaal Diaz. De zoon van Cesare Ballisti, de afgevaardigde, die door de
750 Oostenrijkers gevangen werd genomen toen hij met het Italiaansche leger streed om de
stad te veroveren, welke hij had vertegenwoordigd in de Oostenrijkschen Rijksraad, en
die daarom was opgehangen, trad den koning van het stadhuis tegemoet met een vlag,
welke de koning hartstochtelijk kuste. De vorst was zeer ontroerd en zeide later tot
generaal Diaz: "Eindelijk ben ik gelukkig."

755 **SPANJE.**

Volgens een telegram van onzen Londenschen correspondent verneemt de "Times" uit
Madrid dat het lang niet zeker is of de nieuwe regeering van Garcia Prieto en
Romanones de begroting zullen kunnen doen aannemen, daar de reformisten elke
760 combinatie zullen bestrijden, die niet de reformistische constitutie vooraan in haar
program plaatst.

ZWITSERLAND.

In Wilhelmschafen.

765 BERN, 10 Nov. (W. B.) De Zwitsersche Telegraaf-agentuur meldt: Officieel wordt
verklaard, dat de nacht van Zaterdag op Zondag rustig verlopen is. De geruchten van
schietpartijen en dooden zijn geheel ongegrond. Het comité van actie riep met het oog
op de uitdagende houding van het militaire bestuur te Zürich een dringende zitting
bijeen van den vakbond en de partijleiders. Wanneer de troepen niet dadelijk worden
770 teruggetrokken, is de proclamatie van de directe staking over het geheele land en de
opstelling van politieke strijdprogramma's waarschijnlijk. De vergadering van
afgevaardigden der arbeiders-unie te Zürich besloot gisteren met 251 tegen 45 stemmen
tot voortzetting van de proteststaking, en verlangde terugtrekking van de troepen,
opheffing van het verbod tot vergaderen, erkenning van het sovjet-gezantschap en
andere punten.

775

Staat van beleg.

Men schrijft ons uit Zurich dd. 7 Nov. Sedert gister-avond is Zurich weer in staat
van beleg. Maar het gaat er ondanks deze anders toch wel beangstigende situatie heel
gemoedelijk toe. De troepen blijven trouwens in de kazerne geconsigneerd, en de
780 verschillende regimenten, die eerst in ernstige oogenblikken zouden hebben op te
treden, werden rondom in de voorsteden ondergebracht. Behalve een kleine patrouille
van paardevolk, die omtrent het uur der réveille en van den taptoe een rondetje door
de hoofdstraten maakt, is er niets blinkends te zien. De Bondsregeering heeft
trouwens nadrukkelijk laten bekend maken, dat de militaire macht alleen opgeroepen is
785 om revolutionnaire aanslagen, waarmede gedreigd werd, te voorkomen. Zoo worden 's-
nachts de arsenalen, de stations, de post- en telegraaf-kantoren, en natuurlijk ook
de banken door militairen bewaakt.

Natuurlijk foeteren de anarcho-socialisten alias bolsjewiki over deze uittarting en
belediging der arbeiders-klasse; doch in hun razen klinkt meer spijt over het
790 mislukken der geprojecteerde plannen, dan verontwaardiging over de niet-malsche
contra-maatregelen. De regeering der stad Zurich heeft trouwens, om elke argumentatie
met militaire dictatuur e.d. opruiend gepraat bij voorbaat onmogelijk te maken, haar
zetel naar de kazerne verlegd, om daar onafgebroken het militaire gezag te kunnen
controleeren. Wat er dan eigenlijk aan de hand is? De regeering werd dezer dagen van
795 volkomen betrouwbare zijde ingelicht over revolutionnaire aanslagen, die op de
herdenkingsdagen der Russische revolutie (7-10 Nov.) tot uitvoering komen zouden.
Deze inlichtingen klopten volkomen met andere dingen, die de geheime politie had
kunnen ervaren, maar niet kunnen verklaren. Het klopte ook met een satirieke
uitlating in een der partijbladen, dat de Enjtente met de verplettering der
800 bolsjewiken niet hoeft te wachten totdat zij de Zwarte Zee veroverd heeft; de

gevreese tegestander zit veel dichter bij, wat in de naaste dagen blijken zou. Voorloopig hebben de woelwaters voor Zondag een openbare vergadering belegd op een groot plein in het centrum der stad. Het plein ligt buiten het drukke verkeer en het verbod liet zich dus niet wel rechtvaardigen. Toch is dat het bekende begin van alle anarchistische relletjes geweest. Volgen rondgangen, aanhouden van trams, belastigen van cafébezoekers e. d. dingen. Maar dezen keer zal de militaire macht dergelijke baldadigheden zoeken te voorkomen. Daarin steekt het brandpunt. Het kan dan een zeer hevige kloppartij geven, die weer gevolgd zal worden door solidariteitsstakingen met de slachtoffers enz. enz. Er kan een oproer uit groeien, d. w. z. van de bent der boljsewiken en hun blinde volgers. Maar aan een revolutie, aan een wilde brutale rebellie van het Zwitsersche volk, of ook maar van een deel der Züricher bevolking, geen mensch, die daaraan denkt.

VEREENIGDE STATEN.

815 **Amerika en de wapenstilstand.**

WASHINGTON, 11 Nov. Gedurende de onderhandelingen over het teekenen van den wapenstilstand zijn geen oorlogscontracten herroepen, noch is de oorlogsactiviteit verminderd, terwijl het oproepen der manschappen onder de wapenen is voortgezet. De minister van oorlog, Baker, zeide: Onze staatkunde blijft dezelfde als toen de oorlog op het hoogste punt was.

Korte berichten.

825 – De koning van Italië heeft aan leger en vloot een dagorder gericht, waarin hij wijst op de, sinds zoo vele jaren begeerde, resultaten en de strijders hulde brengt voor de behaalde overwinning.

Van het Westelijk oorlogsterrein.

De Amerikanen vechten door.

830 BERLIJN, (W. B.) Draadloos. Aan het front Stenay–Beaumont en aan de Maas zetten de Amerikanen, ondanks den gesloten wapenstilstand hunne aanvallen voort. Verzoeken om bevel te geven tot staking der vijandelijkheden.

Het Duitse opperbevel.

835 PARIJS, 11 Nov. (Havas.) Draadloos opgevangen. Het Groote Hoofdkwartier der Geallieerden aan het Duitse Groote Hoofdkwartier: Wij hebben uw draadloos bericht ontvangen. Orders zijn gegeven om de gesignaleerde aanvallen op het front Stenay–Beaumont onmiddellijk te staken.

Fransch legerbericht.

840 PARIJS, 11 Nov (Havas.) Middagcommuniqué. Ten O. van het bosch van Trelon bereikten wij de Belgische grens. Italiaansche troepen rukten Rocnoy binnen. Na hevige gevechten forceerden wij den overgang van de Maas tusschen V??gney en Lunef.

Bergen bezet.

845 LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) Off. De Canadeezen hebben Bergen veroverd.

Duitsch legerbericht.

850 BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Off. Bij het afslaan van Amerikaansche aanvallen ten O. van de Maas, onderscheidde zich in bijzonder door welgeslaagde tegenaanvallen het Brandenburgsebe res. infanterieregiment No. 207 en troepen van de 192e Saksische infanterie-divisie. Tengevolge van de onderteekening van het wapenstilstandsverdrag werden hedenmorgen op alle fronten de vijandelijkheden gestaakt.

Verbroedering?

855 Een van het W. front teruggekeerd soldaat heeft aan de "Leipz. Abendztg." verzekerd, dat kort voor zijn vertrek op vele punten aan het westelijk front Duitse en Fransche trcepenafdeelingen zich verbroederden, waarbij roode vaandels ontrold en socialistische liederen gezonden [gezongen] werden. Aldus seint Wolff uit Leipzig. Verder zouden de Franschen verteld hebben, dat reeds vier dagen geleden vier Fransche divisies aan het muiten zijn geslagen, dat Foch ze in allerijl achter het front moest terugbrengen en ten slotte weet de man nog mede te delen, dat ook aan het "voormalig" Duitse-Engelsche front dergelijke gebeurtenissen zijn voorgevallen. (Vooraf het bericht, dat Franschen zich nu reeds met Duitschers zouden verbroederen lijkt ons niet zeer geloofwaardig. Red. Hbl.)

865

Spaansche Griep.

In het Arrondissement Hengelo is van alle lagere scholen (41) het onderwijs geschorst; òf wegens het heerschen der Spaansche griep òf omdat in die scholen vluchtelingen zijn gehuisvest.

870 – Te Nijmegen kwamen in de laatste week 82 sterfgevallen voor, tegen 10 in dezelfde week van 1917.

Laatste Berichten.

ZWITSERLAND.

875 **Algemeene werkstaking in Zwitserland.**

FRANKFORT. (V. D.) Van de Zwitsersche grens wordt gemeld: De algemeene werkstaking in Zwitserland zal heden te middernacht worden afgekondigd.

Op Zee.

880 **Engelsch oorlogsschip getorpedeerd.**

LONDEN, 11 Nov (Reuter.) De Admiraliteit bericht: Het Engelsche oorlogsschip "Britannia" is den 9en Nov. aan den westelijken ingang van de Straat van Gibraltar getorpedeerd. Negenendertig officieren en 673 man werden gered.

885 **DUITSCHLAND.**

Friedrich Adler. †

WEENEN, 11 November. (V. D.) De leider der Oostenrijksche socialisten dr. Victor Adler, is plotseling ten gevolge van een beroerte gestorven.

890 **De Duitsche vrouwen aan die in de vijandelijke landen.**

Het Persbureau Vaz Dias heeft het volgende draadlooze telegram opgevangen: Men wordt verzocht het volgende telegram door te geven: Van de Duitsche vrouwen aan de vrouwen in de vijandelijke landen: Help ons tegen de honger-blokkade. De Duitsche vrouwen.

895 **De revolutie.**

Een volksregeering in Baden.

KARLSRUHE (ongedateerd), (W. B.) De soldatenraad en de welvaartscommissie hebben den volgenden oproep gericht tot volk van Baden:

900 Aan het volk van Baden! Wij maken bekend, dat zich heden een voorloopige volksregeering voor Baden heeft ingesteld, die de macht heeft overgenomen. Zij is als volgt samengesteld: voorzitter Anton eGiss, afgevaardigde van den Landdag voor Mannheim; buitenlandsche zaken Oberbürgermeister" Dietrich, afgevaardigde van den Landdag voor Constanz; sociale aangelegenheden metaalarbeider Adolf Schwartz, voorzitter van den A. en S. raad te Mannheim; militaire aangelegenheden landstormman Brümmer, voorzitter van den soldatenraad te Karlsruhe; binnenlandsche zaken dr. Ludwig Haas, lid van den Rijksdag Karlsruhe; financiën prof. Woenth, lid van den Rijksdag voor Freiburg; justitie, advocaat Manum, lid van den Landdag voor Karlsruhe; verkeer, bedrijfsleider Leopold Rückent, Karlsruhe; onderwijs, Fritz Stöckingen, lid van den Rijksdag voor Pforzheim; voedingswezen advocaat Trunk, lid van den

910 gemeenteraad voor Karlsruhe; maatregelen voor den overgangstoestand en woningwezen, arbeiders-secretaris Manzloff, Freiburg. De nieuwe regeering zal door de nationale vergadering, op grond van het algemeene kiesrecht samen te stellen, doen beslissen welke staatsvorm, monarchie of republiek voor Baden aangewezen zal zijn. Onafhankelijk van deze beslissing zal Baden voor de toekomst een bestanddeel van het

915 Duitsche rijk vormen.

Wij roepen het volle van Baden op, de voorschriften der nieuwe regeering op te volgen en rust en orde te bewaren.

De ambtenaren blijven in hun functie gehandhaafd en moeten trouw hun plicht vervullen. De soldaten worden aangemaand in de kazernes terug te keeren en aan de dienstvoorschriften te gehoorzamen, voor zoover zij niet voor den soldatenraad in beslag worden genomen. Alleen als aan dezen oproep gevolg wordt gegeven is het mogelijk rust, orde en een goede verzorging door te voeren.

De Soldatenraad   De welvaartscommissie
Brümmer, Wesen.   H. Sauer, Ensing Baschang, Rebmann.

925 BERLIJN, 11 Nov. (V. D.) De arbeid zal in alle fabrieken uiterlijk Dinsdagmorgen worden hervat.

930 BERLIJN, 11 Nov. (V. D.) De federatie van Duitsche spoorwegaarbeiders heeft besloten zoo noodig iedere poging tot tegenrevolutie met algeheele stillegging van het spoorwegbedrijf te beantwoorden.

De Berlijnsche Beurs.

935 BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) Het Berlijnsche beursbestuur heeft besloten dat voorloopige beurs wordt gehouden. De heropening der beurs zal worden bekend gemaakt.

Nederland en de Oorlog.

De afgetreden Keizer.

940 x Het is waarschijnlijk, dat men, in verband met het verblijf van den ex-keizer hier te lande, een regeling treffen zal, die tot op zekere hoogte overeenkomst vertoont met de interneeringsbepalingen. Voorloopig zal de ex-keizer te Amerongen vertoeven. Zijn gevolg zal te Arnhem worden geïnterneerd, voor zoover het uit militairen bestaat. Het is onjuist, dat de Keizerin, de Kroonprins en Hindenburg mede zouden zijn aangekomen. Op het Departement van Buitenlandsche Zaken wordt ontkend, dat men 945 te voren van de komst des Keizers op de hoogte zou zijn geweest. Zijn aankomst moet een ??eeten. Eerst Zaterdag schijnt sprake te zijn geweest van de ??, hoewel het plan daartoe reeds vroeger moet zijn genoemd. Het is zeer onwaarschijnlijk, dat de reis van den heer Van Heutsz in eenig verband met de reis van den ex-Keizer staat. Het wordt onwaarschijnlijk geoordeeld, dat de reis van den ex-keizer als een vlucht moet 950 worden beschouwd. Het feit dat de keizerin, de kroonprins en de militaire leiding in Duitschland is achtergebleven, verdient in dit verband de aandacht. Meer zou men moeten denken aan een staatsgreep met negatief karakter. De keizer zou door zich te verwijderen de mogelijkheid van het vormen van contra-revolutionaire bewegingen wenschen te belemmeren ende gelegenheid willen geven dat de toestand zich 955 consolideert. Nu mist elke actie tegen de revolutie het door de ontwikkeling der dingen aangewezen centrum en concentratiepunt. Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat de geallieerden thans eenig bezwaar zouden opperen tegen het verblijf van den keizer. Men seint ons uit Arnhem: De extra trein passeerde hier ongeveer half drie. De trein stond onder bewaking van marechaussees en vertrok na enkele minuten naar 960 Mcaarn. Het tweede perron, waar de trein aankwam, was voor het publiek gesloten. De keizer het zich niet zien. Te 1.16 passeerde te Venlo de trein met het gevolg. Het volk onthield zich niet van het betuigen van antipathie.

965 *(Van een bijzonderen verslaggever.)* Amerongen, 11 Nov. De aankomst van den ex-Keizer aan het station Maarn had precies om kwart over drieën zonder incidenten plaats. Aanwezig waren: de commissaris der Koningin in de provincie Utrecht, mr. dr. F. A. C. graaf van Lynden van Sandenburg; de burgemeester van Doorn en Maarn, baron A. Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken; van de directie der Staatsspoorwegen jhr. Van Kretschmar van Veen; generaal Onnen met de kapiteins Van Son en 970 Schoenmaekers, alsmede de gastheer graaf G. Aldenburg Bentinck. Na een korte begroeting stapte de Keizer, die in de generaalsuniform was gekleed en er meer verlegen dan somber uitzag, het perron af, waar hij door enkelen toegejuicht werd, terwijl er hier en daar werd gefloten. De toejuichingen namen echter spoedig de overhand en weldra verliet het gezelschap, waarbij van Duitsche zijde nog slechts de 975 chef van het militaire huis van den Keizer, generaal Von Platen, zich bevond, naar het Huis te Amerongen. Spoedig volgden twee militaire vrachtauto's met bagage. Met den trein van vijf uur worden de verdere leden van 's Keizers gevolg, alsmede de automobielen en verdere bagage, hier verwacht.

980 Naar het Persbureau Vaz Dias verneemt, zijn de voorwaarden, waaronder den Keizer is toegestaan te Maarn verblijf te houden, ongeveer gelijkwaardig aan de geldende interneerings-bepalingen. Hoewel deze voorwaarden uit courtoisie jegens den persoon van den voormaligen heerscher van het Deutsche Rijk niet zullen worden openbaar gemaakt, kan men dus feitelijk van een interneering hier te lande van den ex-keizer 985 spreken. Maarn, Maandagavond. De man, die heden in het Huis te Amerongen een eerste, voorloopige rustplaats gevonden heeft na zijn emotievolle vlucht, heeft in de lange jaren van zijn keizerschap bewezen een buitengewoon gevoel voor regie en mise en scène te bezitten; wat wist hij zich niet een indrukwekkende en schitterende achtergronden bij de groote momenten van zijn leven te scheppen, hoe wist hij daarin 990 zijn verschillende rollen met kracht en zonder ooit eenige weifeling te spelen. Als hij dat gevoel ook thans nog bewaard heeft, zal hij, in al zijn ellende en beslommeringen, misschien ook heden de mise en scène om deze laatste etappe van zijn vlucht hebben weten te apprecieeren. Want toen de auto, waarin hij en zijn gastheer, door de ijzeren poorten, waarboven het blauwe kruis der Bentinck's en het zwarte der 995 Lynden's prijken, en over de mooie brug en de herfstpracht weerspiegelende slotgracht, voor de glazen deur van het kasteel reed en de keizer door zijn gastheeren door de mooie hall geleid was naar het salon, de kamer van het aloude

1000 kasteel waarin eens de Zonnekoning als overwinnaar sliep, toen had hij een kwartier
achter de rug, dat van een navrante tragiek was en waarin alles had meegewerkt om den
meest mogelijk triestigen en tragischen indruk te maken.

1005 Het was een van die meer dan droefgeestig, regen-doorweekte, November-achtermiddagen
buiten, zoals misschien geen ander land ter wereld er oplevert. En te midden van al
die modder en plassen en doode bladeren en onder dien alles doordringenden regen, stond
op het triestige dorpsstationnetje een verregend groepje autoriteiten onder
1010 parapluïes, een vijftigtal journalisten, door en door nat en rillerig samenhokkend,
beprenkelend, geruchten over menschenlevens, die den man, die ze allen hier staan te
wachten, het liefst moesten wezen. En dat alles gaf een stemming nog droefgeestiger
dan op een begrafenis. En daaromheen natgerogene marechaussees en militairen, zwaar
1015 bemodderde automobielen, met als eenige kleur een te mooie jagermeester van graaf
Bentinck en de Utrechtsche provincie-standaard van de auto van graaf van Lynden. En
dan eindelijk, na lang wachten vol vragen en geruchten en gissingen, komt langzaam
haast kruipend ever de rails, alsof de machinist meedoen wil om de begrafenisstemming
te versterken, om een bocht van van de lijn, de lange zwarte trein, waarin wij den
1020 gevallen keizer weten, die misschien, evenals wij, juist het gerucht van den dood van
zijn oudsten zoon gehoord heeft. Langzaam schuiven de zwarte D-wagens,
waarvan de gordijnen neergelaten zijn, langs ons, en dan ineens, eerst slechts
voorafgegaan door een lakei in veldgrijs, die een jas en koffertje draagt: de keizer,
1025 de man, die zooveel van ons het laatst zagen in 1907, machtig en imposant op de
commandobrug van zijn jacht zijn gastvrouw van toen vroolijk toeroepend...
Thans enkele vriendelijke woorden met zijn gastheer en den Commissaris der Koningin
van Utrecht en dan langs de lange rij journalisten naar de klaarstaande auto. En de
man, die steeds zijn houding beheerschte als weinigen, die zijn keizerlijke
1030 waardigheid acteerde met een aangeboren gemak, de keizer, die niet als Napoleon bij
een groot tooneelspeler zijn keizerlijke houdingen behoefde in te studeeren, die zijn
cranerie over heel de wereld haast getoond heeft, bleek ineens tegen zoo'n
lotswisseling niet opgewassen, wist niet welke houding aan te nemen. Hij had immers
de laatste dagen reeds zooveel manifestaties van haat en vijandschap meegemaakt en
1035 liep nu langs die rij, meest zwijgend groetende journalisten, ernstig teruggroetend;
hoorde dan ineens uit het publiek luide toejuichingen, stond op het punt daarvoor,
oudergewoonte, minzaam te danken, doch voerde de begonnen groet niet uit, als schrill,
vijandig, enkele nijldige fluiters protesteerden tegen dat juichen... Verlegen,
somber, maar meer verlegen dan somber; moe, maar toch meevallend, na die, ook voor
1040 hem toch vreeselijke en afmattende jaren, en na de laatste opeenstapeling van rampen
en tegenslagen. Een wel grijze en vale, maar toch nog energieke figuur, stapt hij in
zijn veldgrijze generaalsuniform met pet en bontmantel, een eenvoudig stokje, waarop
hij nog geenszins behoeft te steunen, in de hand, flink naar de auto.

1045 Maar hier ook blijft de mise en scène tragisch: in de auto, pal achter die van den
gewezen wereldveroveraar, stapt de Nederlandsche generaal Onnen, chef van den
interneeringsdienst, en zoo blijft de auto met den eens zoo machtigen heerscher een
vijf minuten staan in de modder voor het stationsplein in den druilerigen regen,
aangehaast door de nieuwsgierigen, die het slap cordon van de rijksveldwachters
gemakkelijk verbraken en nu naar hartelust kunnen kijken naar den gevallen monarch,
1050 die zit naast den slotheer van Amerongen, bij wien hij voorloopig "ingekwartierd" is.
Een enkelen ouden generaal van het militaire huis van den keizer is het te machtig,
dien rollen de tranen langs het gezicht en als enkele lakeien de niet zeer lijvige
bagage, een twintigtal handkoffers, op militaire vrachtauto's geladen hebben, dan
1055 rolt de trein, waarin de te interneeren officieren van 't gevolg, een eind 't station
uit en stelt de stoet zich eindelijk in beweging onder een zwak gejuich van de
omstanders, verdwijnen de autos in de najaarstriestigheid der Doornsche bosschen naar
Amerongen: het had niet tragischer en triestiger gekund; welk een glansloos einde van
een bestaan zoo vol schittering en praal! De aankomst ter plaatse van bestemming was
1060 zonder incidenten afgeloopen; daar er onder de toeschouwers, die zich toegang tot het
perron hadden weten te verschaffen, enkele vooraanstaande personen uit pro-
tententekringen bevonden, hadden de autoriteiten dringend op onthouding van
manifestaties aangedrongen en, op een enkele uitzondering na, was daaraan ook, zelfs
door de meest verschrikkelijke anti-Duitschers, gehoor gegeven. Ook zij waren
blijkbaar, ondanks hun ideeën, onder den indruk van de tragiek van dit gebeuren. De
1065 trein van 13 D-wagens, waarin de keizer gezeten had, werd, onder bewaking der
marechaussee, een eind verder op de lijn geplaatst en het dertigtal officieren, dat
er zich nog in bevond, tegen half zes per legerautomobielen, onder geleide der
marechaussee, vervoerd naar de hotels "Lievendael" en "Oranje", in de onmiddellijke
nabijheid van het kasteel van graaf Bentinck, waar deze officieren tijdelijk
geïnterneerd worden. Om half vijf waren de 12 Duitse vracht- en legerautos,

1065 waarmede keizer en gevolg uit België gevlucht zijn, met een goederentrein
gearriveerd. En als laatsten indruk van dezen triestigen middag, namen wij het
meewarig hoofdschudden mee van den ouden houtvester van Amerongen, met zijn Frans-
Jozeph-baard, die de ijzeren poort gesloten had achter den droevigen stoet en die ons
herinnerde aan dien anderen dag, niet zoo lang geleden, toen hij dienzelfden keizer,
1070 op het toppunt toen van zijn macht, had zien binnenkomen op Middachten. *Sic transit.*
De graven van Aldenburg Bentinck, Nederlandsche tak van dit geslacht en bewoners van
het prachtige kasteel "Het Huis te Amerongen" waren heden zoo welwillend
niettegenstaande de groote drukte die het plotselinge bezoek van den Duitschen keizer
natuurlijk meebrengt ons te ontvangen. Ze konden ons niet veel mededeelen, daar ze
1075 zelf eerst gistermiddag plotseling het verzoek ontvingen van den Commissaris der
Koningin in de provincie Utrecht, namens de Nederlandsche regeering, of men op
Amerongen voor de Duitse keizerlijke familie en gevolg vanaf hedenmiddag voor
logies wilde zorgen. Men wist verder ook niet veel meer, niet eens hoeveel menschen
zouden meekomen. Naar schatting zou dit echter van 40 tot 80 personen zijn, zoodat de
1080 hotels Lievendaal en Oranje gereserveerd zijn, voor wie op Amerongen geen plaats
kunnen vinden. Met het oog hierop waren de respectievelijke hoteliers al niet meer te
bewegen van hun proviand-voorraad anders dan broodjes met kaas af te staan.
Merkwaardig vonden wij, dat wij nergens, noch in het dorp, noch in de omgeving van
veiligheidsmaatregelen iets konden merken. Wij vernamen echter dat 12
1085 rijksveldwachters dienst om het kasteel zouden doen. Ook het juiste uur van aankomst
te Amerongen was niet bekend. Men verwachtte echter de keizerlijke familie met gevolg
om kwart over drie aan het station Maarn dat geheel door militairen afgezet is, zou
aankomen en dan met auto's van de familie Bentinck en van de Nederlandsche regeering
naar Amerongen verder zal reizen. Van de appartementen door de keizerlijke familie te
1090 betrekken konden wij van de voorkomende gastheeren, die vooral nog eens den nadruk
legden op het feit dat zij behooren tot den Nederlandschen tak van deze ook Duitse
en Engelsche takken bezittende familie, niet anders vernomen, dan dat zij "de groene"
en "roode kamer" zouden betrekken. Historische vertrokken bezit dit kasteel overigens
ook slechts één: het salon waar wij ontvangen werden en waarin in 1672 Lodewijk XIV
overnachtte. Hij stak het kasteel's anderdaags in brand, doch uit den brand werd het
1095 bed, waarin de Zonnekoning sliep gered. De keizerlijke familie krijgt echter niet dit
historische, doch een meer moderne slaapgelegenheid. Merkwaardig is wel, dat het dak,
waaronder zij verblijven gemaakt is van hout van boomen uit het Grünwald, geschenk
van den Grooten Keurvorst aan zijn persoonlijke vriend den graaf van Reede,
toenmalig eigenaar van het afgebrande kasteel en gezant van de Staten-Generaal te
1100 Berlijn. Bij het verzenden van dit telegram beginnen enkele auto's met autoriteiten
van leger en marechaussee op Amerongen aan te komen.

De reis van Generaal van Heutsz.

1105 De oud-gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië, luitenant-generaal J. B. van
Heutsz, is Zaterdag hier te lande teruggekeerd van een reis naar het door de
Duitschers bezette deel van België, waarbij hij ook een bezoek heeft gebracht aan het
Groot-Hoofdkwartier te Spa. Naar aanleiding van deze reis is het gerucht verspreid,
dat de oud-gouverneur-generaal, die tevens adjudant-generaal van H. M. de Koningin
is, geweten zou hebben, dat de Duitse keizer naar ons land zou komen en dat hij
1110 alles zou hebben voorbereid. In een onderhoud, dat wij gisteren met den heer Van
Heutsz hadden, verzekerde deze ons dat dit gerucht totaal uit de lucht gegrepen was.
Geheel zonder opdracht van wien ook, doch alleen uit particuliere belangstelling was
de heer Van Heutsz Dinsdag j.l. naar bezet België vertrekken. Het was zijn bedoeling,
als neutrale Nederlander, te zien hoe de houding der Duitschers tegenover de Belgen
1115 was. Voorts stelde hij zien voor een duikbootstation te bezichtigen en interesseerde
het hem met eigen oogen te zien, hoe de terugtocht der Duitschers geregeld was. Reeds
vroeger had hij den wensch te kennen gegeven een reis naar België en Duitschland te
maken en toen de zaak door terugtocht der Duitschers weer actueel werd, had hij er
nogmaals op aangedrongen, waarop hem een uitnodiging uit het Duitse hoofdkwartier
1120 gewerd. De heer Van Heutsz – die o. a. in het bestuur zit van het Nederlandsch
paviljoen voor de Belgische oorlogsweezen en eerepresident is van de Nederlandsche
ambulance te Pré-Catalan – was aan de grens door een Duitse stafofficier opgewacht,
die opdracht had hem alles te toonen wat hem belangstelling inboezemde.
Zoo bezichtigde de heer Van Heutsz, gekleed in de Nederlandsche generaals-uniform,
1125 verschillende fabrieken, waar Belgen werkzaam waren. Hij had gelegenheid te zien hoe
de terugtocht der Duitschers in volkomen orde geschiedde. Ook kon hij zich ervan
overtuigen, dat het Koninklijke Paleis te Brussel voor het Belgische Roode Kruis was
ingericht, dat het mooie stadhuis van Leuven geheel onbeschadigd was en ook dat men
in België, zij het dan voor veel geld, alles zonder bon kon krijgen. Van zijn plan om

1130 ook een Duitsch duikbootstation te bezichtigen, moest de heer Van Heutz afzien
wegens de onlusten te Kiel. Zoo keerde hij, eerder dan zijn plan was, Zaterdagmorgen
uit Spa naar ons land terug. In Spa had hij als Nederlandsch generaal zijn opwachting
gemaakt bij den Duitschen keizer. — Toen ik Zaterdag Spa verliet, aldus verzekerde
1135 ons de heer Van Heutz, was mij nog niets bekend van een besluit van den keizer om
afstand te doen van den troon. En zoo wist ik, toen ik Zaterdagavond te Maastricht
arriveerde, nog van niets. Er is dan ook geenerlei verband tusschen wijn bezoek aan
België en het Groot Hoofdkwartier en de komst van den Duitschen keizer. Ik heb mij
slechts een persoonlijk neutraal oordeel willen vormen omtrent de toestanden in het
bezette België.

1140

Meer en beter brood.

(Officieel.) (*Mededeeling van het Departement van Buitenlandsche Zaken*): Met het
convooi is heden uit Londen teruggekomen jhr. mr. A. Snouck Hurgronje, chef der
directie van Economische Aangelegenheden van het departement van Buitenlandsche
1145 Zaken, wiens tegenwoordigheid bij de Londensche onderhandelingen niet meer vereischt
werd. In verband met zijne mededeelingen heeft de regeering besloten het
broodrantsoen te brengen op 300 gram en de qualiteit aanzienlijk te verbeteren.

De revolutie in Duitschland.

1150 Te Nieuweschans en langs de geheele Groningsche grens zijn de Duitsche grenswachten
ingetrokken.
Men schrijft ons uit Sittard: Zondag waren talrijke Duitschers hier stede, om daar,
evenals vóór den oorlog, hun inkoop te doen. De Duitsche posten te Tudderden hebben
hun uitrusting afgeworpen en zijn afgetrokken, na de sabel van hun officier te hebben
1155 afgenomen en doorgebroken. De grensbewoners zijn in angst over de verwachte komst van
een Fransche of een Belgische bezetting, in verband met de
wapenstilstandsvoorwaarden. Er zwerven door de Duitsche grensdorpen reeds talrijke
minder betrouwbare personen, die aan de bewoners, door afdreiging, levensmiddelen
weten te ontnemen.

1160 Gisteravond seinde men uit Oldenzaal: Het spoorwegverkeer Bentheim-Berlijn is weer
voor de eerstkomende dagen totaal stop. Er is wel verbinding met Hamburg en Bremen.
Op het slot Bentheim wappert de roode vlag.

Men schrijft ons uit Zevenaar: Met ongekende snelheid voltrekt zich over de grens de
wereldschokkende revolutie. Zondag ben ik de grens langs geweest; waar men komt,
1165 overall is de roode garde actief werkzaam geweest. Op het gerucht, dat de
gevangenkampen in Duitschland ontsloten zijn, treft men hier en daar de ijlings
uitgezonden Nederlandsche dubbelpatrouilles om de vluchtelingen te ontvangen.
Gisteren kwamen eenige Oostenrijkers en Italianen zonder pas over de grens, nadat zij
ongehinderd van uit Oostenrijk, dwars door Duitschland waren gereisd.

1170 Te Anholt, waar het vorstelijk slot van den Prins zu Salm-Salm langen tijd onbewoond
was, is plots Zondag het hof wéér komen opdagen. Zoo zit men daar nabij het
Hollandsche gebied te wachten op de komende dingen. Van de gelegenheid, dat de
Duitsche grenswachten opgehouden hebben het passeeren der grens vice-versa te
controleeren, wordt reeds een druk gebruik gemaakt. Zelfs Duitsche deserteurs maken
1175 weer uitstapjes de grens over; Zondagavond keerden te Dinxperloo een paar dezer
ongehinderd terug. De barricades te Süderwick zijn verdwenen. De grenswachtluitenant
gaf de sleutels der poorten aan de jeugd, die al spoedig het rasterwerk begon weg te
breken. Te Gendringen was Zaterdagavond een groote brand waar te nemen, gepaard aan
ontploffing in Duitschland. Ik vernam, dat te Empel een groote fabriek in de asch
1180 werd gelegd. Overall ziet man Duitsche militairen, ook officieren, met roode strikjes
en banden. De menschen steken hun vreugde over de vrijheid niet onder stoelen of
banken.

Inmiddels komen nog steeds tal van arbeiders uit het industriegebied terug. Bij
gebrek aan vervoermiddelen, arriveeren velen te voet langs binnenwegen. De beweging
1185 neemt gaandeweg toe. Te Emmerik hebben vechtpartijen plaats gehad.
Men seint uit Venlo: Drommen Duitschers loopen hier rond. Marechaussee en politie
drijven hen terug naar Kalderkirchen. Tot nog toe heeft alles een vreedzaam verloop.
Men meldt ons uit Enschedé: Het naburige Gronau is ook in handen der revolutionairen.
Gisteren arriveerden aldaar drie marinesoldaten en een onderofficier, getooid met
1190 roode strikken. Het garnizoen sloot zich oogenblikkelijk bij hen aan. Een officier,
die weerstand bood, werd ontwapend. De overige officieren stelden zich onder commando
van den inmiddels ingestelden soldatenraad. 's Avonds werd het militaire
kleedingsmagazijn opengebrouwen en werden de kleedingstukken verdeeld, overigens
kwamen geen wanordelijkheden voor. De Duitsche grenswacht te Glanerbrug werd afgelost
1195 en marcheerde in de richting van Gronau af; een drietal ongewapende soldaten is nog

belast met de contrôle der passen. Aan het station ontwapenen de daar geplaatste wachten de aankomende militairen en beletten den terugkeer van verlofgangers naar het front.

1200 Men bericht ons uit Winterswijk: Gisteren is de Duitsche bewakingsdienst van het station Borken door de revolutionairen naar huis gestuurd nadat hun de cocardes waren afgenomen. Verscheidene militairen, die na beëindiging van hun verlof, naar hun front terug moesten, zijn maar liever thuis gebleven. Op vele plaatsen liet men de bevolking vrij over de grens passeeren. 't Was nu vrede, werd geantwoord op de vraag waarom nu permissie werd gegeven. Ontvluchte krijgsgevangenen, die deze week gepakt

1205 waren, hebben de soldaten op eigen houtje in vrijheid gesteld. Men seint ons uit Kerkrade: In Aken is het rustig. De Duitsche grenswacht is getooid met roode strikken. De schilderhuizen zijn weggenomen of neergeworpen. De draadversperring tusschen Nederland en Duitschland bij Kerkrade is vernield. De communicatie met Duitschland is vrij. Zondag trokken twee eskaders vliegtuigen te

1210 zamen 26 vliegers over Duitschland in de richting van Aken. Het afweergeschut kwam in actie. Zondagmorgen vlogen tweedekkers over Kerkrade. Men meldt ons uit Oldenzaal: In Hannover en Westfalen hebben overal soldatenraden de macht in handen. De militairen moeten de wapens inleveren, en krijgen een rooden band om de pet; wie dit weigert, wordt als militair ontslagen en ontvangt geen soldij

1215 meer. Het spoorwegverkeer is overal in handen van de S.-raden. Plunderen en hamsteren is op doodstraf verboden. De landbouwers moeten alle aanwezige voorraden inleveren. Het broodrantsoen is met 40 gram verhoogd. De gevangenen, behalve de misdadigers, zijn overal vrijgelaten. De omwenteling heeft overal een kalm verloop.

1220 **De Duitsche import.**

x De Duitsche import in Nederland zoowel die van kolen als van ijzer, kali enz., staat volkomen stil.

1225 x Bij de Duitsche autoriteiten bestond het voornemen onmiddellijk na het sluiten van den wapenstilstand het uitvoerverbod voor de producten der *Schwerindustrie* op te heffen, behoudens enkele uitzonderingen. Het is intusschen de vraag of de ontwikkeling der gebeurtenissen uitvoering van dit voornemen niet zal belemmeren.

Honderdduizend ontslagen krijgsgevangenen op komst.

1230 Het Haagsche Correspondentiebureau meldt: Tengevolge van een misverstand is gisteravond gemeld dat Zondagavond een buitengewone Ministerraad had plaats gehad. Die Ministerraad heeft echter niet plaats gevonden, doch gisterochtend werd een bijeenkomst van den Raad van Ministers gehouden. Daarin heeft het vraagstuk der herbergiging en voeding der in Duitschland verblijvende krijgsgevangenen der geallieerde landen het onderwerp van een uitvoerige bespreking uitgemaakt. Deze

1235 krijgsgevangenen zijn uit hun gevangenschap in de kampen in West-Duitschland ontslagen. Zij begeven zich in de richting van de Nederlandsche grens en zullen, in ons land aangekomen, geleidelijk naar hun vaderland worden doorgezonden. De Regeering heeft nu in voorbereiding de instelling van eene commissie die hunnen terugkeer naar hun vaderland beoogt te regelen. Met het oog op de in een gedeelte van ons land sterk

1240 heerschende Spaansche griep, dienen krachtige maatregelen te worden genomen, zoowel in het belang van die menschen (waarvan een honderdduizendtal wordt verwacht) zelve als in het hygiënisch belang van ons land.

Uit de revolutionaire arbeidersbeweging.

1245 Gistermiddag werd op de vergadering der Amsterdamsche Federatie van personeel in openbare dienst medegedeeld, dat het bestuur van het Nationaal Arbeidssecretariaat reeds *Woensdagmiddag* zal vergaderen met de bestuursleden van de organisaties welke een onafhankelijk standpunt innemen. Gistermiddag werd ten kantore van het N. A. S.

1250 over de dan aan de orde te stellen punten, beraadslaagd.

De wapenstilstand.

Ten teeken van vreugde is te Zutphen uit vele woningen de vlag gestoken.

De wapenstilstand.

1255 Naar aanleiding van den wapenstilstand waren aan de verschillende gezantschapsgebouwen van de geassocieerde mogendheden in Den Haag de vlaggen uitgestoken.

Uit Hansweert.

1260 De Duitsche schoeners "Max" en "Moritz" zijn te Hansweert aangekomen. Op de forten rond Antwerpen waait de roode vlag. Gistermiddag zijn met den trein van 2.31 te

Rotterdam aan het station Feyenoord uit Eindhoven 800 Fransche vluchtelingen
aangekomen. In het hotel "Uranium" worden zij onder dak gebracht. De "Batavier III"
ligt thans voor de loodsen der Holland-Amerika-lijn om de vluchtelingen op te nemen.

1265

Zeeuwsch-Vlaanderen.

Sas van Gent, 12 u 50 nam. Heden een tocht naar Selzaete gemaakt. Nauwelijks de grens
overschreden stootten we op een aantal jongens, die bezig waren het werk der
Duitschers voort te zetten: n.l. het werpen van handgranaten in het kanaal, met het
doel visschen te vangen. Omstreeks half twaalf werden de eerste Belgische vlaggen
geheschen en met luid gejuich begroet. Toen marscheerden de Belgische soldaten binnen
onder het zingen van "De Vlaamsche Leeuw". Er heerscht veel geestdrift, ook onder de
nog overgebleven Duitsche soldaten. De schade valt hier erg mee. Alleen met het
laatste salvo zijn een drietal huizen vernield.

1270

1275

Steun aan gedemobiliseerden.

Onder voorzitterschap van den Minister van Arbeid, is gistermiddag eene bespreking
gehouden met den voorzitter en den algemeen secretaris van het Koninklijk Nationaal
Steuncomité, den directeur van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en
Arbeidsbemiddeling, den administrateur, chef der 1e Afdeeling van het Departement van
Oor den secretaris-generaal van het Departement van Arbeid, ter bespreking van de
maatregelen, tot steun aan de gedemobiliseerden. Te verwachten is, dat in den termijn
van 14-20 November a.s. ongeveer 100,000 man met onbepaald verlof zullen gaan.
Daarvan genieten 20,000 thans zakenverlof, terwijl, blijkens de ervaring, opgedaan
bij de regelingen voor het klein-verlof der oudere lichten, aangenomen mag worden,
dat ongeveer 25 à 30.000 van de overblijvende 70,000 steun zullen behoeven. Voor al
deze personen is reeds te voren een kaartregister ingereedheid gebracht. Elke
betrokkene is in de gelegenheid geweest mede te deelen, op welke wijze hij gaarne te
werk zou worden gesteld. Van zoo goed als alle kaarten zijn reeds afschriften gegeven
aan de Arbeidsbeurzen en aan de Koninklijke Nationale Vereeniging tot Steun aan
Militie ontbrekende worden nog deze week verzonden. De Arbeidsbeurzen zullen zich
alle moeite geven om den betrokkenen werk te bezorgen. In de eerste plaats komen
daarvoor in aanmerking de plaatsen, die nu door geïnterneerden worden bezet, welk
aantal op ongeveer 16,000 kan worden geraamd. In de tweede plaats zijn maatregelen
genomen om werken, die door het Rijk of andere autoriteiten worden uitgegeven, te
bespoedigen, terwijl de Minister van Arbeid door een circulaire aan de
Gemeentebesturen, deze heeft uitgenoodigd zooveel mogelijk voor verruiming van werk
te zorgen. Het is in het belang der werkzoekenden, zich zoo snel mogelijk bij de
Arbeidsbeurs of het Correspondentieschap der Arbeidsbemiddeling in hunne woonplaats
te doen inschrijven. Voor alle personen, die slechts dan het werk kunnen opvatten,
indien zij geholpen worden aan arbeidskleeding of gereedschap, zorgt de Koninklijke
Nationale Vereeniging tot Steun aan Miliciens. Het Bureau van het Koninklijk
Nationaal Steuncomité heeft een spoedvergadering uitgeschreven tegen hedenavond,
waarin zal worden voorgesteld om overal in den lande demobilisatie-commissies op te
richten en wel als sub-commissies van de bestaande Steuncomités, of, waar deze
ontbreken, als zelfstandige commissies. Deze demobilisatie commissies zullen met den
financieelen steun van het Koninklijk Nationaal Steuncomité te voorzien hebben in den
steun van degenen, dip de kostwinnervergoeding niet verkrijgen; ook het verlenen van
verderen steun, zal aan die demobilisatie-commissies worden toevertrouwd. Het is de
bedoeling in deze commissies de betrokkenen te doen vertegenwoordigen.

1280

1285

1290

1295

1300

1305

1310

Van de grens.

In Kleef verwacht men ernstige onlusten, omdat hedenmiddag de loonen der arbeiders
moeten worden uitbetaald. De filialen der banken zijn gesloten. Kleef is in handen
van den soldatenraad.

1315

- Van vele particuliere woningen te Maastricht wordt gevlagd. Ook wapperen hier
verschillende Belgische vlaggen.

De onderhandelingen te Londen.

(Officieel). Het Ministerie van Buitenlandsche Zaken deelt mede: Volgens telegram,
van de regeeringsonderhandelaars te Londen ontvangen, hebben dezen met de
Geassocieerd regeeringen de volgende regeling getroffen: In afwachting van het tot
standkomen eener definitieve schikking worden de hieronder opgesomde hoeveelheden te
onzer onmiddellijke beschikking gehouden: 50000 ton tarwe, 2000 ton cacaoboonen, 6000
ton kerosine, 1000 ton benzine, 1000 ton smeerolie, 2000 ton gasolie, 1700 ton
natriumcarbonaat, bijtende soda en zeep, 2000 ton pyriet. Per stoomschip "IJssel":
3000 ton looistoffen, een hoeveelheid wollen garens, katoenen garens, wollen en

1320

1325

1330 katoenen goederen, thans aanwezig in Engeland, die later zal worden bepaald; 4000 ton katoen en 1000 ton wol. De regeering heeft in verband met de levering van deze goederen den tijdelijken zaakgelastigde te Washington opgedragen terstond stappen te doen, opdat deze regeling onmiddellijk in werking zal kunnen treden.

De scheepvaart.

1335 In verband met punt 17 van het Maandag gesloten wapenstilstandsverdrag, betreffende het opheffen der door Duitschland den neutralen opgelegde beperkingen van de scheepvaart, verneemt het Persbureau Vaz Dias uit reederskringen, dat de Nederlandsche reeders van plan zijn, onmiddellijk uit te varen. Het wachten is thans slechts op het besluit van onze regeering, die toestemming heeft te geven tot het hervatten van de vaart. Algemeen was men in scheepvaartkringen zeer verheugd over het
1340 feit, dat men van geallieerde zijde de voor de neutrale scheepvaart belemmerende beperkingen heeft opgeheven en men verwacht, dat spoedig de scheepvaart hervat zal kunnen worden.

Duitsche troepen geïnterneerd.

1345 Zondag is in het Duitse kamp te Beverloo (België) opstand uitgebroken. Verscheidene duizenden Duitse soldaten, die zich in het kamp bevonden, schaarden zich onder de roode vlag. Er vormden zich twee partijen, één bestaande uit aanhangers van den keizer en één uit voorstanders van de republiek. De soldaten, die partij voor den keizer hadden gekozen, werden verslagen en vluchtten hedenacht met hun wapens en
1350 artillerie naar de Nederlandsche grensposten aan de grens van de Kempen tusschen Loozen en Weert, waar zij hedenmorgen de Nederlandsche grens overschreden en ontwapend werden.

BINNENLAND.

1355 **De Kroon en de Opperbevelhebber.**

Ω Nu het ontslag van den Opperbevelhebber een feit is, vervalt daarmede tevens de actualiteit van de vraag, die de hoer Troelstra had opgeworpen. De Koningin is ook in deze aangelegenheid niet afgeweken van den strikt parlementair-constitutioneelen weg dien onze staatsinstellingen sinds 1868 zijn opgestuurd. De Regeering (want het is
1360 een zaak van den Ministerraad), en in 't bijzonder de Minister van Oorlog, draagt dus ook nu alle verantwoordelijkheid voor dit ontslag dat als Regeeringsdaad, en als zoodanig alléén, in de Volksvertegenwoordiging en daarbuiten kan worden bespreken. Dit zoo zijnde, is er, dunkt ons, ook geen reden meer om zich te gaan verdiepen in het aandeel der Kroon in wat, volgens de geruchten, het eerste geval-Snijders zou
1365 zijn geweest. Dat geval is gedekt door de verantwoordelijkheid van het vorige Kabinet dat, in het aanblijven, destijds, van den Opperbevelhebber, geen reden heeft gevonden om af te treden. Als men er lust in heeft kan men ook over die Regeeringsdaad nog spreken maar de kroon kan er nu zeker geheel buiten blijven. Wat onzes inziens niet zoo stellig ware te zeggen geweest indien in het tweede geval-Snijders was gebleken
1370 van eenige ongewone machtsoefening der Kroon. Dit laatste is nu gelukkig volstrekt niet geschied (integendeel). Zoodat thans de Regeering zeker wel zal kunnen volstaan met een verwijzing naar de verantwoordelijkheid van haar voorgangster.

Het Opperbevelhebberschap.

1375 Het Haagsche Correspondentiebureau meldt: Naar wij vernemen, is thans, bij Kon. Besl. van 11 November 1918, de luitenant-generaal W. F. Pop, sous-chef van den generalen staf, bij ontstentenis van den opperbevelhebber van land- en zeemacht, belast met de waarneming van genoemde functie.

1380 **BEURS EN NIJVERHEID.**

Groote suikerbrand in Australië.

WELTEVREDEN, 25 October. (Aneta.) Te Sydney is een groote brand uitgebroken in de koloniale suiker raffinaderij. De schade overtreft een millioen gulden.

1385 **Uit Wallstreet.**

Omtrent het verloop der New-Yorksche beurs van 9 Nov. seint men ons uit New-York: De markt opende willig tengevolge van stimuleerende berichten uit het buitenland. De handel werd onmiddellijk zeer levendig. Er was levendige vraag naar motor-
1390 equipmentwaarden en specialiteiten, tezamen met laaggep?? spoorwegwaarden en eerste klasse leidende fondsen. De obligatiemarkt spreidde ook een aanzienlijke levendigheid ten toon. De markt sloot onregelmatig.

Uit de Vereenigde Staten.

- 1395 De halfjaarlijksche bruto-ontvangsten van de International Nickel Company bedroegen \$7.809.000, zijnde een vermeerdering van \$33.000, de netto-ontvangsten \$4.678.000, zijnde een vermindering van \$1.060.000.
- 1400 De weekoverzichten in de bladen zeggen, dat er met 't oog op den aanstaanden vrede neiging bestaat tot gereserveerdheid, hetgeen aankopen voor latere levering tegenhoudt. Hoofdzakelijk wordt gekocht tot dekking van onmiddellijke behoeften. De industrie werkt voor rekening van het gouvernement, maar er zijn teekenen, die wijzen op het annuleeren van orders.
- 1405 Men seint ons uit New-York: Naar gemeld wordt, hebben de Britsche ondermaatschappijen van de Int. Mercantile Marine van een Engelsch syndicaat concrete voorstellen ontvangende betreffende den verkoop der tonnage op een basis, waarbij de obligatieschuld wordt gedelgd, waarna nog 1300 à 1350 mill. overblijft. Een beslissing zal waarschijnlijk a.s. week worden genomen.
- 1410 De October-verkopen van de Wollworth [Woolworth?] Comp. bedroegen \$9.331.000. De October-productie van de Kennecott Copper Comp. bedroeg 13.286.000 pond. De commissie van onderzoek uit de War Industries Board heeft medegedeeld, dat het onnoodig en onpractisch zou zijn, om prijzen vast te stellen voor ruwe katoen.

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 29330]

- 1415 **Editie van 3 uur. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit drie bladen.**

DE OORLOG

- 1420 **Protest tegen de voortzetting der blokkade. — Levensmiddelenvoorziening van Duitschland door de geallieerden. — Een geestdriftige zitting van de Fransche Kamer. — Vreugde in de geallieerd. landen, — De revolutie in Duitschland.**

De algemeene toestand.

- 1425 Er is op het uittreksel uit de wapenstilstandsvoorwaarden, dat het eerst werd gepubliceerd een nadere mededeeling gevolgd, waaruit blijkt dat dit uittreksel niet in alle opzichten juist was. Blijkbaar is in een nadere bespreking aan enkele bezwaren particulieren aard tegemoet gekomen. Zoo is de ontruimingstermijn van het Rijngebied Bmet een paar weken verlengd en zal de neutrale zone aan den rechteroever van den Rijn slechts een diepte hebben van 10 K.M. Daarentegen blijken weer is andere opzichten de voorwaarden scherper nog dan eerst is gemeld. Niet de uitlevering van
- 1430 honderd duikboten wordt verlangd, maar de uitlevering van alle duikboten, alle duikbootkruisers en mijnenleggers met de volledige uitrusting en bewapening. Voor de uitlevering van deze boten, of voor zoover ze niet zeewaardig zijn voor de ontwapening en aftakeling, wordt een termijn van veertien dagen gesteld. Echter de verschillende wijzigingen en aanvullingen veranderen aan de hoofdzaken van het
- 1435 wapenstilstandsverdrag niets, dat naar we gisteren opmerkten, hierop neerkomt, dat Duitschland volkomen machteloos wordt gemaakt. Nu door de aanvaarding van de voorwaarden de geallieerden hun doel dus volkomen hebben bereikt, blijken zij bereid tot tegemoetkoming in den nood van het Duitsche volk. Al duurt de blokkade voort, zij verklaren dat de blokkade de ravitailleering van Duitschland, "voor zoover ze dit
- 1440 noodig achten", niet zal beletten. Blijkbaar zal men dus ook Duitschland voor den aanvoer van levensmiddelen gaan rantsoeneeren. Intusschen heerscht in Duitschland wat de levensmiddelenvoorziening betreft, groote bezorgdheid, tengevolge van den eisch der geallieerden tot het uitleveren van een zoo aanzienlijk deel van het rollend materieel, dat immers juist nu voor de demobilisatie en het terugvoeren van de
- 1445 troepen van het front zoo duchtig in beslag zal worden genomen.
- 1450 De Duitsche regeering — de heer Solf, de staatssecretaris van buitenlandsche zaken is ondanks de regeeringsverandering nog steeds in functie, blijkbaar heeft hij zich voor den goeden gang van zaken als deskundig minister onder het socialistisch kabinet geplaatst — heeft dan ook in een telegram aan den Amerikaanschen staatssecretaris Lansing op verzachting van de voorwaarden waarmee zeker in de allereerste plaats de voor het economisch leven noodlottige voorwaarden zullen zijn bedoeld, aangedrongen. En tevens wordt in deze nota aan Lansing aangedrongen op onmiddellijke opening van de vredesonderhandelingen, opdat in afwachting van het vredescongres, dat tot de
- 1455 algemeene liquidatie van den wereldoorlog zal moeten leiden, een voorloopige vrede zal kunnen worden gesloten. Zulk een vrede zou het mogelijk maken het internationaal verkeer te hervatten, waardoor een dreigende hongersnood alleen zou kunnen worden voorkomen. Men zal mogen verwachten, dat ook de staatslieden der Entente en van

Amerika zullen inzien, dat hetgeen de wereld thans in de eerste plaats noodig heeft, de vrede is.

- 1460 Vrede echter niet alleen naar buiten, maar ook in het binnenland. Want welke jammer en ellende zou den volken nog te wachten staan, indien thans, nu alle krachten, nu de samenwerking van allen, noodig is om de zware wonden door den wereldoorlog geslagen, te helen, door burgeroorlog en onlusten de landen in een chaos zouden worden gedompeld, die voor lange, lange jaren een economisch herstel onmogelijk zou maken,
- 1465 en nieuw lijden zou toevoegen aan het felle leed der oorlogsjaren. In Duitschland heeft men dat blijkbaar begrepen en hoe zwaar het velen ook ongetwijfeld zal vallen om zich aan te passen aan de nieuwe omstandigheden, tegenover het nationale gevaar van nieuwen jammer en onvermijdelijken ondergang heeft men aan de nationale geschillen het zwijgen opgelegd. Dat verklaart den snellen vooruitgang en het
- 1470 ordelijk verloop van de revolutie, die er op gericht is een eenige Deutsche republiek – althans een eenigen Duitschen staat – te vormen, welke alle volksgenooten, ook de Duitsch-Oostenrijkere, zal omvatten. Uit alle deelen van Duitschland komen de berichten, dat de bevolking zich aansluit bij de nieuwe regeling, dat de overheidsorganen zich ter beschikking stellen van het nieuwe bewind. En zelfs de oude
- 1475 generaal-veldmaarschalk von Hindenburg, heeft zijn diensten aan de regeering aangeboden, ten einde mede te werken tot een ordelijk verloop van den terugtocht en de demobilisatie van het veldleger. Uit alle bondsstaten komen de berichten van het afstand doen der dynastiën en in alle kalmte voltrekt zich aldus de geboorte van het republikeinsche Duitschland. Dit is zeker wel het beste bewijs van den hopeloozen
- 1480 toestand in Duitschland door den economischen druk ontstaan, en die het volk onverschillig maakt voor al hetgeen het vroeger eerde en beleed. De kreet om vrede en brood overstemt alles.
- Het besef dat alleen door samenwerking van allen nog de toekomst van het Deutsche volk is te redden, heeft nu blijkbaar ook geleid tot een verzoening – een voorloopige
- 1485 verzoening althans, men make zich daarover, nu de Russische invloeden zich weer krachtig zullen doen gelden, geen illusies – van de meerderheidssociaal-democraten met de onafhankelijken. Er is thans een socialistische regeering gevormd, waarin beide partijen even sterk zijn vertegenwoordigd. De onafhankelijken hebben een programma overgelegd aan de meerderheidspartij, dat door deze voor een groot deel is
- 1490 aanvaard. Alleen in een opzicht, en een zeer principieel punt is dit, hielden de meerderheidssocialisten aan hun standpunt vast: "De wil des volks zij hoogste wet!" En die wil kan slechts blijken door algemeene verkiezingen, waaraan alle mannelijke en vrouwelijke volksgenooten met gelijke rechten deelnemen. Maar ook in dit opzicht
- 1495 bleken ze toch tot toegeeflijkheid aan de meer extreme richting – gelijk dat bij revolutionaire bewegingen altijd wordt gezien – bereid. Want uit het gisteren door ons vermelde telegram uit Berlijn blijkt, dat de meerderheids-socialisten er in hebben toegestemd de quaestie der constituante eerst aan de orde te stellen, "na de consolideering van de door de revolutie in het leven geroepen toestanden", en voorloopig de politieke macht te laten in handen van de arbeiders- en soldatenraden,
- 1500 die weldra tot een volledige vergadering van hun gedelegeerden uit het geheele rijk zullen worden bijeengeroepen.
- Terwijl de "Vorwärts" nog Zondag schreef, dat men niet mocht verlangen, dat de sociaal-democratie het beginsel prijs geeft dat de wil des volks de hoogste wet is, was reeds Maandag haar partij bereid tot de erkenning van de voorloopige heerschappij
- 1505 van slechts een deel van het volk, dat deel nl. hetgeen in de arbeiders- en soldatenraden is vertegenwoordigd. Intusschen ook de onafhankelijken hebben toch ten bate van de samenwerking iets opgegeven. Hun eisch tot uitsluiting van alle burgerlijke leden der regeering is niet ingewilligd en men is het eens geworden over een regeling, waarbij onder het gemeenschappelijke socialistisch kabinet, aan
- 1510 burgerlijke departementsministers het ambt wordt gelaten. Zoo is althans door samenwerking met de burgerlijke elementen de geregelde gang van zaken verzekerd. De toekomst zal nu moeten leeren of het zezmanschap, dat thans de lotgevallen van het Deutsche volk bestiert, als het op de uitvoering der grootsche plannen zal aankomen, eensgezind zal blijven. De revolutie – hoe snel ook alles in zijn werk gaat – is pas
- 1515 begonnen. Wie weet wat de toekomst nog zal brengen.

De wapenstilstand.

De voortgezette blokkade.

- 1520 LONDEN, 12 Nov. (Reuter.) Met betrekking tot het beroep van dr. Solf op president Wilson, waarin hij verklaart dat de wapenstilstandsvoorwaarden, in het bijzonder de handhaving der blokkade, de bevolking van Duitschland met uithongering bedreigen, wordt erop gewezen, dat artikel 23 van het wapenstilstandsverdrag de volgende bepaling bevat: "De geallieerden en de Ver. Staten zijn bedacht op de

1525 levensmiddelenvoorziening van Duitschland gedurende den wapenstilstand, voor zoover deze noodig zal blijken."

1530 PARIJS, 11 Nov. (Reuter.) Clemenceau zeide in een toespraak tot de journalisten dat Duitschland met de capitulatie wachtte tot het geheel was uitgeput, en nu niet in staat was zichzelf van levensmiddelen te voorzien. Omdat de toestand van Duitschland en Oostenrijk wanhopig is, helpen wij hen zooveel wij kunnen, want wij voeren den oorlog voor en niet tegen de menschheid.

De revolutie in Duitschland.

Ontwapening van Grieken.

1535 GÖRLITZ, 11 Nov. (W. B.) Volgens mededeeling van den A. en S. raad had heden zonder incidenten de ontwapening der zich hier bevindende Grieken plaats. Met de rijksregeering zal worden overlegd over hun verder verblijf.

Het Duitsche spoorwegpersoneel.

1540 BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) De A. en S. raad deelt mede: Meer dan tienduizend spoorwegarbeiders en beambten vergaderden heden in het circus Busch en op andere plaatsen en namen eenstemmig de volgende resolutie aan: Het Duitsche spoorwegpersoneel verklaart met alle kracht voor de instandhouding van het verkeer te zullen zorg dragen. Mochten zich contra-revolutionaire stroomingen toonen, dan zal 1545 het verkeer dadelijk stopgezet worden.

Een bataljon ontwapend.

1550 LEIPZIG, 11 Nov. (W. B.) Op den doortocht naar Berlijn-Lichterfelde werd hier een bataljon garde-infanterie door den A. en S. raad aangehouden. Na aanvankelijke weigering geschiedde de ontwapening zonder dat het tot botsingen kwam.

Uit Beieren.

1555 MUNCHEN, 11 Nov. (W. B.) De minister van oorlog heeft zich naar den koning op het slot Wildenwacht begeven om voor de officieren en manschappen ontheffing van den eed op het vaandel te verkrijgen. De gezant graaf Lerchenfeld is ontslagen. De ambtenaren werken op verzoek van den A. en S. raad voort. De voedselvoorziening is niet gestoord. Er heerscht rust.

Op Zee.

1560 **Geallieerde oorlogsschepen in de Turksche wateren.**

1565 PARIJS, 11 Nov. (Reuter.) De Fransche torpedojager "Mangini" en de Engelsche torpedojager "Shark" zijn op hunnen weg naar Konstantinopel de Dardanellen ingevaren. Fransch-Britsche marinetroepen hebben Alexandrette bezet. Zij werden met geestdrift ontvangen.

De "Britannia".

Een Reuterbericht uit Madrid van 10 Nov. meldt, dat veertig personen zijn verdronken bij de torpedeering van het "Britannia".

1570 **Van het Westelijk oorlogsterrein.**

Engelsch legerbericht.

1575 LONDEN, 11 Nov. (Reuter). Avondcommuniqué. Haig meldt, dat de vijandelikheden hedenmorgen te elf uur zijn gestaakt. Op dat uur hadden de Engelsche troepen de volgende algemeene linie bereikt: Fransch-Belgische grens, oostelijk van Avesnes, Jeumont, Givry, vier mijlen ten oosten van Bergen, Chièvres, Lessines, Grammont. De Engelsche vliegers zetten op 10 November een hevig bombardement van de Duitsche troepen en transporten voort; er werden dien dag meer dan 19 ton bommen geworpen. Achttien Duitsche machines werden vernield, negen Engelsche worden vermist. Onze 1580 nachtelijke vliegers wierpen meer dan twintig ton op verschillende belangrijke spoorwegcentra met uitstekende resultaten; in een geval werd een ammunitietrein opgeblazen. Alle Engelsche machines zijn teruggekeerd.

FRANKRIJK.

Vóór Foch's antwoord.

1585 (Van onze gewonen briefschrijver.) PARIJS, 27 Oct. Nu de nota's-dialogoog tusschen de Duitsche regeering en den president van de Vereenigde Staten voorloopig beëindigd schijnt door de toezegging van den heer Wilson het verzoek van Duitschland om een wapenstilstand aan de Geallieerden over te brengen, lijkt het mij gewenscht nog eens in enkele woorden uiteen te zetten hoe hier in verschillende kringen over de groote

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

1590 problemen van het oogenblik gedacht wordt. Dit is, dunkt mij, te noodiger omdat de
opvattingen en stemmingen hier nogal aanzienlijk afwijken van die welke, voor zoover
ik daarover oordelen kan, naar wat ik zie van de Nederlandsche pers, te onzent
bestaan. Wie in een neutraal land "aan het venster zit" en neerkijkt op het
1595 strijdgewoel laat zich, hoe onpartijdig hij ook meent te zijn, in zijn oordeel toch
allicht beïnvloeden door zijn wensch dat er zoo gauw mogelijk een eind komen moge aan
een toestand, die om voortdurend gevaar en ondragelijken last veroorzaakt, en van de
voortzetting waarvan hij geen enkel persoonlijk voordeel kan voorzien. Zijn goed hart
en zijn bezorgdheid voor eigen belangen doen hem gelijkelijk wenschen naar het einde
van den strijd. Maar dat neemt niet weg, dat hij omtrent hetgeen er gebeurt geen
1600 waarlijk onpartijdig oordeel kan uitspreken wanneer hij niet oprechtelijk en zonder
vooroordeel wenscht te weten, waarom diegene der strijders, die op het oogenblik meer
en meer in het voordeel komt, in weerwil van zijn eigen bebloeden kop, doorgaan zijn
wijkenden tegenstander slag op slag toe te brengen, en niet hooren wil naar de
verzekeringen van vredelievendheid en de voorstellen om er nu maar uit scheidn die de
1605 ander, in het nauw gebracht, hem doet.

Er zijn hier in Frankrijk punten waarover in verschillende kringen zeer verschillend
wordt gedacht. Zoo is men het bijvoorbeeld in het geheel niet eens over de vraag in
hoeverre de plotselinge bekeering van Duitschland tot de democratie oprecht en
waschecht is; ook verschilt men van meening over de wijze waarop sommige problemen
1610 van internationaal-politieke aard opgelost moeten worden, en de vorm van de Deutsche
nota's doet het vermoeden rijzen, dat het aanwakkeren van dergelijke twistvuurtjes
een van de voornamste bedoelingen van Duitschland is geweest bij zijn démarches van de
laatste weken. Op dit alles kom ik nog terug. Maar er zijn enkele hoofdpunten
waaromtrent alle Franschen, onverschillig van welke klasse of politieke overtuiging,
1615 het eens zijn, en daar wilde ik er allereerst een paar van opsommen.

In de eerste plaats wil men hier dat de wapenstilstand, als het daartoe komt, op
zoodanige condities gesloten worde, dat er voor niemand meer eenige twijfel kan
bestaan of Duitschland heeft het afgelegd. Er zijn twee soorten van wapenstilstanden:
die welke gesloten wordt bij gemeenschappelijk overleg, omdat beide partijen behoeft
1620 hebben aan een rustpoos om wat op hun verhaal te komen, en die welke door een der
beide partijen gevraagd wordt, omdat zij voelt, dat zij het gaat afleggen en die de
voorbode is van een vrede door overwinning. Het behoeft geen betoog, dat we in dit
geval te doen hebben met een wapenstilstand van de tweede soort, door Duitschland
gevraagd, en waarvan de condities aan Duitschland behooren te worden opgelegd. Zoo
1625 oordeelt men hier, zoo oordeelt blijkens zijn laatste nota president Wilson, die
sprak van condities waardoor gezorgd moet worden, dat Duitschland den oorlog niet
meer hervatten kan. Maar denkt ook Duitschland zelf er zoo over? Men mag het als
twijfelachtig beschouwen, omdat in de laatste verklaring van prins Max, die met opzet
onduidelijker scheen dan noodig was, gesproken werd van een rekening-houden met de
1630 strijdkrachten, die aan weerszijden aan het front staan. Daarvan, is de unanieme
opinie hier, kan geen sprake zijn, en listigheidjes als waarvan in de Deutsche bladen
gesproken werd – b.v. dat de Duitschers zouden terugtrekken zonder dat de
geallieerden hen zouden mogen volgen, 'tgeen hun een idealen, gevaarloozen terugtocht
naar eigen land zou bezorgen – zijn verloren moeite. Trouwens, Foch zal er wel voor
1635 zorgen, dat dit in de condities die hij en hij alleen thans heeft vast te stellen met
voldoende duidelijkheid uitkomt, en met die condities is bij voorbaat iedereen het
eens. Mocht men ze bij geval elders te hard vinden, dan herleze men de voorwaarden
nog eens, die Bismarck op 28 Februari 1871 aan het overwonnen Frankrijk oplegde!

Een tweede punt, waaromtrent hier geen verschil van gevoelen bestaat, is dat van de
1640 vergoeding voor àlle schade door Duitschland in Noord-Frankrijk aangericht,
teruggave, waar dat mogelijk is in natura (en voor zoover het fabrieken betreft is
dat zeker mogelijk) van alles wat op onrechtmatige wijze gestolen, geplunderd,
verbrand en vernield is, en bestraffing van de schuldigen voor zoover die bij een
ernstig onderzoek nog te vinden zijn. De billijkheid van dezen eisch spreekt voor
1645 zichzelf; toch geloof ik persoonlijk dat dit ten slotte een van de moeilijkste punten
blijken zal. Wie in staat geweest is te gaan zien wat daar in het Noorden is
geplunderd en opzettelijk, noodeloos vernield, moet wel de overtuiging hebben, dat
dit alles niet te vergoeden is, zelfs door een land als Duitschland, zonder dat dit
er jaren en jaren onder gebukt gaat. Maar natuurlijk is dit geen reden om die schade
1650 dan maar te laten dragen door Frankrijk, dat er het slachtoffer van geweest is... Dan
hadden de heeren militairen die toen nog de meesters waren van Duitschland en voor
wier daden – die, vergeten we dat toch niet, door het geheele land werden goedgekeurd
en toegejuicht toen het nog goed ging! – Duitschland nù aansprakelijk blijft, zich
1655 dat het feit van te leven in en van den vijandelijken bodem gedurende meer dan vier

jaar Duitschland aanzienlijke uitgaven heeft bespaard, zooals kort geleden de "Frankfurter Ztg." haar lezers nog voor-rekende. Niets natuurlijker dus dan dat wat Frankrijk aldus onvrijwillig "voorschoot" thans gerestitueerd wordt.

1660 En dan, en dan, een onafwijsbare eisch, dien ieder hier stelt, is ook dat Duitschland
zowel zijn nederlaag als zijn misdaden erkent. Wanneer er werkelijk met den vrede
die dezen vreeselijken oorlog besluiten zal, een nieuwe "aera" beginnen zal, zooals
president Wilson die ziet, een hoogere eenheid van natiën, zooals de staat die is
voor de individuen, en waarin geen plaats meer is voor oorlogen onderling, dan moeten
1665 de natiën die daartoe toetreden ook komen met een schoone lei. De wensch, dat
Duitschland zal erkennen, dat het zondigde tegen de menschelijkheid toen het dezen
oorlog ontketende, toen het België schond, weerlooze schepen deed zinken, weerlooze
vrouwen en meisjes in slavernij wegvoerde en zoo honderden andere wandaden begin -
1670 erkentenis die door de besten onder de Duitschers, de Hohenlohes, Foersters, Muehlons
Roesmeyers al gedaan is - is geen uitvloeisel alléén van een (trouwens volkomen
gerechtvaardigd) gevoel van verongelijking dat bij de geallieerden bestaat. Het is
een eisch van hoogere moraal, en niemand die niet zelf het slachtoffer geweest is van
dit alles heeft het recht Duitschland vrijstelling te verleenen van het uitspreken
van zijn "men culpa". Zij die in neutrale landen dezen eisen overdreven vinden of
1675 erin het belang van den vrede over willen heenglijden, loopen groot gevaar dat hun
dezerzijds zal worden toegevoegd: hoe gemakkelijk vergeeft gij daarginds onrecht, dat
niet ù is aangedaan!

Er is in den laatsten tijd een strooming in de Duitsche pers geweest die hier met
bijzonderen weerzin is waargenomen. Het is het streven zich nu tot de overwinnende
Alliés te wenden en te zeggen: waarom blijft gij toch zoo onvriendelijk tegen ons, nu
1680 we toch van plan zijn zooveel toe te geven? Ziet, we nemen de condities van Wilson
aan, we willen u Elzas-Lotharingen teruggeven, we hebben heel onze staatsinrichting
gedemocratiseerd. Als ge zoo haat dragend blijft, en zoo bloeddorstig tegenover
mensen als wij die zoo erg vredelievend zijn, hoe willen we dan later, zooals toch
ook uw bedoeling is, vreedzaam en eendrachtig samenleven in den Bond van Natiën?
1685 Daarop antwoordt men hier: a tout péché miséricorde, maar op voorwaarde dat die
misdadigheid eerst ten volle is erkend en geboet. Aan huichelachtige betuigingen, onder
den drang der omstandigheden gedaan, hechten wij hier niet. Het zou te gemakkelijk
zijn als de militairen en onverantwoordelijke machthebbers, die deze groote ellende
1690 over de wereld hebben gebracht, nu maar eenvoudigweg ter zijde konden treden en de
nieuwe regeering laten profiteeren van haar democratische gezindheid. Wij willen geen
wraak oefenen, wij willen récht. Als eenmaal het vonnis geveld en boete gedaan is,
dan kunnen wij gaan trachten te vergeven en te vergeten; zonder dat kunnen wij het
niet. En wilt ge ons, omdat we op ons recht staan nu ge de zwaksten zijt, schelden
1695 voor gevoelloos en bloeddorstig, dan treft ons dat even weinig als het den openbaren
aanklager treft, die requireert tegen een misdadiger... Dit zijn enkele punten
waaromtrent hier, naar ik zeide, eenstemmigheid bestaat. Er zouden er nog heel wat
meer te noemen zijn, ook voor zoover de zuiver Fransche aangelegenheden betreft,
waartoe ik mij opzettelijk bepaalde. Maar het bovenstaande zal voorloopig voldoende
1700 zijn voor wie zich eerlijk en onpartijdig rekenschap tracht te geven van de stemming
die hier bestaat. Men behoeft het met deze opvattingen niet eens te zijn; ik zou
alleen willen dat men bij ons begrèèp.

Naast deze punten waaromtrent in Frankrijk geen verschil van meening bestaat, zijn er
andere waarover men het niet eens is, en waarbij zich de breede scheidslijn tusschen
1705 de behoudende en de vooruitstrevende wereldbeschouwing doet gevoelen. Om het in een
woord te zeggen: de democraten, speciaal de socialisten, zijn bang dat de
nationalisten misbruik zullen willen maken van de overwinning die in het zicht is, en
de conservatieven van hun kant vreezen zeer dat hun internationalistisch gestemde
landgenooten zich te gemakkelijk zullen laten inpalmen door verzekeringen van
1710 vredelievendheid en broederschap en geen voldoende waarborgen zullen eischen, dat
hetgeen beloofd wordt ook zal worden uitgevoerd.

Van weerskanten is er eenige grond voor een dergelijke vrees. De grief van de
socialisten, dat door de regeeringen der Entente nog nooit officieel gezegd is dat ze
zich vereenigen met de veertien punten van president Wilson, zal vermoedelijk niet
1715 lang meer bestaan, nu de formule waarmee de president het verzoek van Duitschland om
een wapenstilstand aan de Geallieerden overbracht, de vraag inhoudt, of zij het
gewenscht achten op deze voorwaarden een vrede te sluiten. Maar er zijn inderdaad
eenige verschijnselen, die erop wijzen dat het ras der imperialisten ook in Frankrijk
nog niet geheel verdwenen is. Er is bijvoorbeeld een comité, dat heel den linker-
1720 Rijnoever Fransch zou willen maken, al heeft dat ook niet heel veel in te brengen, en
uit de taal van sommige rechtsche commentatoren der internationale gebeurtenissen,

die nog altijd spreken van allianties en economische bonden en tarieven, blijkt dat het denkbeeld van den Wilsoniaanschen Natiënbond door hen nog niet als een praktische mogelijkheid wordt aanvaard. Anderzijds hebben de meer gematigden weer geen ongelijk, als ze de socialisten waarschuwen tegen een te groot vertrouwen in Duitse beloften, zoolang die niet door feitelijke garanties worden geavaleerd. Men mag toch ook niet geheel vergeten, dat na de schijnbaar onweerstaanbare revolutie-strooming van '48 in Duitschland, Pruisen in de jaren, die erop volgden tob een monstrum van politieke achterlijkheid gemaakt is. Zooals altijd, ligt er dus waarheid in hetgeen zoowel van de eene als van de andere zijde wordt aangevoerd. Toch geloof ik, dat het gevaar, dat door Frankrijk een imperialistische politiek gevoerd zou worden, niet groot is. Daarvoor is de Fransche democratie te machtig en te veel doorgedrongen in het geheele volk. Evenmin als in Augustus '14 een socialist of syndicalist te wapen geloopt zou zijn om mee te doen aan een agressieven oorlog, evenmin als al die vooruitstrevende elementen vier jaar lang de prachtige volharding zouden hebben getoond die ze nu aan de wereld te zien hebben gegeven, wanneer ze niet de overtuiging hadden gehad, dat het recht aan de zijde was van het aangevallen Frankrijk, evenmin zullen ze thans eraan meewerken, of ook maar dulden, dat hun regeerders ongerechtvaardigde annexatieneigingen gingen vertoonen. Een waarborg daarvoor, is het Manifest aan het Fransche Volk, dat vanmorgen gepubliceerd is, en dat uitgaat van de Confédération Générale du Travail (C.G.T.), de Socialistische Partij, de Ligue des Droits de l'Homme en den Republikeinschen Bond. In dit manifest wordt gewezen op het gevaar dat ontstaan kan door "de chauvinistische opzweepingen van een pers die dikwijls meer uit is op veroveringen dan dat ze zich bekommert om het recht" en wordt gezegd dat er een propaganda gevoerd wordt die tot strekking heeft de denkbeelden van Wilson te verdraaien in imperialistischen zin.

Het manifest vervolgt: "De heer Wilson heeft de voorwaarden opgesomd voor een wapenstilstand die geen voor-den-gek-houderij (duperie) en ook geen voorbereiding tot een nieuwen strijd moet zijn, maar een stap naar den vrede.

Handig en krachtig heeft hij acte genomen van de antwoorden van de vijandelijke regeeringen. Hij heeft in Duitschland zelf een ongerustheid doen ontkiemen die vruchtbaar worden kan.

En om de gedachte van de C. G. T. weer op te vatten constateeren wij, dat hij de waarborgen heeft geformuleerd, die aan de Geallieerden, de zekerheid moeten brengen, "dat de schade die aangericht is hersteld zal worden, dat de volkeren die thans onderworpen zijn aan het recht van den sterkste bevrijd zullen worden, dat de mogelijkheden van nieuwe oorlogen uit den weg zullen worden geruimd." Deze opvatting, die voortkomt uit de Fransche Revolutie en die onze democratie met president Wilson gemeen heeft, sluit zoowel elken geest van verovering en annexatie uit als elken vrede, waarbij het recht niet gehandhaafd worden zou.

Iedere andere opvatting zou de besliste oppositie tegenover zich vinden van de democratische machten in alle geallieerde landen. De ondergeteekende organisaties verwachten dus van de Fransche regeering dat zij, in overleg met de andere geallieerde regeeringen en met president Wilson, besluiten zal op het verzoek, van de Centrale Mogendheden om een wapenstilstand een zoo ferm maar tevens zoo verstandig mogelijk antwoord te geven, dat enkel en alleen het ware belang der volkeren beoogt." Me dunkt, met dit document in handen behoeven we niet heel bang te zijn voor een imperialistisch optreden van Frankrijk, gesteld al dat het daartoe geneigd zou zijn, - wat ik in het geheel nog niet zou willen toegeven. Maar waar ik ten slotte nog eens op wil wijzen, omdat het aantoonde dat in de hoofdzaken en vooral ten aanzien van den te sluiten wapenstilstand héél het Fransche volk één is, dat is dat ook in dit manifest gesproken wordt van het algeheele herstel van wat vernield en gestolen werd, en van een antwoord dat, behalve "la plus sage" ook "la plus ferme" behoort te zijn. Zoo zal het ook de socialistische afgevaardigde van Rijssel, die enkele dagen geleden voor het eerst na vier jaar weer in de Kamer verschijnen kon, en die wéét wat de bevolking daar in het Noorden heeft meegemaakt: "Guerre, oui, mais guerre de droit, non de conquêtes! Paix! oui, mais pas de paix sans réparations!" Het Fransche volk, dat den oorlog niet gewild heeft, maar dien onverschrokken heeft aanvaard en met stoere volharding voortgezet onder de moeilijkste omstandigheden, zal dien niet eindigen voordat het de zekerheid heeft dat het zijn drie eischen: "Herstel, teruggave, waarborgen tegen herhaling" ten volle ingewilligd zal krijgen. Et ce sera justice!

Een historische Kamerzitting.

1785 PARIJS, 11 November. (Eigen bericht.) De "overwinnings-zitting" van heden was buitengewoon treffend. Een geweldige menigte rondom het Palais Bourbon maakte het reeds vóór de opening uiterst moeilijk het gebouw te naderen. Op de tribunes bleef

1790 geen plaatsje onbezet. Zoodra Clemenceau zich vertoonde, werd hij begroet door een
overweldigend gejuich; voortdurend weer klonk het applaus, terwijl de oude staatsman
zich naar zijn plaats begaf en steeds te kennen gaf, dat niet hém al die eer toekwam.
Het donderend geroep van "Vive Clemenceau" begon opnieuw, toen hij de tribune beklom.
Na met een enkel gebaar te hebben bedankt, begon hij dadelijk de voorlezing van de
wapenstilstandsvoorwaarden, welke vervat waren in een reeks getypte bladen in een
1795 gelen kaft. Uit het trillen van zijn stem en de gejaagde wijze waarop hij de bladen
omsloeg, bleek hoezeer ook hij onder den indruk was. De meest toegejuichte zinsneden
waren die betreffende de aankondiging van de staking der vijandelijkheden, den
afstand van Elzas-Lotharingen, de bezetting van den linker Rijnsoever, van Mainz,
Coblentz en Keulen, de in vrijheidstelling van de krijgsgevangenen, de herroeping van
de verdragen van Brest-Litowsk en Boecharost, het herstel van de schade en de
1800 uitlevering van de duikbooten. De naam van generaal Foch als eerste ondertekenaar
werd langdurig toegejuicht. In de korte rede, welke Clemenceau na de voorlezing hield
vonden vooral zijn woorden bijval: Het eene en ondeelbare Frankrijk begroet Elzas en
Lotharingen, en dezen: De soldaten van Frankrijk waren eerst de strijders voor God,
vervolgens voor de menschheid, altijd voor een ideaal. Toen Clemenceau van de tribune
1805 afdaalde, barstte een nieuw gejuich los. Tijdens zijn rede gaf een der batterijen,
bij het Palais Bourbon opgesteld, vreugdeschoten af: het vuren begon juist op het
oogenblik, waarop Clemenceau sprak over Elzas-Lotharingen; voortdurend onderstreepte
de vuurmond met forsich geluid de woorden van den premier. Welk een geheel anderen
indruk maakte dit gedonder met de losbarstingen van de granaten van de dikke Bertha,
1810 welke een drietal maanden geleden nog weerklonken. Een schoone rede van Deschanel
werd eveneens toegejuicht, maar de geestdrift steeg ten top, toen Albert Thomas
voorstelde de afgevaardigden van Elzas-Lotharingen die aanwezig waren, te huldigen.
Weill, in Fransche uniform en Wetterle, die zich inde senatorenloge bevonden,
dankten, voortdurend buigende, voor het donderend applaus dat toen losbrak en waaraan
1815 geen einde aan scheen te zullen komen. Daarop werd een voorstel tot schorsing van de
zitting aangenomen, waarna de afgevaardigden allen opstonden en spontaan de
"Marseillaise" aanhieven. Het was een onvergetelijk oogenblik waarin alle doorgestane
ellende en leed vergeten scheen om slechts te denken aan de schitterende resultaten.

1820 **Het Belangrijkste Nieuws.**
Binnenland.

Te Rotterdam zeide mr. Troelstra o. m., dat de arbeidersbeweging altijd den
sikkeneurigen parlementairen weg heeft moeten volgen, nu kan zij den korteren weg
volgen. Het Landelijk Revolutionair Comité vraagt afschaffing Koningschap,
1825 diplomatie, staatsschuld en nog veel meer. De Vrijzinnig-Democraten en het
Christelijk Nationaal Vakverbond houden morgen ook spoedvergaderingen.

Buitenland.

1830 In de landen der geassocieerde naties heerscht groote vreugde over het sluiten van
den wapenstilstand. De Duitse regeering doet een beroep op de proletariërs van alle
landen om te protesteeren tegen de handhaving van de blokkade.

De geestdrift in Frankrijk.

1835 PARIJS, 11 Nov. (Eigen bericht!) Zoolang het definitieve bericht van de ondertekening
van den wapenstilstand nog niet aangekomen was, bewaarden de Parijzenaars hunne
kalmte, maar nauwelijks was de tijding bekend of de vreugde barstte los. Hedenochtend
te 11 uur 30 werd door kanonschoten en het geluid der kerkklokken aan de bevolking het
heugelijk feit verkondigd. In een oogwenk waren overal de vlaggen uitgestoken. De
1840 menschen in de straten dansten, omhelsden elkander en vormden groepen, die zingend
door de straten trokken. Terwijl het gebrom der klokken nog voortdurend aanhoudt,
vult een hoe langer hoe talrijker menigte de boulevards. Telkens als auto's met
militairen voorbijrijden, gaat er een eindeloos gejuich op. Lange stoeten soldaten
van alle geassocieerde nationaliteiten trekken broederlijk door de stad met
1845 trompetters voorop. De menigte weet niet hoe zij aan hare dankbaarheid jegens de
soldaten uiting zal geven. Vooral in de richting van de Place de la Concorde en de
Kamer stroomt de menigte toe in de hoop daar Clemenceau te zien en hem te kunnen
toejuichen.

DUITSCHLAND.

1850 **De vijandelijkheden gestaakt.**

BERLIJN, 11 Nov. (W. B.) "Ten gevolge van de ondertekening van het
wapenstilstandsverdrag werden heden aan alle fronten de vijandelijkheden gestaakt.
Gröner, Erster General-Quartiermeister."

1855 **A. Ballin.**

Het "Berliner Tageblatt" deelt de voegende bijzonderheden mede over den overleden directeur-generaal van de Hamburg-Amerikalijn, Ballin. Als zoon van een kleinen Hamburger reeder den 15 Augustus 1857 geboren, was Albert Ba na voltooiing van zijn leertijd als koopman naar Engeland gegaan, waar hij zijn denkbeelden kreeg voor wereldhandel en wereldverkeer. Na zijn terugkeer in Duitschland trad hij als passage-agent, later als chef van den passagiersdienst op va de Hamburger Caro-lijn, die destijds een tariefloorlog voerde tegen de oudste Hamburger Amerika-reederij, de Hamburg-Amerikanische Paketfahrt Akt. Ges. Het resultaat van dezen strijd, waaruit reeds toen bleek, dat Ballin niet alleen een organisator van beteekenis, maar ook een groot tacticus was, was voor hem een groot succès op zakelijk en persoonlijk gebied. De Caro-lijn werd toen door de Hamburg-Amerika-lijn overgenomen en Ballin zelf werd lid der directie van de Hamburg-Amerika-lijn, welker directeur-generaal hij later werd. Hij schiep toen in zijn nieuwe functie een combinatie van vracht- en passagierscheepvaartonderneming, zooals nergens ter wereld bereikt is. Het is hem gelukt de groote scheepvaartondernemingen der wereld in "pools" te vereenigen, die bij behoud van individualiteit, van verkeers- en expansiepolitiek der verschillende ondernemingen, toch een moordende concurrentie verhinderden. Toen Ballin echter kort vóór den oorlog erkende, dat de toenemende nationale tegenstellingen in de wereld, de grondslagen, waarop de "pools" gerust hadden, dreigden te ondermijnen, bedacht hij zich geen oogenblik om ze prijs te geven en in plaats daarvan een vastere en straffere consolideering der Duitsche scheepvaart door aaneensluiting van de Hapag en den Norddeutschen Lloyd tot een belangengemeenschap te bevorderen. Gedurende den laatsten tijd van den oorlog wijdde hij zich aan werkzaamheden voor den overgang van de oorlogs- naar de vredeseconomie. Theodor Wolff huldigt Ballin in hetzelfde blad als een der helderste geesten, die Duitschland bezat. Het is een ongeluk voor het land, dat zijn raad versmaad, zijn politiek begrip niet op het rechte uur gebruikt heeft. Hij behoorde tot de weinigen, die reeds lang de catastrofe zagen aankomen. In Juli 1914 ging hij tijdens de crisis naar Engeland, waar hij met Grey en Asquith sprak. Tevergeefs gaf hij zich moeite, de blinden in Berlijn de oogen te openen. Hij waarschuwde met al zijn zaakkennis voor den duikbootoorlog en de breuk met Amerika. Hij heeft eveneens tevergeefs, ook later nog, den keizer gewaarschuwd. De "clique", die den doorslag gaf, was afkeerig van hem en hield hem verre. Alles is uitgekomen, wat hij voorspeld heeft en zijn hart heeft de verwezenlijking dezer voorspellingen niet kunnen verdragen.

1890

Een oproep aan de Duitsche vloot.

LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) De admiraliteit heeft een draadloos telegram opgevangen van het Duitsche oorlogsschip "Strassburg" gericht "aan alle schepen, destroyers en duikbooten in de Noord- en Oostzee". Na een uittreksel te hebben gegeven van de voorwaarden voor den wapenstilstand zegt het telegram, dat dit de vernietiging zou beteekenen van allen en van Duitschland. "Kameraden, verdedigt onze zeestrijdkrachten tegen deze ongehoorde aanmatiging. Engelsche strijdkrachten zijn gerapporteerd ter hoogte van Skagen. Alle duikbooten in de Oostzee, behalve die, welke voorpostdienst hebben, moeten dadelijk bijeenkomen van Sassnitz."

1900

Verzoek tot opening van vredesonderhandelingen.

Aan het Hollandsch Nieuwsbureau wordt uit Berlijn bericht: De volgende nota is door de Duitsche regeering aan den staatssecretaris van buitenlandsche zaken te Washington, Robert Lansing verzonden. Daar de wapenstilstand thans gesloten is, verzoekt de Duitsche regeering den president der Vereenigde Staten maatregelen te treffen voor het openen van vredesonderhandelingen. Ten einde deze te bespoedigen stelt de Duitsche regeering voor in de allereerste plaats een voorloopigen vrede te bewerkstelligen en verzoekt zij om mededeeling op welke plaats en op tijd de onderhandelingen zouden kunnen beginnen. Daar er dringend gevaar voor een hongersnood bestaat, is de Duitsche regeering bijzonder verlangend onmiddellijk onderhandelingen te beginnen. (get.) Solf, staatssecretaris van buitenlandsche zaken.

1910

Het terugkeerende leger.

Men seint ons uit Oldenzaal: Lange treinen met militairen van het front kwamen reeds op enkele plaatsen in Hannover en Westfalen aan. De militairen zijn op eigen initiatief vertrokken. Vakkundige soldaten besturen de treinen.

1915

BELGIË.

De toekomstige Hollandsch-Belgische betrekkingen.

1920 Onze Brusselsche correspondent schrijft ons: In Belgische, alsook in Hollandsche kringen, hier te lande, is men al sterk bezig over de quaestie, hoe de betrekkingen tusschen Holland en België in de eerste tijden na den oorlog zullen worden geregeld. Een massa zaken, – onder meer (om er maar enkele nader te noemen) in verband met den terugkeer naar België van vluchtelingen en geïnterneerden, alsmede met de toestanden,

1925 die alhier onder de bezetting zoowel bij de Belgische bevolking als in de Hollandsche kolonie hebben geheerscht, – zullen dadelijk te berden komen en met bekwamen spoed worden opgelost. Daaronder zijn dan quaesties, die eerst na den oorlog zullen rijzen, maar waarvan de eerste oorsprong in oorlogstoestanden ligt; andere, die thans reeds hangende zijn, maar die nog op afdoening wachten; en weer andere, die wellicht nu reeds van de baan schijnen, doch wel nog weer eens ter tafel zullen worden gebracht

1930 wegens een of ander nasleepje, dat eerst later is ken of nog zal opduiken. Een groot aantal andere zaken hebben vooral voor België belang; alleen onrechtstreeks is Holland er bij betrokken. De quaestie van de Belgische voedselvoorziening tijdens den oorlog, waarover het beschermheerschap, na het deelnemen van Amerika aan den strijd,

1935 mede in Hollandsche handen is overgegaan; de quaestie van de deportatie der zoogenaamde werkloozen, waarin de vertegenwoordiger alhier van de Nederlandsche regeering een zeer belangrijke rol heeft gespeeld; de onlangs gerezen nieuwe quaestie in verband met de Belgische kolenmijnen; de honderden deportaties van burgers en dito genadeverzoeken, waarvoor de Hollandsche legatie te Brussel in de bres is gesprongen,

1940 en de duizenden en nog duizenden particuliere belangen, waarvoor Hollandsch hulp ingeroepen en verkregen. Al deze quaesties zijn natuurlijk niet met den oorlog van de baan. Vele zullen integendeel na den oorlog onder een nieuw licht of pas in 't juiste licht komen te staan, en dan ook tot een nieuw onderzoek leiden. Alles te zamen is dit een reusachtige taak – zooals trouwens door de Nederlandsche regeering reeds werd erkend, toen zij den heer Van Vollenhoven, die bij 't uitbreken van oorlog te Brussel als zaakgelastigde is gebleven, benoemd heeft tot minister-resident alhier.

1945 Intusschen, de goede afwikkeling van al deze quaesties zal grootelijks afhangen van den persoon die, na den oorlog, hier de Hollandsche regeering zal vertegenwoordigen. Zonder de verdienste van wie ook te na te komen, maakt men daarom in de kringen, waar ik het oog op heb, zich er reeds ongerust over, dat sommige omstandigheden den heer Van Vollenhoven, die gedurende den heelen tijd der bezetting – naast zijn zorg voor de Hollandsche kolonie – ook de zorg voor al die zaken heeft gehad, zoudnen kunnen nopen, van een verdere handeling van die zaken af te zien. Gaarne zou men dan ook zien, men zei 't mij onbewimpeld, dat de heer Van Vollenhoven, althans nog gedurende

1950 enkele jaren na den oorlog, alhier verblijf zou houden. Er is nog een andere reden waarom de quaestie van de vertegenwoordiging van de Hollandsche kroon te Brussel, ernstige overweging verdient. In sommige kringen voelt men hier nog wrok in verband met het bekende, herhaaldelijk tegengesproken, maar toch nog steeds voortwoekerend of telkens weer opduikend praatje omtrent den vermeenden doormarsch der Duitschers over Hollandsch gebied in 1914. Het zijn wel is waar geen verantwoordelijke kringen, waar dit geklets opgeld doet, toch is het best met die stemming eenigermate rekening te houden te meer dat het hief anderen wel een doorn in 't oog is, dat Nederland buiten der wereldbrand is gebleven. Van ernstiger aard is de ontstemming, door enkele heethoofdige Pan-Nederlanders als de heeren L. Simons, Van

1960 Es en Van Vessem en de heeren welke voor een kortstondig professorsambtje te Gent hebben laten vinden, hier in andere, meer gezaghebbende, waaronder ook Vlaamschgezinde, kringen teweeggebracht. En de kringen, die zich reeds nu warm maken over de zaak, wijzen er op, dat het des te meer gewenscht zou zijn, dat de heer Van Vollenhoven hier nog een tijdje zal blijven, daar hij juist zulke ontzaglijke diensten aan bevolking en particulieren heeft kunnen bewijzen, dat hij hier te lande zoowel onder de Belgen als onder de alhier verblijvende Nederlanders, een stevig gevestigde populariteit geniet – iets waarop ik zelf trouwens te dezer plaats al een paar keer heb gewezen, heel toevallig, maanden geleden, toen er nog van geen toekomstplannen, als hier in 't vooruitzicht worden gesteld, sprake was. Het ligt

1970 niet in mijn weg, wie dan ook hier van raad te dienen, maar de quaestie, waar het omgaat, is met betrekking tot de toekomstige Hollandsch-Belgische betrekkingen, zoo belangrijk, dat heel zeker de lezer gaarne kennis heeft willen maken met hetgeen in bevoegde kringen in België, volop de aandacht gaande heeft gemaakt.

1975

1980 **Het reliefwerk.**

Blijkens een Reuter-telegram uit Washington zeide de levensmiddelen-regelaar Hoover, dat de reliefcommissie in September 18.000 ton levensmiddelen naar Rotterdam scheepte voor de vluchtelingen uit Noord Frankrijk en België, en dat alle pogingen in het werk

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

1985 werden gesteld om deze zendingen te vergrooten. De relieffcommissie doet alles om te
voorzien in den toestand, die in het leven zal worden geroepen door de ontruiming
door de Duitschers. Wanneer dezen uit België terugtrekken zonder de voedselvoorraden
des lands mede te voeren, zullen grootere ontberingen, dan de bevolking reeds had te
verduren, worden voorkomen gedurende het tijdvak van ontruiming. Maar wanneer de
1990 Duitschers de binnenlandsche voorraden in beslag nemen, zal de toestand
verschrikkelijk worden, de commissie hoopt in staat te zijn voor 10 miljoen menschen
voorraden te zenden, voldoende tot het oogenblik dat het gewone verkeer en de
regeering zullen, zijn hersteld. (Het medenemen van Belgische voorraden door de
Duitschers bij de ontruiming van het bezette gebied, is volgens de
wapenstilstandsvoorwaarden uitgesloten.)

1995 **ENGELAND.**

De recruteering gestaakt.

LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) (Off.) De recruteering op grond van de "Military Service
Act" is geschorst. Alle nog niet verzonden oproepingen zijn ingetrokken.

2000 **Geestdrift te Londen.**

LONDEN, 11 Nov. (Reuter.) In den middag reden de koning, de koningin en prinses Mary,
de koning in marine-uniform, ondanks den regen in een open rijtuig, alleen
geëscorteerd door politie, van Buckingham Palace naar het Mansion House te midden van
2005 een dichte juichende menigte.

LONDEN, 11 Nov. (Eigen bericht.) Hedenochtend te ongeveer half tien was ik bij toeval
in Oxfordstreet, waar het verkeer nog niet zeer druk was. Toen ik voor het warenhuis
van Selfridge was gekomen, werden de vensters van deze groote inrichting plotseling
2010 geopend en in verscheidene dezer vensters verschenen jongens met trompetten en
vlaggen en achter hen de honderden vrouwelijke geëmployeerden der zaak, wuivende met
zakdoeken en vlaggen. De jongens stieten in hunne trompetten en het volk in de straat
snelde op het gebouw toe, gevoelende, dat het groote oogenblik, waarnaar men zoo lang
had uitgezien, was gekomen. Uit de vensters weerklonk het geroep: "De wapenstilstand
2015 is geteekend" en de verzamelde menigte juichte en zong: "God save the king". Er
kwamen plotseling vlaggen voor den dag, zonder dat men begreep waar zij zoo snel
vandaan kwamen. Het scheen wel, dat iedereen ze in afwachting van de groote
gebeurtenis bij zich had gehad. Er kwamen officieren en soldaten voorbij, ook
gewonden. Het volk omringde en omhelsde hen en hief hen op de schouders omhoog. Vele
2020 menschen weenden van vreugde. Het was een grootsch, onvergelykelyk oogenblik.
"Overwinning, overwinning" schreeuwde men en velen snelden naar de publieke telefoons
om het bericht naar veraf wonende vrienden te telefoneeren.

Een half uur later heerschte er vreugde in geheel Londen. Het bericht had zich in
enkele oogenblikken verspreid. Spoedig was geheel Londen in vlaggendos, uit alle
2025 huizen en openbare gebouwen wapperden de kleuren. Er werden optochten op touw gezet
van meisjes, arbeiders en soldaten, die zingend door de straten trokken. De
motorbussen zaten propvol met menschen, die met vlaggetjes wuifden en zongen, de
taxi's eveneens, de militaire auto's waren vol soldaten en officieren en dames, die
met hen wilden meerijden. De menigte in de straten nam ontzettend toe. Er heerschte
2030 een vreugde, zooals nooit tevoren. Het Londensche volk had zijn oude flegma laten
varen en lachte, schreeuwde en was vroolijk. Lange optochten trokken langs de Mall
naar Buckingham Palace en het Victoria Memorial. Daartegenover zaten in minder dan
geen tijd honderden menschen. Allen zongen het volkslied en riepen, dat de koning op
het balkon zoude komen. Weldra begonnen de klokken van alle kathedralen te luiden.
2035 Het werk stond overal stil. Niemands hoofd stond ernaar om vandaag nog te werken. In
clubs en koffiehuisen drukten de menschen elkander de handen en zongen volksliederen.
De straten werden hoe langer hoe drukker. Elk oogenblik hoort men muzikanten blazen.
Politieagenten ziet men bijna niet. Het verkeer, hoe druk het ook was, ging
schitterend. De menigte is goed geluimd en ordelyk. Bij Downing Street was een
2040 ontzaglyke menigte die hoopte Lloyd George, die langzamerhand haar afgod is
geworden, te zien. En toen het donker werd, had Londen weer het genoegen, dat het
zich zoo lang had moeten ontzeggen, n.l. om de stad weder op de oude wijze verlicht
te zien.

De gevoelens, welke tot uiting komen in de betoogingen, zoo meldt een telegram van
2045 Reuters bijz. dienst, komen niet alleen voort uit dankbaarheid, dat de oorlog
geëindigd is, maar in de eerste plaats uit de vreugde over de volkomenheid van de
behaalde overwinning, welke ook hen, die het hevigste getroffen zijn, in staat stelt
deel te nemen aan het algemeene vreugdebetoon. Deze gemoedsgesteldheid kwam ook tot
uiting in de talrijke diensten in de verschillende kerken en synagogen. De geestdrift

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

2050 bij het publiek tijdens den rit van koning en koningin naar Mansion House was
geweldig. Zoo weinig ceremonieel ging het daarbij toe, dat velen erin slaagden den
koning of de koningin de hand te drukken – het was en spontane uiting eenerzijds van
's konings eenheid met zijn volk, aan den anderen kant van de hartelijke loyauiteit
2055 van het volk voor den vorst. De employés van talrijke groote firma's, zelfs van de
regeeringsdepartementen improviseerden mannen en vrouwen dooreen, muziekkorpsen en
trokken blazende op allerlei toeters en hoorns en met kolenschoppen slaande op ketels
en blikken door de straten. Officieel werd voor een week 't verbod ingetrokken voor
't opdienen van maaltijden na half tien 's avonds en de sluiting van openbare
2060 gemakkelikheden om half elf, terwijl een andere verordening voor één avond
vergunning geeft tot het houden van licht in winkelramen. Helaas wierp in den middag
de steeds heviger wordende regen een domper op de feestvreugde, maar
desniettegenstaande bleven duizenden op straat. Alle scholen hadden vrijaf. Uit
telegrammen uit de provincies blijkt, dat daar overal dezelfde geestdrift heerscht.

2065 **Telegram van dan koning.**

Naar Reuter uit Londen meldt, heeft de koning bij gelegenheid van het sluiten van het
wapenstilstandsverdrag den koning van België een telegram gezonden, waarin hij
verklaart, dat het België aangedaan onrecht zal worden geboet en zijn vreugde
uitspreekt, dat de offers en standvastigheid der Belgen niet tevergeefs zijn geweest.
2070 In een telegram aan Poincaré zegt 31 koning o.a.: Onze harten gaan tot de loyale
Fransche kameraden, die schouder aan schouder met ons stonden in de moeilijke dagen,
welke thans achter ons liggen. Het telegram besluit met een huldebetuiging aan
generaal Foch. De koning zond verder nog een telegram met gelukwensch en
dankbetuiging aan president Wilson, den keizer van Japan, de koningen van Italië,
2075 Servië, Roemenië, Montenegro, Griekenland, Siam, aan den sultan van Egypte en de
presidenten van Portugal, China, Brazilië en Cuba.

De koning aan leger en vloot.

De koning heeft volgens een Reutertelegram aan leger, vloot en luchtstrijdkrachten in
2080 legerorders zijn hartelijken dank uitgesproken voor de bewezen diensten. Duitschland,
zoo zegt de koning o.a., onze meest geweldige vijand, die den oorlog voorbereidde om
de wereldheerschappij te verkrijgen, vol trots in zijn gewapende kracht en verachting
voor het kleine Engelsche legertje, is thans gedwongen zijn nederlaag te erkennen.
2085 Soldaten van het Britsche rijk in Frankrijk en België, de dapperheid van uwe legers,
even groot in den terugtocht als is de overwinning, heeft de bewondering gewekt van
vriend en vijand en heeft u thans in staat gesteld den veldtocht te besluiten met de
verovering van Bergen, waar uw voorgangers in 1914 het eerst Britsch bloed stortten.
Verder brengt de koning ook hulde aan de strijdmachten op de overige
operatietooneelen, aan die van de Dominions, die krachtig het moederland bijsprongen
2090 in den strijd tegen de tirannie, aan de volken van Indië en Afrika die geleerd hebben
de vlag van Engeland te vertrouwen. De drie boodschappen zijn gericht aan "officieren
manschappen en vrouwen" van elke strijdkracht.

Loopgraaf-journalistiek.

2095 Nog voor de oorlog aan het front uit was, kwam er een einde aan het bestaan van de
"B. E. F. Times", (British Expeditionary Force Times), het oorlogsblad van Tommy, een
deftig orgaan, dat niet minder dan vier andere loopgraafkranten in zich had
opgenomen, n.l. de "Wipers Times", de "New Church Times", de "Kemmel Times" en de
"Somme Times". Het einde van het blad moest volgens den redacteur worden
2100 toegeschreven aan de vechtmanie van de medewerkers. Het oorlogswerk bleek niet
bevorderlijk voor de geregelde productie van een loopgraaf-blad, en men kwam ten
slotte te staan voor de keuze: het blad of den oorlog op te geven. Nu is de oorlog de
"B. E. F. Times" achterna gedaan. Vereend tot in den dood.

2105 **OOSTENRIJK-HONGARIJE.**

Joodsche Nat. Raden.

Het Joodsche Correspondentieburen bericht: Een vergadering van 6000 Joodsche soldaten
en arbeiders te Weenen besloot tot oprichting van een joodschen soldaten- en
arbeidersraad. De vergaderden bezette 's nacht Leopoldstadt (de joodsche wijk) en
2110 namen op verzoek van het Weensche commando de bewaking van belangrijke punten op
zich. De Joodsche Nat. Raad aanvaardde de leiding der joodsche gemeente te Weenen. Te
Praag, Theresienstadt, Olmütz, Brünn enz. werden joodsch-nationale soldatenraden
opgericht. De Tsjechische politici betoonen over het algemeen sympathie voor het
joodsch-nationaal streven. Alle joodsche gemeenten in Moravië hebben het joodsch
2115 nationaal program aangenomen.

ARMENIË.

De Bloedschuld: een manifest der Protestantsche kerken.

2120 (Van onzen medewerker te Lausanne.) Een groot aantal Protestantsche kerken in
Zwitserland heeft tot President Wilson een brief van den volgenden inhoud gericht:
"In de ure, waarin alle onderdrukte volken tot U opzien en U smeeken om Uwe hulp en
welwillende tusschenkomst, richten wij ons tot U, mijnheer de President, uit naam der
Zwitsersehe Protestantsche kerken, welke wij de eer hebben te vertegenwoordigen, om U
eerbiedig te verzoeken, de verdediging op U te nemen der Armenische Christenheid,
2125 slachtoffer van Turksche tyrannie. "Dat de volledige bevrijding van onder het
Turksche juk eene der essentieele voorwaarden moge uitmaken van het algemeene
vredesverdrag, dit is het verlangen van al degenen, die de gruwelen kennen, daaraan
de Armeniërs ten slachtoffer zijn geweest. "Om gehoor te geven aan de weeklacht van
dit martelaarsvolk, en om in de mate der mogelijkheid te herstellen en te verzachten,
2130 verzoeken wij, dat de ontvoerden naar den huiselijken haard teruggebracht mogen
worden, dat de jonge meisjes, die in de hareems gevangen zitten, bevrijd mogen
worden, dat de kleine kinderen, in Turksche huizen opgesloten, terug mogen worden
gegeven, dat zij, die gedwongen werden het Christendom af te zweren, bevrijd mogen
worden van het hatelijk juk, hetwelk hem drukt. Moge dit alles geschieden onder
2135 toezicht der Entente en vooral met de hulp der Vereenigde Staten, weke met zoo oude
banden aan dit volk verbonden zijn. "Het Christelijk geweten eischt gebiedend, dat
zonder verwijl deze daad van bevrijding geschiede. "God wil het!" "Wij gelooven,
mijnheer de President, dat gij geroepen zijt de gewenschte leuze aan te heffen en wij
twijfelen niet, of gij zult weten het gunstige oogenblik te kiezen en de geschikte
2140 middelen, opdat deze leuze gehoord worde en er gevolg aan worde gegeven."

Amerika, Engeland en Klein-Azië.

(Van onzen medewerker te Lausanne.) Langs indirecten weg – zoo immers luidt de term?
– ontving ik zoeven telegraphisch uit Bakoe de volgende uitvoerige mededeelingen met
2145 verzoek de transmissie ervan te verzorgen à qui de droit. Hoewel men zal zien, dat
blijkens haren inhoud hiermede geene Nederlandsche autoriteiten bedoeld zijn, geloof
ik toch, dat ook ten onzent men in deze mededeelingen belang zal stellen, en laat ik
ze hieronder dus volgen. "Toen de zwakke Engelsche afdeelingen Bakoe verlaten hadden,
en de Armenische strijders, na vier maanden van wanhopigen strijd volkomen uitgeput,
2150 het onderspit gedolven hadden en vernietigd waren, zijn de Turko-Tataarsche horden
ten getale van 40,000 ruiters de onverdedigde stad ingerend en hebben zij er
gedurende drie volle dagen en drie lange nachten een ontzettend bloedbad aangericht.
Het getal der slachtoffers wordt geschat op dertig-duizend, ongerekend de verminkten,
de verkrachten, de mishandelden, de geroofden. De gruwelen gingen zoo in woestheid
2155 als in verfyndheid die van Adana verre te boven. Daarna kwam het eigenlijke Turksche
leger, dat om redenen van "hoogere politiek" (welke Pierre Loti en zijne vrienden
apprecieeren zullen!) zich gecamoufleerd had in de klederdracht der Tataarsche
bergnomaden, die weleer in den Kaukasus zijn komen huizen. Deze geregelde troepen
begaven zich naar de Armenische provincie Karabagh om daar het gruwel werk van Bakoe
2160 voort te zetten. Eenigen tijd lang wisten de Armenische vrijwilligers, aldaar in
allerijl onder de wapenen geroepen, het bloeddorstig Mohammedaansche krijgsvolk tegen
te houden. Een strijd op leven en dood werd te midden der eenzame rotsengten
gestreden. Toen brak de dam en de stortvloed der verschrikking raasde het schoone
landschap in. Hard moest de vreedzame bevolking der valleien het ontgelden. Vrouwen,
2165 meisjes en kleine kinderen worden, na op het jammerlijkst gemarteld te zijn, volgens
een vast om welberaamd plan geleidelijk afgemaakt.
Niettegenstaande al de verschrikkingen in deze en vorige jaren doorgemaakt,
niettegenstaande het feit, dat het van alle buitenlandsche hulp verstoken is en
verraden door zijne Mohammedaansche bureu, is het Christenvolk van Armenië er in
2170 geslaagd zich een centrum te vormen in het Ararat-gebied, een staat vrij en
onafhankelijk van alle Duitsch-Turkschen invloed, eene republiek met eigen regeering,
parlement en leger. Dit centrum erkennen de twee millioen Kaukasische Armeniërs als
wettig politiek orgaan. Zij beschouwen het als de kern der toekomstige republiek,
welke aan de Kaspische en Zwarte Zeeën tot de Middellandsche àl de Armenische
2175 provinciën omvatten zal onder het protectoraat der liberale macht van het Westen. De
Armeniërs, die vier jaar lang met 200,000 man troepen gestreden hebben eerst ten bate
der Entente in het algemeen op het Russische front, daarna in de Engelsche gelederen
in den Kaukasus, in Palestina, in Syrië, vertrouwen, dat deze macht hunne republiek
als medestrijdster erkennen zal en dat zij de ontruiming door de Turksche leger
2180 gebieden zal van Transkaukasië en Armenisch Klein-Azië, opdat de honderd-duizenden
vluchtelingen en getransporteerden naar hun vaderland terug kunnen worden gebracht om

2185 met de reconstructie een begin te maken van dit gebied, verwoest en met bloed
gedrenkt door de meest vervloekte der tyrannieën. Mikaël Varandian, Vertegenwoordiger
van het Armenisch Comité. Afgevaardigde ter Russische Constituante. Aanleiding tot
deze en andere missieven en manifesten aan Engelsche en Amerikaansche staatslieden en
invloedrijke vertegenwoordigers der groote pers gericht is het feit, dat de
Geassocieerden bij den wapenstilstand met Turkije het Armenische vraagstuk niet
definitief geregeld hebben. Dit neemt niet weg, dat naar mij bekend is, de toekomst
van den Armenischen staat zeer hoopvol genoemd moet worden.

2190 **ZWITSERLAND.**

De Bolsjeviki-staat.
(Van onze medewerker te Lausanne). Er is een luid geroep ontstaan in Zwitserland
2195 onder de breede menigte, en een ernstig en bezorgd gefluister onder de mannen van
bestuur tengevolge der nieuwste exploten van den Bolsjeviki-etaat. Deze onrust en
bekommernis betreffen niet voornamelijk de inwendige aangelegenheden van de republiek
der Bolsjeviëks. Wel heeft ook de Zwitsersche handel zware schade geleden tengevolge
van het van Ljenien's tovariesjtsji. Wel hebben ook de duizende Zwitsersche burgers
2200 hunne belangen verlet, hun levenswerk verwoest gezien. Doch dit is in deze fel en
snel bewogen dagen bijkans alreeds "geassimileerde" miserie. Wat wij vreezen, is
hetgeen ons nog wacht. Wij zijn bedacht voor de buitenlandsche politiek de
Bolsjeviki. Deze laatste toch hebben inderdaad eene buitenlandsche politiek. Zelfs
houden zij er buitenlandsche vertegenwoordigers op na en would-be ambassadeurs, iets
wat voor eene internationale proletariërgemeenschap eigenlijk eene anomalie is, eene
2205 contradictio in terminis. Immers diende het "buitenland" haar vreemd te zijn. Reeds
tot meerdere concessies aan de practijk bleken zij evenwel bereid. Hoewel
antimilitarist verwerpt Ljenien met klem de tot toein zijne kringen zoo gangbare
principeele dienstweigering. In geschreven en gesproken woord droeg hij hier in
Zwitserland van ouds juist zijnen adepten op zooveel mogelijk in militairen dienst te
2210 treden, doch alsdan van de toevertrouwde wapens zich te bedienen om met geweld voor
het bewuste proletariaat de macht in handen te krijgen. Zoo ook zoekt hij voor zijn
staat international erkenning als gelijkwaardige met de andere staten om door van
diplomatieke vertegenwoordiging en diplomatieke koeriers de bacterie der staatkundige
ontbinding te kunnen verbreiden. Dit nu zijn niet maar buurpraatjes over de
2215 achterdeuren van het hofje, niet maar leugentjes, die van Alphens "Pietje", dat niet
deugen wil, bang moeten maken met "den Zwarten Man" — met den *Rooden Man*. Wij hebben
bewijsstukken in handen, bewijsstukken, die de verstandigsten, meest beradenen, meest
verzienden onder ons erge dingen doen verwachten, en ons allen tot groote
waakzaamheid nepen.

2220 Ten gevolge van het geval Guilbeaux, tengevolge van talloze huiszoekingen in verband
met een aantal bommenzaken en spionageprocessen, weten wij thans precies, welke
instructiën van geweldpleging en laaghartige misdaad Ljenien bij zijn vertrek zijnen
Zwitserschen volgelingen heeft achtergelaten, weten wij de opdracht is der vele
agenten, met millioenen "gewapend", die hij ons sedert uit Rusland toezond. De
2225 kanselarijen en consulaten eener Boljsjevistische vertegenwoordiging zouden moeten
dienen als haarden van misdadigheid en internationale verschrikking. Vandaar uit
moeten worden verspreid al de "propagandamiddelen": de ophitsende schotschriften en
vliegende blaadjes, de geweren, de brownings en de ammunitie, de bommen de
handgranaten, en helse machines, de doodelijke vergiften en microbentubes, dezelfde
2230 "propagandamiddelen" kortom, welke verspreid zijn geworden vanuit zekere afdeelingen
der Duitsche consulaten hier te lande. Uit het bedrijf dezer laatste dat zeer onlangs
aan het licht is gekomen, kunnen wij ons eene voorstelling maken van wat wij van
eerstgenoemde te wachten hebben.

2235 Onze hoogste gerechtelijke instantie heeft dezer dagen niet gearzeld dit bedrijf den
"Duitschen terroristischen dienst" te noemen. Geurend als wij zijn aan groote,
misschien soms wat àl te groote terughoudendheid en matiging in onze hooge
autoriteiten hebben velen zich aanvankelijk verwonderd over zoo krassen term. Deze
verwondering hoeft intusschen voor eene gansch andere plaats gemaakt, nu wij de reden
vernemen, die tot de gewraakte uiting aangaf. Opgevischt van den bodem onzer kanalen,
2240 beken en watervloeden, opgegraven uit de stille rust onzer statige bergwouden of uit
de intieme heimelijkheid van hoogommuurde Geneefsche achtertuintjes, worden nog
steeds hoeveelheden te voorschijn gebracht van bovenvermelde "propaganda-middelen"
afkomstig van het Duitsche consulaat te Zürich. Maar niet slechts heeft Duitschland
gemeend dergelijk "oorlogstuig" met behulp van anarchistische elementen in het land
2245 van den vijand te mogen verspreiden via neutrale buurstaten, waarmede het op voet van
vriendschap en vertrouwen heet te verkeer, en door middel van zijne officieele
vertegenwoordigers bij deze buurstaten geaccrediteerd, het is nog veel verder gegaan.

2250 Bij het onderzoek der zaak van den Italiaanschen anarchist Bertoni is namelijk
gebleken, dat Deutschland zich van Indische en Turksche sluipmoordenaars heeft
bediend om door vergiftiging zich te ontdoen van invloedrijke vijanden, tijdelijk op
Zwitserisch gebied vertoevende.

2255 Met ontsteltenis vraagt men zich hier af, welke wel de gemoedsgesteldheid zijn moet
van een belligerent, die tot zulke middelen zijn toevlucht neemt. En het is uit deze
gemoedsgesteldheid, dat men zich thans volkomen verklaart de beweringen zonder schijn
van bewijs, indertijd door Deutschland verbreid, als zou een gedegen staatsman en
nobel mensch gelijk Lord Grey een sluipmoordenaar naar Stockholm hebben gezonden om
er Sir Roger Casement uit den weg te ruimen. Hier geldt het spreekwoord van den waard
en van de gasten. Schier met nog grooter ontsteltenis evenwel vraagt men nu in
Zwitserland zich af of er wellicht verband gelegd moet worden tusschen de exploten
2260 der Deutsche agenten en degene, die dreigen van Bolsjevistische zijde. Niet zonder
reden herinnert men zich, dat herhaaldelijk is gebleken, hoe intiem de betrekkingen
steeds zijn geweest tusschen de vertegenwoordigers van Deutschland en de
anarchistische elementen in den vreemde, met slechts in belligerente staten, maar ook
in de neutrale, hier in Zwitserland bijvoorbeeld, ginds in Spanje, ja, tot in de
2265 Nieuwe Wereld, en niet slechts gedurende den oorlog, maar ook voor dien reeds, in
Rusland bijvoorbeeld, in Noord-Afrika, in Indië, overal waar men hoopte vroeg of laat
in troebel water te kunnen visschen. Men herinner zich, hoe uit Deutschland
voortvluchtige en in Zwitserland verkeerende anarchisten, gelijk de beruchte
Münzenberg, desnietteenstaande op een Duitsch paspoort reizen konden om propaganda
2270 te maken in het buitenland. Men herinnert zich, hoe Ljenien en zijne tovariesjtsji in
Duitsche geplombeerde wagons door Deutschland naar Rusland zijn getransporteerd. Men
herinnert zich, hoe voortdurend Ljenien's agenten hier in Zwitserland aankomen, dwars
door Deutschland hunne gestolen millioenen medevoerend. Men herinnert zich, dat de
Duitsche staat de eenige is, die de Bolsjeviki als gelijkwaardige heeft erkend en er
2275 officieele relaties mede heeft onderhouden. Weliswaar gevoelt men te moeten hopen,
dat al deze ontstellende methoden behoord hebben bij het immoreele ancien régime, en
dat zij aan kant zijn geest door het huidige, dat immers als democratisch en modern
zich aandient. Weliswaar constateert men met genoegen, dat zoo juist de diplomatieke
relatiën tusschen den Duitschen staat en de Bolsjeviki werden afgebroken, nu deze
2280 laatste ook voor eerstgenoemde wat al te gevaarlijk blijkt te worden. Maar men vraagt
hier in Zwitserland met zorg en ongerustheid zich af, of het niet reeds te laat is,
of niet reeds, dank zij Deutschland's hulp en toelating, de bovengenoemde
buitenlandsche politiek van de Bolsjeviki zich te ver heeft kunnen ontwikkelen, te
sterk zich heeft kunnen organiseeren.

2285 Uitteraard is het moeilijk van hieruit te constateeren, hoe het met deze dingen
gesteld is in andere neutrale en belligerente landen. Slechts weten wij maar al te
goed, dat hier bij ons het kwaad reede al te diep is ingevreten, dat wij ieder
oogenblik voor hoogst ernstige gebeurtenissen kunnen staan, dat de vertegenwoordigers
van de Bolsjeviki zich onder spoor- en vooral tramwegpersoneel eene
2290 goedgeorganiseerde lijfgarde gevormd hebben, dat wij op onze politiemacht niet langer
met zekerheid kunnen rekenen, en dat wij den toestand slechts meester zullen kunnen
blijven met de hulp van een gedeelte van ons leger en met die van onzen boerenstand,
indien hij zich bijtijds even krachtig zal weten te organiseeren als de
vertegenwoordigers van de Bolsjeviki het hunne aanhangers deden.

2295 Doch de Zwitserische publieke opinie is zich wel bewust, dat ook zoo het dreigende
gevaar slechts zeer ten deele bezworen kan worden. Duidelijk en bij herhaling sprak
zij het uit in de pers, dat wij hier staan niet voor een plaatselijk, niet voor een
nationaal, doch voor een internationaal gevaar. Is mogelijk in andere landen het
infectieproces nog niet zoover gevorderd als bij ons, dan is dit toch slechts eene
2300 quaestie van tijd, van betrekkelijk korten tijd. De "politieke" criminaliteit is het
algemeen gevaar voor de naaste toekomst, wanneer het vrede heeten zal. Daarom,
betooft de Zwitserische pers, moeten wij gezamenlijk onze maatregelen treffen, daarom
moet het internationale gevaar internationaal bestreden worden, evenals men indertijd
het anarchisme-van-de-daad internationaal heeft bestreden door het te behandelen niet
2305 als eene *politieke* doch als een *misdadige* beweging. Zoo ook moeten de dieven en
moordenaars van de Bolsjeviki, zoowel zijne leiders en aanhangers in Rusland als
zijne agenten, vertegenwoordigers en afgezanten in het buitenland, bij internationaal
tractaat beschouwd worden en behandeld als gemeene misdadigers voor wie geen
asylrecht geldt. Het vulgaire gesteel en gemoord van het Russische tuchthuis-grauw,
2310 toch, heeft met de groote Fransche Terreur der achttiende eeuw slechts het
bloedvergieten, geenszins het ideaal gemeen. Grondig zal de bestrijding dezer
ontbreidelde dierlijkheid overigens slechts kunnen geschieden, indien men de booze
macht in hare diepste schuilhoeken aan wil grijpen, indien men, zoodra het vrede zal

2315 zijn, zich op wil maken om ginds in het Oosten van ons werelddeel den Bolsjeviki-
staat radicaal te vernietigen. Daarna zal het gemakkelijker vallen ook bij ons uit te
roeien gansch dit crimineel gespuis.

P.S. Terwijl ik deze regelen besluit, bereikt ons uit Zürich telegrafisch het
bericht, dat de regeering van dit canton haren zetel over heeft gebracht naar de
kazerne, alwaar zij nu permanent zetelt, en dat zij zich gesteld heeft onder de
2320 bescherming van het leger. Te dien einde is de stad militair bezet door regimenten
infanterie en twee brigades cavalerie ad hoc opgeroepen. Aanleiding tot deze
maatregelen is het feit, dat de Zwitsersche regeering zekerheid verkregen van eene
onmiddellijk op handen zijnde Bolsjevistische revolutie, zoodanig georganiseerd, dat
zij in eerste instantie beslag zou leggen op den inhoud der arsenalen. Alles schijnt
2325 hier te lande inderdaad in gereedheid te zijn gebracht om het jaarfeest van den
Russischen Bolsjevikistaat met een coup d'état te vieren, welke Zwitserland en
vervolgens andere West-Europeesche Staten tot gelijk niveau verlagen moest. Men
vestigt de aandacht op het feit, dat dezer dagen de "Deutsche Allgemeine
2330 Pressedienst" een communiqué heeft gepubliceerd, waarin de neutrale staten met
ernstige troebelen worden bedreigd, indien Duitschland niet snel een door dat land
eervol geachten vrede verkrijgt. Dit communiqué, naar den zin waarvan men tevergeefs
gist, wordt in verband gebracht met eene mededeeling, gisteren gepubliceerd door ons
socialistische hoofdorgaan "Das Volksrecht" naar aanleiding van den door de Entente
voorgenomen aanval op den Bolsjevikistaat via de Zwarte Zee, en luidende: "Die
2335 Schweiz ist vorläufig noch nicht das Schwarze Meer, sie kann vorläufig von keinen
"Flotten" unbestraft befahren werden. *Das wird sich in den allernächsten Tagen
zeigen*". Gelukkig toont onze overheid zich cordaat. Slechts het influenzagevaar heeft
haar verhinderd reeds eerder uitgebreide maatregelen te treffen en te mobiliseeren,
wat gemobiliseerd, te concentreeren, wat gecontroleerd kan worden.

2340 **VEREENIGDE STATEN.**

Een proclamatie van Wilson.

WASHINGTON, 11 Nov. (Reuter.) President Wilson heeft een proclamatie uitgevaardigd
naar aanleiding van den wapenstilstand, waarin hij zegt: "Alles, waarvoor Amerika
2345 heeft gestreden, is tot stand gekomen. Het is thans onze gelukkige plicht door
voorbeeld, bescheiden, vriendschappelijken raad en materieelen steun te helpen bij de
vorming van een rechtvaardige democratie in de wereld."

Oproepingen ingetrokken.

2350 WASHINGTON, 11 Nov. (Reuter.) Alle nog niet verzonden oproepingen voor het leger zijn
ingetrokken.

De republikeinsche meerderheid.

2355 Reuter seint nog een paar persstemmen over de Amerikaansche verkiezingen in verband
met de oorlogspolitiek van president Wilson. De "New York Times" schrijft: "De vrees
dat de president te zachtaardig voor Duitschland zou zijn, had niets te maken met den
terugkeer van een republikeinsche meerderheid in het parlement. De "Philadelphia
Press" betoogt, dat de geallieerden niets behoeven te vreezen en dat de Duitschers
niets hebben te hopen van de nieuwe meerderheid in het Congres.

2360 **De voedselvoorziening.**

Blijkens een Radio-telegram schrijft de "Washington Post": De vermeerderde vraag naar
levensmiddelen in Europa na het einde der vijandelijkheden zou de prijzen in de Ver.
Staten hoog opvoeren, vooral wanneer het gezag van de levensmiddelen-administratie
2365 met den oorlog ophield. Daarom kan het noodzakelijk blijken om stappen te nemen voor
de bescherming van het Amerikaansche volk door den uitvoer te controleeren, en
prijzen vast te stellen.

De vreugde over den Wapenstilstand.

2370 Reuters bijz. dienst seint, dat de tijding van het sluiten van den wapenstilstand ook
in Amerika groot enthousiasme heeft gewekt. Het vrijheidsbeeld in de haven van New-
York werd verlicht, sirenen en klokken luidden, in de bevlagde straten verdrongen
zich millioenen menschen, muziek speelde. De nationale volksliederen van Amerika,
Engeland en Frankrijk werden aangeheven. De arbeiders van de scheepswerven en uit de
2375 munitiefabrieken trokken door de stad, terwijl vliegers boven hun hoofden zweefden en
confetti naar beneden wierpen. In de kerken stroomde het volk binnen voor een
dankgebed.

Zie verder pag. 7

2380

AVONDBLAD. Tweede Blad.

De politieke macht.

2385 De heer Troelstra heeft in Rotterdam medegedeeld, dat hij op het Zaterdag en Zondag te houden congres zal voorstellen dat "de arbeidersklasse de politieke macht zal grijpen". Wat dit beteekent weten wij. De heer Troelstra wenscht de instelling van lichamen, bestaande uit personen tot de arbeidersklasse behoorende, wier macht op dan op niets anders berust dan op de macht van het meest tot gewelddaden bereide deel van het volk. De heer Troelstra wenscht die "arbeidersklasse" - het is natuurlijk
 2390 allerm minst de arbeidersklasse, het is slechts het politiek en gewelddadig het meest naar voren tredende deel - over het Nederlandsche volk laten regeeren. Een stuk of wat menschen op elke plaats, die hetzij "arbeider" zijn, hetzij geruimen tijd tot de politieke arbeiderspartij behoord hebben, benoemen zichzelf tot regeerders, regeeren stad en land en leveren wie het geüsurpeerde gezag niet gehoorzamen, over aan het
 2395 geweld. Het doet hier nu zeer weinig ter zake, dat juist die tot geweld geneigden feitelijk in den heer Troelstra hun leider ook niet zien en dat de heer Troelstra tot deze poging tot verkrachting van de rechten van het Nederlandsche volk om zich zelf te regeeren volgens den wensch van de meerderheid van dat volk, slechts overgaat, omdat hij bang is anders door den heer Wijnkoop c.s. zelf geregeerd te worden. Op het
 2400 oogenblik is het de heer Troelstra, die de leiding neemt om de Nederlandsch volksregeering te dooden, om te verkondigen dat ook een regeering die op niets dan op den volkswil, op niets dan op den uitgesproken wensch van de meerderheid van het volk haar macht doet rusten, op zij moet worden gezet indien, in roerige tijdsomstandigheden, wanneer vele geesten het stuur kwijt zijn, een
 2405 geweldsmeerderheid die regeering omver kan werpen en de macht in handen nemen. Het is de heer Troelstra, die zegt, wanneer de "heerschende klasse" het steunpunt van het geweld heeft verloren, dan heeft ze naar macht verloren. Maar de heer Troelstra weet dat niet het geweld maar de wil van de meerderheid van het volk, die niet achter mr. Troelstra, die niet achter den misschien nog geweldkrachtigeren heer Wijnkoop
 2410 staat, de grondslag is waarop de macht van onze regeering rust. En dat niet de regeering een heerschende klasse vertegenwoordigt - dat te zeggen is misdadige onwaarheid - maar dat dit juist het streven van den heer Troelstra is. De heer Troelstra wil, een "klasse" - neen, niet waar, de arbeidersklasse in haar geheel heeft de heer Troelstra niet achter zich - de heer Troelstra wil de meerderheid van
 2415 de arbeiderbevolking der groote steden een macht geven, die uitsluitend op het geweld berust.

De heer Troelstra, een regeering wenschende die niet op den wil van de meerderheid des volks berust, mist elk zedelijk recht, elke zedelijke kracht, om zich tegen hem, die dan nog weer in de toekomst zijn leider kan worden, den heer Wijnkoop te
 2420 verzetten, die een voortdurende regeering door alleen op het geweld vertrouwende "raden" wenscht en, van zijn standpunt juist en logisch, elke constitueerende vergadering, elke volksvertegenwoordiging en wilsuïting van de meerderheid afwijst. Aan het congres van de "moderne arbeidersbeweging" zal behalve het niet
 2425 neergeschreven voorstel van mr. Troelstra om arbeiders en soldatenraden in te stellen een lange reeks politieke en sociale eischen worden voorgelegd, op welke onmiddellijke inwilliging moet worden aangedrongen. Wij zullen thans niet bespreken of wij die voorgestelde hervormingen wenschelijk achten, of wij er verbeteringen in zien dan wel niet. Wij zeiden reeds dat er zeer redelijke onder zijn; wij kunnen er
 2430 aan herinneren dat vele dier voorstellen reeds lang en volstrekt niet van sociaal-democratische zijde alleen of in de eerste plaats naar voren zijn gebracht en allerm minst heftige of principieele bestrijding hebben gevonden. Indien de meerderheid van ons volk dergelijke veranderingen wil - dat legt elk burger zich daar blijmoedig bij neder. Die voorgestelde wijzigingen kunnen wij dus onbesproken laten. Daar gaat het niet om - het gaat er om dat die wenschen op andere wijze bereikt zouden moeten
 2435 worden dan door de meerderheid van het volk van het nut of de noodzakelijkheid van inwilliging te overtuigen, het gaat er om dat een minderheid haar wenschen door geweld en met wapens en steenen in de vuist wil verwezenlijken.

Wij herhalen wat wij gisteren zeiden: met alle kracht moet tegen dit gevaarlijke spel worden opgekomen. Gevaarlijk, niet alleen voor de toekomst, omdat daardoor steeds en
 2440 voor alle tijden het recht van de snelvuurkanonnen in 's lands beheer wordt erkend, omdat daardoor een toekomst geopend wordt, waarin, als in de Zuid-Amerikaansche republieken, hij die de gunst van het leger heeft, hij die de meeste mitrailleurs ter zijner beschikking heeft, zich tot regeerder, tot president van de republiek kan doen
 2445 verkiezen, evenals mr. Troelstra zich thans door de geweren van baloorige miliciens tot dictator in Nederland wil opwerpen. Er is ook een meer onmiddellijk gevaar.

Zonder een ontwrichting van ons economisch en sociaal Nederland is een revolutie als mr. Troelstra wil niet mogelijk. En zoo ooit, dan hebben wij juist thans de volle krachtsinspanning van ons maatschappelijk mechanisme van noode. Een hongerend Duitsland, een Duitsland waarin geen geregelde regeering bestaat, waar zelf geconstitueerde regeeringen reeds thans onderling om de macht strijden en een deel van het Volk als tegenstanders tegenover zich hebben, ligt aan onze Oostgrens. Reeds thans komen hongerende Deutsche burgers onze grens over. Hoe dat zal worden als ook in ons land het leger en de maatschappelijke organisatie hun functie niet goed meer verrichten, behoeft niet aangetoond te worden. Maar wellicht honderdduizend Entente-krijgsgevangenen, zullen eveneens graag ons land binnenstroomen – en het is twijfelachtig of zulk een voorbeeldige orde zal heerschen in die eindelijk uit de gevangenis ontsnapt, die thans gevoelen tot een overwinnend volk te behooren. De economische relaties met het buitenland moeten hersteld worden – al de krachten van de regeering zullen daarop gericht moeten worden; omdat van het herstel dier betrekkingen ook het economisch *productie*-vermogen van ons land afhangt. Daarom dringen wij bij de regeering aan op zoo krachtig mogelijke maatregelen tegen de revolutie, die de heer Troelstra Zaterdag of Zondag wil laten beginnen. Wij zeiden het reeds, tegenover geweld moet geweld geplaatst worden. Wie de medewerking in de regeeringstaak van het geheele volk wil, moet althans de meerderheid van het volk achter zich hebben. De geestestoestand van velen is zoo verward geworden, de neiging om eens na te doen wat in Duitsland gebeurt, zóó groot, dat het volstrekt niet uitgesloten is dat inderdaad hier en daar een zichzelf constitueerende commissie de regeeringsmacht aan zich poogt te trekken. Trouwens het is altijd mogelijk, dat zij die dit afkeuren weigeren in den dienst te blijven van zulk een regeering. En dan wel blijken, welk een desorganisatie van zulk een omverwerping het gevolg zou zijn. Wij hebben nog hoop, dat de heer Troelstra en de zijnen verstandiger zullen zijn dat hij gisteren scheen, dat hij de hervormingen, die hij noodig acht, en met vele waarvan een groot deel van de tegenwoordige volksvertegenwoordiging zich zou vereenigen, daar zal voorstellen, waar zij langs wettigen weg kan woeden verwezenlijkt. Onder den drang der omstandigheden, ziende hoe de heele maatschappij om ons heen verandert, zal menig een met een wat verder gaande en vlugger tot stand gekomen wijziging instemmen dan hij anders zou hebben gedaan. En zoo zou wat elders langs onwettigen weg tot stand kwam in Nederland langs wettigen weg kunnen geschieden.

2480

BINNENLAND.

De nieuwe koers in het leger.

Het initiatief van majoor Bruyn, om met een achttal afgevaardigde soldaten uit zijn bataljon een vertrouwelijke samenkomst op zijn kamer te houden, achten wij een heugelijke aanwijzing, dat het kloeke woord van minister Alting von Geusau weerklank vindt in het leger zelf. Wij hopen, dat deze van zedelijken moed getuigende daad navolging zal vinden; dat degenen in heft leger, die voorstanders zijn van een nieuwen koers, het psychologisch moment niet ongebruikt voorbij zullen laten gaan. Een schooner gelegenheid om met krachtige hand de evolutie dóór te voeren, doet zich wellicht nimmer meer voor, maar daartoe is handelen noodig. Lijdelijk afwachten en de kat uit den boom kijken thans uit den boeze: de minister moet steun vinden en niet alléén blijven staan in den grooten strijd. En daarom juichen wij het denkbeeld van majoor Bruyn toe. Wij verwachten van zulke samenkomsten veel goeds om het gevoel van saamhoorigheid, zoo noodig voor de hechtheid van een leger, te ontwikkelen bij beide partijen, officieren zoowel als soldaten. Zulke samenspreking en zulk contact geeft bovendien den commandant inzicht in het innerlijk wezen van zijn mannen, hij leert verstaan, wat er bij hen omgaat, terwijl zij het waarom leeren begrijpen van zoo menigen maatregel, waarvan de bedoeling hun tot dusverre duister was. Wellicht zal het bij zulke gedachtenwisseling voorkomen, dat de zinloosheid van eenige order of regeling blijkt, zoodat deze kan worden opgeheven – want niets is zoo verderfelijker voor een gezonde discipline als het handhaven van voorschriften, waarvan het nut den menschen ontgaat of waarvan de toepassing een feitelijke onmogelijkheid is. Dergelijk overleg is als een veiligheidsklep: oorzaken tot, al of niet gegrond, "kankeren", kunnen zoo vaak in een min of meer vertrouwelijk gesprek worden weggenomen, terwijl ze anders, op zich zelf niet zoo heel belangrijk, toch medewerken tot het doen ontstaan en voortduren van een stemming, welke op den duur den goeden geest ondermijnt.

De Nederlander uit zich niet gemakkelijk; geslotenheid is een onzer karaktertrekken – en toch is het zoo noodig, dat de soldaat zich uitsprekt; slechts weinigen komen daartoe uit zich zelf, gaan uit eigen aandrang naar hun onmiddellijken chef (en zeker nooit, wanneer deze een persoon is, die vertrouwelijkheid door stroefheid of zekere

2510

2515 hoogheid afwijst); maar wanneer men hem tegemoet komt, gemoedelijk en voorzichtig
tracht in zijn binnenkamer te komen, dan komt hij los en dan ontdekt men vaak een
schat van deugden, welke men bij die oogenschijnlijk onverschillige kerels niet zou
2520 hebben gezocht. Praat met den Hollandschen soldaat, beschouwt hem niet als machine,
las voorwerp, maar als mensch, en ge maakt er een troep van, die, met goede mannen
aan het hoofd, zijn plicht zal doen en ongevoelig zal blijven voor theorieën van
Bolsjewistische warhoofden. Zeer terecht zegt majoor Bruyn, dat de soldaten
2525 menschkundig moeten behandeld worden.— daarmede legt hij den vinger op een wonde plek
in de opleiding van onze officieren. Dat een op 21-jarigen leeftijd van de Akademie
komende tweede luitenant geen praktische menschenkennis heeft, wie zal het
verwonderen of wie zal het hem ten kwade duiden? Maar ook in theoretisch opzicht
wordt voor de onderlegging in die richting bedroevend weinig gedaan om den a.s.
2530 troepenleider voor zijn zoo uiterst moeilijke taak berekend te maken. Het wordt hoog
tijd, dat ook op dit terrein de nieuwe koers wordt ingeslagen en dat in het militair
onderwijs beter dan tot dusver het begrip tot uiting komt, dat de officier in de
eerste plaats *menschen* te leiden krijgt die gewoonlijk nog in de Sturm und
Drangperiode verkeerende en, zij het vaak onbewust, zoekende zijn naar houvast in het
2535 leven, uiterst moeilijke elementen zijn om te leiden.
Door met zulke soldaten te praten, kan de officier zooveel ten goede doen, kan hij
hen leeren begrijpen en zij hem, een eerste vereischte voor het onmisbare vertrouwen.
Maar daartoe is het in de eerste plaats noodzakelijk, dat er continuïteit is in het
samenzijn van officier en troep, dat er een eind komt aan het eeuwigdurend
2540 overplaatsen, waarvan het gevolg is, dat de commandant zijn onderhebbende officieren
en dezen hun onderofficieren en soldaten niet leeren kennen, dat men vreemd blijft
tegenover elkaar en dat van een wederzijdsch nader treden, van een leeren kennen en
waardeeren als mensch, geen sprake kan zijn. Kan men van zulke te hooi en te gras
bijeenge worpen menschen, die eigenlijk nooit gelegenheid hadden elkander eens flink
2545 in de oogen te zien, in beslissende oogenblikken onwankelbaar vertrouwen en geloof in
elkaar verwachten? Zeker, de normale diensttijd is kort, slechte luttele maanden
brengt de burgersoldaat in de gelederen door — maar dat is des te meer reden om ook
buiten het bepaalde dienstverband elke gelegenheid aan te grijpen om den mensch in
den soldaat te leeren kennen. Misschien zijn er, die meenen, dat zulke
2550 samensprekingen als majoor Bruyn nu bij zijn bataljon heeft ingevoerd, een gevaar
zijn voor de discipline; die van oordeel zijn, dat vóór alles de afstand moet bewaard
blijven. Wij vreezen, dat dezulken een schijndiscipline kweeken, die, ja, voor het
uiterlijk en wanneer er niets bijzondere geschiedt, wellicht de illusie geeft van een
gedisciplineerd leger, maar die, in geval het ernst wordt en wanneer er méér gevraagd
2555 wordt dan een min of meer volgens de voorschriften gebracht saluut, als een mooie
zeepbel ineenzakt.
De Hollandsche soldaat gehoorzaamt en eerbiedigt in werkelijkheid alléén den
officier, die hart voor zijn troep heeft, die tracht met tact zijn levensstrijd te
doorgronden en te begrijpen, die geen schijnbelangstelling voor hem heeft; maar die
2560 tévens met ijzeren wil, welke van geen toegeven weet, opvolging eischt van
noodzakelijk geachte bevelen en deze afdwingt desnoods met levensgevaar, en in wien
hij een vertrouwenwekkende kennis van de taak, waarvoor hij staat, aanwezig voelt.
Dát en anders niets geeft het dat den officier stempelt tot den aanvoerder, wien de
troep blindelings in het vuur volgt. Andere aanvoerders ondermijnen "het gezag."
2565 Wellicht méér nog dan in den tijd, toen Alfred de Vigny zijn *Grandeur et servitude*
militaires schreef, geldt voor den modernen leider de eisch van volkomen
zelfverloochening. Een op democratische leest van den aanvoerder hooger innerlijke
deugden dan waarmede vroeger kon volstaan worden. Hij moet, naast technische kennis,
in de eerste plaats als mensch overwicht hebben. De nieuwe koers vraagt geen slapper,
2570 maar een ándere discipline dan, naar wij meenen, tot dusverre door velen gehuldigd
werd.

Uit Belgisch-Vlaanderen.

Vlaanderen's lijden vóór 200 jaar. — "De kneuzgnde oorlogszucht doorploegde
Vlaandrens beemden..." Dat Tollens-woord heeft zich wèl dikwijls bewaarheid in de
2570 wereldgeschiedenis. En misschien is er zelden grooter overeenkomst geweest met den
worstelstrijd onzer dagen dan in den tijd van den Spaanschen Successie-oorlog. Alleen
de rollen en de massa's der strijdenden verschillen. Men kent de verhoudingen der
partijen. Karel II van Spanje had bij testament Filips van Anjou, den tweeden zoon
van den dauphin, tot eenigen erfgenaam der Spaansche kroon aangewezen. Tegenover dit
2575 stijgen van de macht der huizen Bourbon en Habsburg zocht evenwel keizer Leopold
steun in een verbond met Engeland, Nederland, Pruisen, Portugal en Savoye (Haafsche
[Haagsche?] Verbond van 1701); zoo ontbrandde de oorlog, die vooral de gevaarlijke

overmacht van "le Roi Soleil" zou stuiten. De dichter, die, als een andere Vondel
2580 tijdens de Nederlandsch-Engelsche zee-oorlogen, de tijdsgebeurtenissen van 1702-15
bezong, was... Jan van Gijsen 1), de gewoonlijk als prulpoët gebrandmerkte
Amsterdamsche ex-wever, wiens lof eenmaal door een Langendijk werd verbreid. Tusschen
den vroegen dood van koning-stadhouder Willem III (19 Maart 1702), wiens 51sten
jaardag hij nog kort te voren bezongen had, en den vrede van Antwerpen behandelt hij
2585 heel het Vlaamsche landschap, dat wij, als nu, door den wreeden oorlog zien
verwoesten. In 1708 is het Oudenaarde, dat wij zien vallen. Van Gijsen maakt ons den
strijd (wij gebruiken gemakshalve de tegenwoordige spelling) met de verzen:
Het Bondgenooten-heir, gewoon te zegepralen.
Sloeg eerst de Fransche macht bij Oudenaerde uit 't veld,
Ging Vlaandren en Artois een rijken buit afhalen,
2590 En drong voorts zegerijk, heldhaftig, met geweld
Door Frankrijk's borstweer heen en na lang overwegen,
Slaat zich ten laatste neer voor Rijssels sterken wal.
Hier krijgen we, ook al in Vondels manier, een stukje geschiedenis op de reis mee:
"Wat dat oud Lille, of nu Rijssel, heeft geleden in den Bourgondischen krijg, te
2595 melden, waar te lang" en
Wat schatten Lodewijk aan Rijssel heeft verkwist
In 't maken van 't kasteel en allerhande werken,
Is ieder, maar wel 't best hem en Vauban, bewust,
En hoe hij Meenen deed om Rijssels wil versterken,
2600 Opdat hij nimmer weer wierd in zijn Rijk ontrust, overgoten,
Die schoone flonkerbagge in Neerlands steden
Dit groot West-Vlaanderen hoofd, met welvaart kroon,
Wierd in Augustus door het heir der Bondgenooten
In 't aanzien van den Nijd belegerd.
2605 De 3de September 1709 volgt de overwinning "der sterke Doornik, en deszelfs
zoogenaamd onverwinnelijk kasteel":
Het sterke Doornik, dat een ijzren muur verstrekte,
En nevens Rijssel als een voormuur van geweld,
Versailles' weeldrig Hof beschermde en versterkte,
2610 En 't oversterk kasteel ligt zegerijk geveld
Voor Hertog Marlenbourg en Prins Eugenius' voeten.
waarna "Joan Willem Friso, 't hoofd van Nassau's eedle looten, De schrik en
geeselzweep voor Lodewijk den Grooten", Bergen in Henegouwen doet vallen.
Waarna het sterk Douai terstond van alle kanten
2615 Wierd ingesloten en voor wiens gevreesden wal
De jonge Oranjezon zijn zegestandaard plantte,
Omringd van krijgsvolk en van gravers zonder tal.
Natuurlijk wordt ook de roemlooze dood van Friso, in 1711, die aan den Moerdijk
verdronk, niet vergeten, maar het keeren van de krijgskans in het voordeel van
2620 Lodewijk XIV (bij Denain) en in dat van Oostenrijk (Oostenrijksch garnizoen in Namen,
Doornik, Meenen, Yperen, Veurne en het fort Knokke) wordt bij Van Gijsen niet
vermeld, althans niet in zijn hiergenoemde "Werken". - Cor. J. G.

1) Aan dezen tot heden m. i. ten onrechte uit ons paradijs der Letteren verdreven Jan van
2625 Gijsen zal mij gelegenheid gegeven worden een studie te wijden in het eerstvolgen jaarboek van
"Amstelodamum".)

ONDER EN STREEP.

Ons Oorlogsdagboek.

2630 (Vervolg.)
8 Nov. Amerika protesteert tegen de door de Duitschers voorgenomen vernieling van de
kolenmijnen in België.
- Te Kiel heeft de rijksdagafgevaardigde Noske aan het hoofd Van den gevormden
Soldatenraad het geheele gezag in handen genomen. De officieren werden ontwapend; de
2635 koninklijke standaard van prins Heinrich is van het koninklijk slot omlaag gehaald.
- Volgens reizigers uit Hannover zijn daar 30 automobielen aangekomen met
revolutionaire soldaten, die de kazernes in bezit namen.
- De besturen der Deutsche socialistische partij en de socialistische Rijksdagfractie
eischen dat de keizer en de kroonprins uiterlijk heden, Vrijdagmiddag, zullen
2640 aftreden, bij gebreke waarvan de sociaal-democraten uit de regeering zullen treden.
- De Deutsche gevolmachtigden hebben de wapenstilstandsvoorwaarden ontvangen met de
mededeeling, dat uiterlijk Maandagmorgen 11 uur bericht van aanneming of verwerping
moet zijn ingekomen. Foch weigert voorloopige schorsing der vijandelijkheden.

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

- 2645 - De buitenlandsche arbeiders van Krupp worden ontslagen.
- De Rijkskanselier dient zijn ontslag in.
- De revolutionaire beweging in Duitschland schijnt niet in de meest radicale richting te zullen gaan.
- Servië protesteert tegen de bezetting van Dalmatië door de Italianen.
2650 - Wilson doet een beroep op de bevrijde volken van O.-H., om de hervormingen zonder geweldpleging en machtsmisbruik door te voeren.
- De termijn van het soc. dem. ultimatum aan den keizer is voorloopig verlengd.
- Het Pruisische ministerie treedt af; het nieuwe zal bestaan uit twee vertegenwoordigers van elke partij der meerderheid.
2655 - Ook het Duitsche centrum stelt zich op heb standpunt, dat het heengaan van den keizer een verlichting in den toestand zou brengen.
- Engeland noodigt de dominions uit voor de a.s. geallieerde conferentie ter bespreking van de praktische toepassing der vredesregeling.
- Minister Barnes treedt uit de Labour Party omdat hij de coalitie alsnog trouw wil blijven tot de vrede ondertekend is.
2660 - De hertog van Brunswijk treedt af.
- De Duitsche keizer en de kroonprins hebben afstand gedaan van den troon. Een constitueerende vergadering zal beslissen over den staatsvorm.
- De Beiersche republiek is uitgeroepen.
- De Oostenrijksch-Hongaarsche regeering protesteert te Berlijn tegen den opmarsch
2665 der Beieren in Tirol.
- De termijn van het ultimatum der sociaal-democraten wordt verlengd met het oog op den wapenstilstand.
- Ook in Zwitserland breekt de revolutionaire beweging los.
2670 9 Nov. De arbeiders- en soldatenraad te Berlijn proclameert de algemeene staking.
- Ebert, opgetreden als rijkskanselier, richt een oproep tot de bevolking om de nieuwe regeering te steunen en de orde te helpen bandhandhaven.
- Bosnië sluit zich aan bij Z-Slavië.
- De Engelse rukken Odessa binnen.
2675 - De revolutie is in Berlijn uitgebroken en heeft een nagenoeg onbloedige overwinning behaald.
- De afgetreden Duitsche keizer en kroonprins komen met gevolg bij Eysden op Nederlandsch grondgebied.
10 Nov. Duitschland aanvaardt de wapenstilstandsvoorwaarden.
- In Wurtemberg wordt de republiek geproclameerd.
2680 - Te Berlijn treedt het driemanschap Ebert-Scheideman-Landsberg op.
- In Nederland wordt tot gedeel[te]lijke demobilisatie besloten.

Nederland en de Oorlog.

De moderne arbeidersbeweging.

- 2685 De Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Nederland en het Nederlandsch Verbond van Vakvereeningen hebben thans, volgens de hier volgende definitieve formulering een manifest gepubliceerd aan de Nederlandsche Arbeidersklasse:
Kameraden.
De geweldige bewegingen, welke Europa in haar voegen doen kraken, naderen de grenzen
2690 van ons land en roepen ook de Nederlandsche arbeidersklasse tot de vervulling harer historische taak. Van Rusland is de autocratie vernietigd, in Oostenrijk en thans ook in Duitschland hebben de arbeiders onder leiding der sociaaldemocratie de macht in handen genomen. Wij, Hollandsche, modern georganiseerde arbeiders, begroeten deze
2695 feiten met onverdeelde vreugde. Eén met de arbeidersbeweging in het buitenland, eischen ook wij thans van de regeerende klasse van het eigen land groote en forsche verbeteringen van arbeids- en levensvoorwaarden van allen, die met werken in hun
2700 onderhoud moeten voorzien. In een Zondagavond en -nacht gehouden vergadering van de besturen van S. D. A. P., N. V. V. en Sociaal-Democratische Kamerfractie, welke bijgewoond werd door de vertrouwensmannen van partij en vakbeweging uit de groote steden, in [=is] besloten het reeds voor onze beweging uitgeschreven congres te
2705 vervroegen en te beleggen op Zaterdag en Zondag 16 en 17 November a.s.
Een door genoemde vergadering ingestelde commissie heeft een program van eischen geformuleerd, welke aan het congres ter bespreking en aanvaarding zullen worden voorgelegd en die door de modern-georganiseerde arbeidersbeweging aan de Regeering
2705 zullen worden gesteld. Het program luidt als volgt:
Program van eischen.
1. Onmiddellijke demobilisatie, met uitkeering van bekoorlijke vergoedingen, zolang de gedemobiliseerden werkloos zijn.
2. Onmiddellijke invoering van algemeen vrouwenkiesrecht; kiesrecht voor alle

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 november 1918

- 2710 meerderjarigen.
3. Afschaffing der Eerste Kamer.
4. Dekking der kosten van alle crisisuitgaven en sociale maatregelen door heffingen ten laste van het groot-kapitaal en van het grondbezit.
5. Socialisatie van alle bedrijven, die daarvoor in aanmerking komen.
- 2715 6. Snelle en afdoende voorziening in den woningnood.
7. Verbetering van den toestand der kleine boeren.
8. Inwilliging van alle eischen van het program van den Bond van Ned. Dienstplichtigen.
9. Intrekking der stakingswetten van 1903.
- 2720 10. Levensmiddelenvoorziening als gemeenschapszorg, met samenwerking van boeren, landarbeiders en verbruiksorganisaties. Regeling van productie en aanvoer.
11. Invoering van Staatspensionneering op 60-jarigen leeftijd.
12. Aanvaarding en tenuitvoerlegging van de internationale eischen der vakvereenigingen op het gebied der sociale wetgeving (program van Bern).
- 2725 13. Onverwijld invoering van den wettelijken 8-urendag en van den 6-urendag voor ondergrondschen mijnarbeid.
14. Volledige werkloozenzorg onder beheer der arbeidersorganisaties.
15. Belangrijke verhooging der salarissen van werklieden en lagere ambtenaren in publieken dienst en van het spoorwegpersoneel.
- 2730 Kameraden!
De leiding van S. D. A. P. en N. V. V., welke gij gedurende de gansche oorlogscrisis hebt gevolgd, verwacht van u, dat gij als één man achter haar zult staan, nu groote dingen van u worden geëischt. Zoo ooit, dan is thans eendracht en eenswillendheid de
- 2735 eerste eisch! Laat niets u onderling verdeelen! Bespreekt de eischen in eigen kring, onder leiding van uw besturen. Geeft uw afgevaardigden naar het congres mandaat! Hoedt u voor onberaden stappen! Volgt slechts hen, die gij zelf hebt gekozen! Wacht af, en houdt u bereid voor het parool, dat het congres u zal geven! Toont u waardig den grooten tijd waarin gij leeft! Op voor de verwezenlijking onzer eischen! Op voor
- 2740 den strijd voor de vrijmaking uwer klasse!
Het Partijbestuur der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij: W. H. VLIEGEN, Voorzitter. J. W. MATTHIJSEN, Secretaris. Het Bestuur van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen: J. OUDEGEEST, Voorzitter. EDO FIMMEN, Secretaris.
- 2745 **Uit de revolutionaire arbeidersbeweging.**
Het Landelijk Revolutionair Socialistisch Comité heeft in zijn in den afgelopen nacht gehouden vergadering de volgende eischen aangenomen:
- 2750 1e. Directe aftreding van de regeering en van de gemeentebesturen. Instelling van een volksregeering op den grondslag van de Raden van Arbeiders en Soldaten;
2e. Overgang tot de afschaffing van het privaat bezit door alle bedrijven die daarvoor in aanmerking komen, onder beheer der arbeidersvereenigingen te brengen en de andere onder voortdurende controle der vakvereenigingen;
3e. Invoering van een maximum-8-urigen werkdag, als overgang naar den 6-urigen arbeidsdag, zoo mogelijk door de arbeiders zelf. En de mijnen directe invoering van
- 2755 den 6-urendag;
4e. oogenblikkelijk vrijlating van alle dienstweigeraars, politieke gevangenen en milters;
5e. afschaffing van het bestaande politieregime en handhaving van de orde door de arbeiders zelf;
- 2760 6e. opheffing van alle wetten, die de vrijheid van beweging van arbeiders en soldaten belemmeren. Verovering van het recht van demonstratie;
7e. onmiddellijke demobilisatie met behoud v«n wapens;
8e. afschaffing van alle indirecte belastingen en belasting uitsluitend op het kapitaal en de hooge inkomens;
- 2765 9e. opheffing van de staats-schuld en verbeurdverklaring van alle oorlogswinst;
10e. afschaffing van het koningschap en de diplomatie;
11e. een minimum bestaan voor alle arbeiders en daarmee gelijkgestelden, dus ook voor de gedemobiliseerden; benevens inbeslagneming van de overtollige woningruimte ten bate van hen die daaraan behoefte hebben;
- 2770 12e. gelijkberechtigtheid van man en vrouw; verbod van fabricage en verkoop van sterke dranken;
De agitatie van deze eischen zal Woensdag a.s. beginnen. Te Amsterdam zullen dien dag des middags in "Handwerkersvriendenkring", en des avonds in de Beurs van den Diamanthandel openbare vergaderingen worden belegd voor arbeiders en soldaten.
- 2775

"De Tribune" bevat een manifest van het partijbestuur der S. D. P. gericht aan de arbeiders er, soldaten van Nederland en aan de mannen en vrouwen van stad en land om soldatenraden te vormen en den arbeid neer te leggen en aldus de socialistische republiek ook in Nederland te stichten. Het blad eischt het aftreden van burgemeester Tellegen.

2780

Men meldt ons uit Leiden:

Maandagavond had het Plaatselijk Arb. Secretariaat te Leiden een vergadering belegd in de Graanbeurs, waar de heer Akkerman (vrije soc.) protesteerde tegen de veroordeeling van Tem Mooney, en het Kamerlid dr. Van Ravensteyn de Russische revolutie schetste en tot voorbeeld aan het Ned. proletariaat stelde. Hij wekte ten slotte op soldaten- en arbeidersraden te vormen en de algemeene werkstaking te proclameeren. De zaal was geheel met soldaten en arbeiders gevuld, terwijl nog 400 buiten stonden, die ten slotte in Zomerzorg vergaderden. Na de openbare vergadering bleef het revolutionair comité in huishoudelijke vergadering bijeen.

2785

2790

De vluchtelingen naar Frankrijk terug.

Men meldt ons uit Rotterdam: De "Batavier III" is vanmorgen te vier uur met de eerste 300 vluchtelingen uit de H. A. de L.-loods naar Dieppe vertrokken. Vanavond volgt waarschijnlijk de "Batavier VI".

2795

De revolutie in Duitschland.

Men meldt ons uit Zevenaar: Uit Duitschland terugkeerende geïnterneerde verlofgangers uit Bergen dragen allen roode strikken. De soldatenraden geven verlofpassen, zoowel voor binnen- als voor buitenland. Ik sprak twee in burgerkleeren gestoken Duitsche militairen van het vliegekamp te Leverkusen bij Keulen. Zij hadden briefjes, gestempeld door den Soldatenraad van Keulen, waarop stond: goed voor verlof naar Nederland over Elten. Arbeiders uit Duitschland zijn gisteren niet meer teruggekomen, ofschoon bij Krupp niet gewerkt wordt. Te Elten wordt sedert gistermiddag weer scherper op de passen gelet; zelfs werd eene dame het passeeren belet, omdat zij verzuimd had, te Arnhem een "Sichtvermerk" op de pas te laten zetten. Militairen zijn in de Duitsche grensplaatsen schier niet meer aanwezig; hier en daar loopt eene patrouille, doch 't is zeer rustig. De treinen uit Duitschland komen op tijd aan met niet veel passagiers.

2800

2805

2810

De wapenstilstand.

Uit Groningen wordt aan de "N. R. Ct." gemeld: Toen hedenmorgen de bladen heb bericht verspreidden, dat de wapenstilstand geteekend was, staken al aanstonds velen de driekleur uit, en zeer vele anderen volgden dit voorbeeld. Ook het gemeentebestuur liet het stadhuis vlaggen, zoodat de stad al betrekkelijk vroeg in den voormiddag het aanzien van feestvierende plaats had. Even over negenen weerklonk het gebeier van de groote klokken in den Martinitoren, waarop andere kerktoerenklokken met hun gebimbam volgden. Het was een sein voor de hoofden van alle onderwijsinrichtingen om niet te beginnen met de lessen, en eenige oogenblikken later zag men drommen jongens en meisjes, kleuters en hoog uit de kluiten geschoten jongelieden in breede rijen getooid met oranje door de bevlagde stad gaan. De studentensociëteit Mutua Fides op de Groote Markt was weldra het middelpunt van uitbundige vroolijkheid. De voor de kroeg verzamelde menigte zong met de studenten vaderlandsche en studentenliederen. Het werd steeds drukker in de stad, de koffiehuisen zaten vol en de kooplieden in oranje maakten goed zaken. Om 2 uur precies werd op aanstichting van den burgemeester in alle kerken een samenkomst gehouden. Het college van B. en W. woonde de godsdienstoefening bij in de A-kerk, die voor dit doel aan de vrijzinnigen (Remonstranten, Lutherschen, Doopsgezinden en vrijzinnig Hervormden) was afgestaan, en waar ds. Bisschop Boele voorging. De meeste kerken waren vol. In de synagoge, waar ten teeken van vreugde alle lichten waren ontstoken, werd bij de geopende Heilige Arke het gebed voor het Koninklijk Huis uitgesproken. Tegen 3 uur was het op de Groote Markt zwart van de menschen, als op een nationalen feestdag. Men zag er Belgische geïnterneerden hossende met Nederlandsche militairen; men zag studenten, soldaten en straatjongens broederlijk vereenigd op wagens rondrijden. Precies 3 uur trok van drie plaatsen van het groote plein een muziekcors uit om een tocht door de stad te maken. Elk corps had voor en achter zich een drom van zingende en pretmakende menschen en keerde tegen halfvijf naar het punt van uitgang terug, om daar uiteen te gaan. Er heerschte een prachtige stemming. Morgen onthaalt het bestuur door Vereeniging voor Volksvermaken de leerlingen van de openbare lagere kosteloze scholen.

2830

2835

2840

De Spaansche griep.

Naar wij vernemen heeft het raadslid de heer E. van Dien verlof gevraagd de volgende vragen tot B. en W. te richten: 1o. Welke maatregelen zijn door B. en W. genomen naar aanleiding van het besluit van den gemeenteraad d.d. 30 Oct. j.l. met betrekking tot
2845 het heerschen te Amsterdam van Spaansche griep. 2o. Zijn B. en W. bereid alle ambtelijke adviezen en berichten, ook die welke hen voor 30 Oct. j.l. hebben bereikt naar aanleiding van het heerschen der genoemde ziekte den raad over te leggen?

De demobilisatie en de geïnterneerden.

2850 De directeur der Gemeente-Arbeidsbeurs vestigt de aandacht op het volgende: In deze gemeente werken op onderscheidene fabrieken en werkplaatsen nog een beduidend aantal geïnterneerde buitenlanders. Het is altijd het standpunt der regeering geweest, dat deze geïnterneerden geen plaatsen in mogen nemen, die door Nederlandsche werkkrachten
2855 kunnen worden bezet. Minder dan ooit mag dat thans het geval zijn, nu een belangrijk deel van de gemobiliseerde arbeiders naar huis wordt gezonden en daarenboven een groot aantal werklieden in de oorlogsindustrie ontslagen zullen worden. Aan werkgevers, die geïnterneerden in dienst hebben, wordt dan ook dringend aangeraden deze werkkrachten zoo spoedig mogelijk door Nederlandsche te vervangen. En aan de
2860 Nederlandsche werklieden, die in hun vak geen herplaatsing kunnen vinden, terwijl in dat vak nog geïnterneerden werkzaam zijn, wordt aangeraden, zulks onmiddellijk te berichten aan de Gemeente-Arbeidsbeurs, Passeerdergr. 30/32.

Vervolg Telegrammen en Oorlogsnieuws.

De revolutie in Duitschland.

2865 **De Duitse regeering aan de proletariërs van alle landen.**

BERLIJN, 12 Nov. (W. B.) De vertegenwoordigers van de beide soc.-dem. partijen richtten aan den rijksdagafgevaardigde Branting door bemiddeling van den Duitschen gezant te Stockholm het volgende telegram: Waarde partijgenoot. De nieuwgevormde
2870 soc.-dem. Duitse regeering heeft de wapenstilstandsvoorwaarden van de Entente aangenomen, opdat het bloedvergieten geen uur langer zou duren. Wij, socialisten van beide, tot dusver gescheiden, thans in den vredesarbeid verbonden soc.-dem. partijen, richten een oproep aan de proletariërs van alle landen. Wat de leiders der Entente
2875 eischen, dient voor een deel niet meer alleen als waarborg tegen hervatting van de vijandelijkheden, hetgeen ook zonder dat onmogelijk is, sinds het militaire geweld door het schitterend optreden van de rev. arbeiders en soldaten is omvergeworpen. Maar enkele voorwaarden bedreigen veeleer het fysieke bestaan van het bevrijde
2880 Duitse volk, dat den vrede wil. De blokkade zal worden voortgezet; Duitschland moet de bezettingstroepen van de Entente voeden en tegelijkertijd een groot aantal transportmiddelen, als lokomotieven, waggons en lastauto's uitleveren. Al deze
2885 transportmiddelen zijn onontbeerlijk voor een geregeld en snelle vervoer van de troepen en voor de instandhouding van de volksvoeding. De wegvoering ervan doet de moeilijkheden bij de levensmiddelenvoorziening tot het onhoudbare toenemen; zij bedreigt talloze onschuldige vrouwen, kinderen en zieken rechtstreeks met den
2890 hongerdoed. De dag van de vrijheid en den vrede mag niet de dag van den dood van millioenen worden. Overeenstemming en verbroedering tusschen de volkeren kunnen niet verwezenlijkt worden, wanneer op de beëindiging van den strijd met de wapenen de hongeroorlog tegen weerloozen meet volgen. Wij roepen de kameraden in de tegen
Duitschland verbonden landen op om hun stemmen met de onze te vereenigen. U, waarde Branting, richten wij het verzoek aan de Internationale dit beroep over te brengen.
(W.g.) Eduard Bernstein, Oskar Cohn, Karl Kautsky, Herman Molkenbuhr, Herman Müller, Wilhelm Pfannkuch.

De vergadering van den Arbeidersraad te Berlijn.

2895 BERLIJN, 12 Nov. (H. N.) Over het verloop van de eerste groote vergadering van den arbeiders- en soldatenraad, die gistermiddag in het circus [=circus] Busch plaats vond, deelt de "Vorwärts" mede: De mededeeling van rijkskanselier Ebert over de vereeniging van de beide socialistische richtingen veroorzaakte een luid gejuich. Verschillende pogingen van de Spartacus-groep om te storen werden onderdrukt. Er is
2900 geen twijfel aan dat het samengaan der socialistische partijen in overeenstemming was met den wil der geheele vergadering. Dit kwam ook duidelijk tot uitdrukking bij de daarop volgende beraadslagingen over het kiezen van een comité van actie van den arbeiders- en soldatenraad. Hiervoor was eene lijst opgemaakt, waarop slechts
2905 onafhankelijken en mannen van de Spartacusgroep stonden, naast Barth en Richard Müller en anderen, Ledebour en Liebknecht en Rosa Luxemburg. En nu werd in openlijke tegenspraak met de van te voren door Haase bevestigde mededeeling betreffende de evenredige regeeringsvorm verlangd, dat het comité van actie geheel uit

onafhankelijken socialisten zou worden samengesteld. Dit verwekte dadelijk ontstemming en hevig protest der vergadering."

2910 Voor alles stonden de vertegenwoordigers der soldaten eenstemmig op den eisch tot
eene evenredige samenstelling van het comité van actie. Bij de debatten over de
lijsten kwam het meermalen tot stormachtige verklaringen en in gelijke mate als door
de uiterste linkervleugel verlangd werd dat hunne kandidaten gekozen zouden worden,
2915 wies de stormachtige begeerte der vergadering dat het comité van actie van den
arbeiders- en soldatenraad evenredig uit vertegenwoordigers van beide partijen zou
worden samengesteld. Ten slotte kwam men tot overeenstemming. Er werd een uit twaalf
leden evenredig comité van actie samengesteld. Ook uit de berichten van andere bladen
blijkt, dat de groote meerderheid der vergadering de vereeniging der beide partijen
2920 verlangde en de pogingen der meerderheidsocialisten uit te sluiten beslist afwees.
Zoo werd Liebknecht, die rustig in den vorm, maar zakelijk en uiterst sterk Ebert en
zijne regeering aanviel, herhaaldelijk door luid geroep van "eenheid" onderbroken.
Vooraf de vertegenwoordigers der soldaten en onder hen de Zaterdag bevrijde kapitein
von Berfelde kwamen er voor op, dat de belangen der beide richtingen op gelijke wijze
in het oog gehouden zullen worden. Tot degenen die het uitsluiten der
2925 meerderheidsocialisten verlangden, behoorde ook de voorzitter Barth. Toen hem dit
niet gelukte, stelde hij voor namens het bureau 9 onafhankelijken en 2
meerderheidsocialisten in den arbeiders- en soldatenraad te kiezen. Toen de
vergadering ook dit voorstel verwierp besloot men tot de keuze op den grondslag van
volkomen evenredigheid en hiertoe werd overgegaan.

2930 **FRANKRIJK.**

De aankondiging van den wapenstilstand.

PARIJS, 12 Nov. (Havas.) De sluiting van den wapenstilstand werd te Parijs
aangekondigd door kanonschoten op het Champ du Mars. De bevolking was niet verrast
door de gebeurtenis, want men wachtte van uur tot uur erop en had vast bij voorbaat
2935 alle magazijnen, waar vlaggen werden verkocht, leeggehaald.

DUITSCHLAND.

De dood van den kroonprins?

Het "Vad." bevestigt het bericht van den dood van den kroonprins. Het blad zegt, dat
2940 toen de kroonprins Zondagavond over de Nederlandsche grens wilde gaan, hij door een
Duitsche wacht werd aangehouden. Hij keerde toen terug, maar Maandagmorgen trachtte
hij nogmaals over de grens te komen. Er ontstond toen een gevecht, waarin de
kroonprins viel.

2945 **POLEN.**

De Poolsche republiek.

BAZEL, 12 Nov. (Havas.) Volgens een telegram uit Krakau wordt het militair gezag van
de nieuwe regeering van de Poolsche republiek te Lublin uitgeoefend door generaal
Ryds, die generaal Pilsowski vertegenwoordigt. Het geheele garnizoen heeft den eed
2950 afgelegd aan de nieuwe regeering, die meer dan 30.000 soldaten tot haar beschikking
heeft. Generaal Siledcelis, uit Magdeburg ontslagen, moet op weg zijn naar Warschau.

VEREENIGDE STATEN.

Voorloopig geen demobilisatie van de vloot.

2955 WASHINGTON, 12 Nov. (Reuter.) Minister Daniel maakt bekend, dat geen onmiddellijke
stappen zullen worden gedaan tot demobilisatie van eenig deel der der Amerikaansche
zeestrijdkrachten.

SERVIË.

2960 **Groot-Servië.**

PARIJS, 12 Nov. (Havas.) De "Petit Parisien" verneemt uit Genève: Het dokument,
waarin de stichting wordt vastgelegd van een nieuwen staat van Serviërs, Kroaten en
Slovenen is Zondagavond geteekend door de vertegenwoordigers van de Servische
regeering en vertegenwoordigers van den nationalen raad van Lagreb. De nieuwe staat
2965 zal 13 millioen zielen omvatten.

BELGRADO, 12 Nov. (Havas.) Te Serajewo is een raad van het Bosnische volk ingesteld.
De Servische regeering, tijdelijk te Vitegrad gevestigd, heeft op zijn verzoek
dadelijk troepen gezonden, welke Vrijdag te Serajewo zijn aangekomen. De regeering,
2970 samengesteld uit negen personen, heeft dadelijk aansluiting van Bosnië en Herzegowina
bij Joego-Slavië geproclameerd.

DE PERS.

De arbeiderseischen.

2975 De Nieuwe Rotterdamsche Crt. meent, dat het te voorzien was dat de volksbeweging, in
Duitschland ingezet, ook ons land niet onberoerd zou laten. Onder deze
omstandigheden, zegt het blad, is te begrijpen, dat het heden openbaar gemaakte
program van hervormingen, waartoe de S. D.-A. P. den tijd rijp acht, in groote
2980 hoofdzak sociale veranderingen op het oog heeft. Belangrijke politieke eischen staan
or op het programma slechts twee: Invoering van vrouwenkiesrecht, met nieuwe
verkiezing van de Tweede Kamer; en afschaffing van de Eerste Kamer. Wat den eersten
eisch aangaat, de invoering van algemeen kiesrecht, dat is niet een specifiek
2985 sociaaldemocratisch verlangen. Onze lezers zullen zich herinneren, dat reeds vroeger
ook in dit blad is bepleit, het algemeen vrouwenkiesrecht in het leven te roepen. Wij
hebben het altijd betreurd, dat het vorig kabinet niet den moed heeft gevonden, dit
vraagstuk practisch aan de orde te stellen, en door te zetten. Invoering van algemeen
vrouwenkiesrecht leek ons, hoe men ook overigens daarover dacht, door den oorlog
2990 onafwijsbaar geworden. De vrouwen in alle landen hebben zich in de laatste vier jaren
ten minste even goede staatsburgers getoond als de mannen, en er is geen argument te
vinden, om de vrouwen het kiesrecht te onthouden.
Invoering van vrouwenkiesrecht behoort, dunkt ons, op verzet niet te stuiten. En dat
deze vergadering in het kiezerscorps, zoodra zij haar beslag zal hebben gekregen,
door ontbinding van de Tweede Kamer en nieuwe verkiezing zal moeten worden gevolgd,
2995 behoeft geen betoog. Wat de afschaffing van de Eerste Kamer aangaat, deze zal op het
oogenblik niet kunnen plaats hebben zonder staatsgreep. Uit het socialistisch
manifest blijkt niet of dit de bedoeling is. Logisch zou zijn, zoo men zich op het
standpunt plaatst, dat het volk in zijn ganschen omvang, zoo vrouwen als mannen, over
hel bestuur van het land en de innerlijke organisatie van den staat moet beslissen,
dat dan eerst de nieuwe Kamer, die op grond van hetzooeven behandelde punt zal
3000 worden verkozen, over al of niet handhaving van de Eerste Kamer beslissen zal. Dat
dan de kansen van dit laatste college er goed voor zullen staan, zouden wij durven
betwijfelen. De Eerste Kamer heeft zich hier te lande niet populair weten te maken,
en zij heeft vooral in de latere jaren haar positie verzwakt, doordat zij te dikwijls
als partij-instrument opgetreden is. Theoretisch is er voor het behoud van eene Kamer
3005 van revisie, eene Kamer, die buiten het partijgewoel staande, en afzijdig van
plotselinge opwellingen en meeningen van den dag, de wetsontwerpen aan duurzame
beginselen van recht toetst, veel te zeggen. Practisch is de Eerste Kamer ten onzent
dit niet geworden. Zij heeft bevoegdheden, die eene Kamer van revisie in geen geval
hebben moest, het begrootingsrecht b.v., en heeft zich meer dan eens eene politieke
3010 roeping toegeëigend, die niet op haar weg ligt.
Daarbij komt dat men er nimmer in is geslaagd, eene organisatie van de Kamer in het
leven te roepen, die ook maar eeniger mate voldoet, en geen van degenen, die over
hervorming van dit deel der wetgevende macht hebben geschreven, is er in geslaagd,
eene betere samenstelling aan de hand te doen. Zoo is de Eerste Kamer, onder welk
3015 bewind ook, dat aan het roer was, nagenoeg nimmer eene opbouwende kracht gebleken,
maar wel menigmaal een sta-in-den-weg. Haar heengaan zou daarom door weinigen worden
betreurd. Onmisbaar bestanddeel van een geordenden staat is zij niet; er zijn staten,
waar men het zonder een Twee Kamer-stelsel doet. Wij, voor ons, erkennen, gelijk
gezegd, in theorie het nut, dat eene Kamer van revisie kan doen, doch daar ook wij
3020 ons onmachtig moeten verklaren op het oogenblik uit de gevestigde maatschappelijke
organisatiën eene Eerste Kamer te doen samenstellen, die kans zou hebben, aan de
behoefden tegemoet te komen, zouden wij, wanneer de meerderheid in het land de
afschaffing van het college verlangt, ons zonder hartzeer daarbij neerleggen. De
sociale eischen van het program zijn veel belangrijker, dan de politieke. Ook
3025 daaronder zijn er verschillende opgenomen, die niet specifiek socialistische eischen
mogen worden genoemd. Wanneer wij daaronder b.v. zien eene nieuwe regeling van de
salarissen van ambtenaren, beambten en werklieden van het personeel in publieken en
semi-publieken dienst, nieuwe regeling, die natuurlijk eene verhooging zal zijn, dan
mogen wij opmerken, dat ook wij in dien zin menigmaal hebben gepleit.

3030 Staatspensionneering is ook voor vele "burgerlijke" partijen geen nieuw of verrassend
punt; of de aanvang van de pensioneerende 60- of 65-jarige leeftijd zal worden,
raakt het beginsel niet. Socialisatie van alle bedrijven, "die daarvoor in aanmerking
komen", is een rekbaar begrip. Socialisatie zal wel hetzelfde beteekenen als
overheidexploitatie, en het woord zal wel gekozen zijn om aan den eisch een
3035 socialistisch tintje te geven. Maar zulk eene eene socialiseering heeft ook voor
menig nier-socialistisch staatsburger niets afschrikwekkends.
Wat het loonvraagstuk betreft meent het blad dat de looneischen, thans ten aanzien
van de werklieden en ambtenaren in publieken dienst gesteld, natuurlijk in

3040 looneischen voor het particulier bedrijf hun echo zullen vinden. Ditzelfde zal men in
alle Europeesche landen zien plaats hebben, en het maakt het probleem er te
gemakkelijker om. Wanneer de productie hervat wordt op eene loonbasis, die in alle
3045 landen aanmerkelijk is verhoogd, dan zal voortbrenging en verbruik zich zonder groote
schokken daar aanstonds aan kunnen aanpassen. Alleen zou men verlangen, om oneerlijke
concurrentie tusschen verschillende landen te voorkomen, dat een internationaal
overleg over de arbeidersvoorwaarden en de sociale verzorging mede in het leven zou
worden geroepen. Dit lijkt noodig, om op den duur de noodige vastigheid te kunnen
verzekeren. De 8-urendag lijkt op die wijs zelfs onmiddellijk verwezenlijkbaar. Over
3050 het algemeen, aldus concludeert de "N. R. Ct.", is de tijd gunstig tot hervorming,
omdat, gelijk gezegd, de desorganisatie van het maatschappelijk leven zoo groot is.
Wij hebben in de afgelopen vier jaren gelegenheid gehad, het meer dan eens te
vragen: De oorlog ging ons voorbij, maar zal hij blijken, ons toch wel iets te hebben
geleerd? Hij hopen het, en vertrouwen op het gezond verstand der burgerij. Dan kan
3055 uit de ellende, die de oorlog ook over ons land heeft gebracht, een betere toestand
geboren worden, en eene betere maatschappij, dan die was, waarvan de oorlog de
leelijke zijden zoo schrill heeft aan den dag gelegd.
De Maasbode vreest, dat de leuzen, die thans door de roode partij worden aangeheven,
een andere bedoeling hebben dan den maatschappelijken heropbouw. Immers, wanneer het
haar te doen is om wezenlijke hervormingen, dan is zij bij de huidige regeering,
3060 welke wars is van alle kleinzieligheid, goed thuis. Dan heeft de roode partij haar
macht en aanhang slechts aan te wenden tot orde en rust om met andere partijen samen
en met de wakkere regeering zeer vruchtbare hervormingen tot stand te brengen. Doch
zij komt niet voor overleg en stelt in het wilde haar eischen, die voor een deel er
op berekend schijnen om voor inwilliging niet vatbaar te zijn. Sommige eischen,
3065 zooals "socialisatie van alle bedrijven, die daarvoor in aanmerking komen" schijnen
hun kracht te zoeken in vaagheid. Andere eischen zijn exorbitant, zooals de eisch van
staatspensionneering op 60-jarigen leeftijd. Wederom andere zijn allerminst van
maatschappelijken maar van diep ingrijpenden politieken aard, zooals de afschaffing
der Eerste Kamer, waarvoor een grondwetsherziening noodig is. Ook de eisch van
3070 vrouwenkiesrecht is van scherp politieken aard. Niet levend gevoeld in de breede
volkskringen, wordt deze eisch veel meer aangewend als een middel om tot een ander
doel te geraken, namelijk de ontbinding der Kamer en nieuwe verkiezingen. Wie
werkelijk hervormingen wil, komt niet met zoo wilde eischen, die slechts de
verwarring van het oogenblik kunnen verhoogen. Nu zegge men niet: maar de huidige
3075 regeering wil ook in het geheel geen hervormingen. Wij hebben geen opdracht om voor
onze wakkere regeering te spreken, maar wij kunnen wel vertolken, wat er leeft in de
Katholieke staatspartij. Welnu, wij verklaren, dat er opmerkelijks overeenkomst
bestaat tusschen het program van Bern (een program door de socialisten internationaal
opgesteld in October 1917) en het program van onze Katholieke staatspartij. Vooral
3080 over de sociale verzekering, over den arbeidsduur (op hoogstens tien uur te stellen
en bestemd om weldra acht uur te worden), over rusttijden, over regeling van den
arbeid - over dat alles vindt men gelijke bepalingen op ons Katholiek program of
gelijke wenschen in den boezem van onze Katholieke partij. Daarom zeggen wij, dat een
socialistische partij, die waarlijk deze hervormingen wil, zich tot samenwerking
3085 wendt tot onze regeering. Thans inderdaad is het een oogenblik bij uitstek geschikt
om zelfs diepgaande sociale hervormingen te verwezenlijken. Bij het begin van een
geheel nieuwe maatschappelijke periode is alles meer geschikt om ingrijpende
hervormingen te ondergaan. Maar wanneer men een program, zooals het "program van
Bern", door allerlei opgeblazen eischen gaat vermeerderen, dan slaat men niet den weg
3090 in van den vreedzamen, krachtigen opbouw van bedrijfsleven en maatschappij. Welnu,
wij, Katholieken blijven in ieder geval pal staan voor den heropbouw in eerbied voor
het bestaande gezag krachtig alle storing van de orde veroordeelend. Zooals wij, zal
het overgrote deel des volks in deze beslissende dagen denken; en ook dit bewustzijn
is ons een kracht.

3095 De Nieuwe Courant zegt, dat het de groote vraag is, of Nederland aan het bolsjewisme
zal ontkomen. Over het concept-program, van de S.D.A.P. zegt het blad: Een bespreking
der verschillende punten van het program zal men ons schenken. Sommige, zooals
afschaffing der Eerste Kamer, zijn zonder staatsgreep niet te verwezenlijken; maar
het volgt niet uit het program dat de samenstellers die wenschen; zij spreken slechts
3100 van afschaffing zonder de toevoeging van "onmiddellijk", hoewel de aanhef van "ter
dadelijke verwezenlijking" gewaagt. Onverwijldde invoering van algemeen
vrouwenkiesrecht zal aan de sociaal-democratie waarschijnlijk niet ten goede komen...
Onverwijldde invoering van den 8-urendag is een eisch, die de arbeidersklasse
vermoedelijk voor veel grooter moeilijkheden zal stellen dan de industrie. Invoering
der staatspensionneering op 60-jarigen leeftijd zal reeds op de hooge kosten

3105 afstuiten. Het is niet volkomen duidelijk wat met levensmiddelenvoorziening als
gemeenschapszorg bedoeld wordt; beteekent het de overneming van de geheele zorg voor
alle levensmiddelen door den Staat, dan is zulk een eisch vrijwel oninwilligbaar.
Hetzelfde geldt voor socialisatie van alle daarvoor in aanmerking komende bedrijven,
3110 terwijl over uitvoering van het program van Bern te spreken zou zijn. Trouwens
sommige piraten van dat program, zooals die nopens den arbeidsdag die tot 10 uren
gaat, zijn van minder verstrekkenden aard dan andere der thans aangeboden eischen. Op
dit hachelijk oogenblik richten zich aller oogen op de Regeering. Het kan geen
twijfel lijden wat de partijen die aan orde hechten, hebben te doen. Zij hebben zich
aan de zijde der regeering te scharen en haar met alle macht die in hen is, te
3115 steunen. Meent de Regeering aan sommige der eischen tegemoet te moeten komen, dan
behoort zij daarbij den steun te genieten van degenen die niet dan vi coacti zich tot
inwilliging genoopt zouden willen zien. Meent zij zich tegen een deel der eischen te
moeten verzetten, dan moge zij daarbij op de volle medewerking kunnen rekenen van
3120 allen, wien niet de moed bij het eerste roepen van de sociaal-democratie in de
schoenen zinkt. Het zal belangrijk zijn om te aanschouwen, hoe de sociaal-democratie,
vrij gebleven van alle regeeringsverantwoordelijkheid, deze crisis teboven komt. Maar
ontzaglijk groot zijn de moeilijkheden waarvoor de Regeering komt te staan. Steunen
wij haar allen met woord en daad en moge zij in de "bezittende klassen" die algeheele
medewerking vinden, waarop de samenstellers van het manifest, blijkens hun oproep,
3125 schijnen te rekenen.

BEURS EN NIJVERHEID.

Fransche leening in Engeland.

LONDEN, 11 November. (Reuter.) De uitgifte in Engeland van de frs. 520 mill. 4%
3130 Fransche nationale leening, vrijgesteld van belasting, heeft plaats tegen den koers
van £13.2.4 per frs. 500 nominaal, uitkomende op den omrekeningskoers van frs. 26 ten
opzichte van den koers waartegen de leening in Parijs wordt uitgegeven.

Uit Zweden.

3135 De Algemeene Zweedsche Electriciteits-Mij. verhoogt haar aandeelenkapitaal van Kr. 50
tot Kr. 75 millioen, tegen een koers van uitgifte van 110%.

De wapenstilstand en de New-Yorksche beurs.

3140 Reuter seint d.d. 11 dezer uit New-York: De onderteekening van den wapenstilstand had
op de beurs geestdriftige demonstraties ten gevolge. In het geheele land zijn de
effectenbeurzen gesloten. De meeste zaken liggen stil. Overal worden optochten
gehouden.

Voorschotten aan Amerikaansche spoorwegen.

3145 Volgens officieele gegevens heeft de Amerikaansche regeering in het halfjaar van 1
April tot einde September 1918 aan de onder staatscontrôle staande spoorwegen
voorschotten toegestaan tot een bedrag van \$294.85 millioen, exclusief \$30.66
millioen, die voor orders op wagons en locomotieven betaald werden.